

INSTYTUT GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ I KOMUNALNEJ W WARSZAWIE

**STRATEGIA ROZWOJU
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
MIASTA KOŚCIANA**

Zespół autorski

dr Zbigniew Frankowski – Kierownik Zespołu
dr inż. Sławomir Anusz
dr Izabella Stachurka - Geller

współpraca:

mgr Tadeusz Burger
mgr Sebastian Zawiślak

Warszawa, październik, 2000 r.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
I. Uwarunkowania rozwoju miasta – synteza.....	4
II. Zarys prognoz do roku 2015	10
III. Ocena sytuacji miasta. Określenie pożądanych funkcji rozwojowych.....	16
IV. Wizja miasta w przyszłości	19
V. Identyfikacja głównych problemów do rozwiązania	21
VI. Strategia rozwoju.....	23
1. Misja.....	23
2. Cele strategiczne	23
3. Cele operacyjne i zadania.....	26
4. Kierunki działania władz miasta. Wariant dynamicznego rozwoju.....	34
VII. Program działań władz samorządowych.....	36
VIII. Polityka finansowa miasta.....	58

Wprowadzenie

W zastosowanym ujęciu proces planowania strategicznego obejmuje sześć następujących etapów:

- diagnozę stanu
- prognozę zmian
- stworzenie wizji miasta
- zidentyfikowanie głównych problemów do rozwiązania
- sformułowanie strategii
- przedstawienie programu działań samorządu miasta na najbliższe cztery lata

W procesie planowania strategicznego wykorzystano podejście iteracyjne umożliwiające modyfikowanie wyżej wymienionych faz w miarę wzrastającego, w trakcie prac nad strategią (w jej poszczególnych etapach) poziomu rozeznania.

W prezentowanym – końcowym – etapie prac przedstawiono wszystkie ww. fazy planowania strategicznego: syntezę uwarunkowań rozwoju, zarys prognoz do roku 2015, ocenę pożądanych kierunków rozwojowych miasta, wizję pożądanego stanu Kościana, główne problemy do rozwiązania, strategię tj.: misję, cele strategiczne, cele operacyjne i zadania oraz kierunki działań władz samorządowych i program konkretnych przedsięwzięć. Praca kończy się zarysem polityki finansowej miasta.

I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA KOŚCIANA

SYNTEZA

Uwarunkowania zewnętrzne

Szanse rozwoju	Zagrożenia rozwoju
• położenie w paśmie potencjalnego intensywnego rozwoju na osi Poznań – Wrocław oraz w korytarzu infrastrukturalnym Berlin – Warszawa• bardzo dobre powiązania komunikacyjne z krajem i regionem• bliskość Poznania stanowiącego jeden z najbardziej atrakcyjnych (chłonnych) rynków w Polsce• pełnienie funkcji ośrodka powiatowego• położenie w atrakcyjnej strefie przyrodniczo-krajobrazowej obejmującej obszary o wysokich walorach środowiska naturalnego umożliwiającej rozwój rekreacji i turystyki (w tym specjalistycznej)• potężne zaplecze produkcji rolniczej na obszarach położonych w strefie oddziaływania miasta	• wystąpienie procesów recesyjnych w gospodarce zarówno w skali kraju jak i regionu• dynamiczny rozwój ośrodków konkurencyjnych• niekorzystne oddziaływanie metropolii poznańskiej szczególnie w sytuacji wystąpienia procesów recesyjnych• niekorzystny przebieg wdrażania kluczowych reform społecznych i gospodarczych kraju, w tym reformy służby zdrowia oraz oświaty• niekorzystny przebieg procesów dostosowawczych w rolnictwie (w ramach przewidywanego członkostwa w UE)

Uwarunkowania wewnętrzne

ZASOBY (CZYNNIKI ROZWOJU)	Mocne strony miasta	Słabe strony miasta
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	• położenie miasta w dolinie Obry na obszarze wyróżniającym się wysokimi – w skali kraju – walorami środowiska przyrodniczego	• duża emisja pyłów kominowych z lokalnych kotłowni oraz palenisk indywidualnych
LUDNOŚĆ, ZASOBY PRACY	• znaczna aktywność zawodowa mieszkańców w podejmowaniu działalności na własny rachunek • patriotyzm lokalny wyrażający się m.in. `znaczna liczbą tytułów lokalnej prasy oraz wydawnictw o tematyce regionalno-historycznej • wysoki poziom integracji społecznej • wykształcone poczucie wartości pracy jako gwaranta bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców • poziom wykształcenia mieszkańców zapewniający zdolność adaptacji do zmiennych warunków • niski poziom bezrobocia (tendencje wzrostu zatrudnienia)	• ujemny przyrost naturalny • ujemne saldo migracji • tendencje starzenia się ludności (w świetle prognozy demograficznej) • niekorzystna – wyższa od przeciętnej dla regionu i kraju – dynamika wztostu stopy bezrobocia (w ostatnich dwóch latach)
GOSPODARKA	• wysoki – wyróżniający się w regionie – poziom przedsiębiorczości • dostosowywanie się do zmiennych warunków gospodarki rynkowej • zdywersyfikowana gospodarka miasta	• procesy upadłościowo-likwidacyjne dużych podmiotów gospodarczych • brak stabilizacji rynku żywnościowego

	• zróżnicowana skala wielkości podmiotów gospodarczych • szczególnie korzystne warunki dla rozwoju przetwórstwa żywności	
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	• zespół Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego jako potencjalna baza do wykreowania nowoczesnych funkcji dotyczących zapobiegania i leczenia chorób psychicznych • wysoki – na tle regionu i kraju – poziom zatrudnienia w służbie zdrowia (szczególnie pielęgniarek i lekarzy) • aktywna działalność placówek kultury o znaczeniu ponadlokalnym: – unikatowy w skali regionu eksperymentalny Teatr 112 – placówka muzealna • zdolność organizacji unikatowych w skali kraju imprez kulturalnych (“Festiwal Kultury Europejskiej Kościan 2000”, Międzynarodowy Festiwal Gitary) • działalność Ośrodka Zamiejscowego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu • działalność kościańskich klubów sportowych • działalność Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej	• brak bazy lokalowej zapewniającej odpowiednie świadczenia usług publicznych • niedostosowanie struktury szkolnictwa (w tym zawodowego) do obecnych potrzeb rynku pracy • redukcja zatrudnienia w placówkach wychowawczo – oświatowych (przedszkola i szkoły podstawowe)
MIESZKALNICTWO	• sukcesywnie powiększające się zasoby mieszkaniowe (systematyczna poprawa standardów mieszkaniowych) • funkcjonowanie podmiotów stanowiących potencjalną	• brak budownictwa socjalnego • słabe tempo budownictwa (niski wskaźnik oddawanych mieszkań na 1000 mk)

	bazę rozwoju budownictwa mieszkaniowego na terenie miasta np. Kościańska Spółdzielnia Mieszkaniowa, Towarzystwo Budownictwa Społecznego • dbałość o stan istniejących zasobów mieszkaniowych	
KOMUNIKACJA	• dobre powiązania miasta z regionem i krajem w komunikacji kolejowej i drogowej • korzystna sytuacja w komunikacji tranzytowej Poznań – Wrocław po oddaniu do użytkowania obwodnicy miejskiej	• uciążliwości wywołane nakładającym się ruchem miejskim i regionalnym – brak obwodnicy wewnątrzmięskiej • duża liczba ulic o nawierzchni gruntowej • jednopoziomowe skrzyżowania ulic z układem kolejowym • problemy z prawidłowym funkcjonowaniem systemu organizacji ruchu na obszarze miasta – szczególnie w jego centrum • brak miejsc parkingowych • brak ścieżek rowerowych
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	• stan zaopatrzenia w wodę i kanalizacji nie stanowi ograniczenia w rozwoju miasta (m.in. zorganizowany system zbiorowego zaopatrzenia w wodę) • dobry stan systemu gazowniczego • dobre zaopatrzenie w energię elektryczną • dobry stan sieci telekomunikacyjnej • wdrożenie systemu monitoringu przestrzeni publicznych	• docelowo niezbędna rozbudowa stacji uzdatniania wody oraz modernizacja i sukcesywna rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej • docelowo niezbędna rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej (szczególnie deszczowej) • potrzeba sukcesywnej modernizacji systemów grzewczych (kotłowni i palenisk indywidualnych) • opóźnienie w dostosowaniu do wymogów telefonii cyfrowej
GOSPODARKA FINANSOWA	• wzrost dochodów własnych oraz udziału w podatkach państwowych • systematyczny spadek subwencji ogólnej z budżetu	• miasto Kościan wkroczyło obecnie w etap spłacania zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów • wydatki bieżące miasta w przeliczeniu na 1-go mieszkańca

	Państwa i dotacji na zadania własne. • stabilizacja dochodów realnych mieszkańców – w ostatnich latach kształtują się na poziomie kilkanaście procent powyżej inflacji. Dochód miasta uzyskiwany na 1-go mieszkańca z podstawowych rodzajów podatków, tj: od nieruchomości, środków transportowych, podatku od osób fizycznych i prawnych jest znacząco wyższy niż średni w byłym woj. leszczyńskim. Stanowi to o zamożności mieszkańców tego miasta w najbliższym otoczeniu. • wolne środki, świadczą, że budżet ma charakter kreatywny, a miasto Kościan jest wiarygodnym partnerem gospodarczym. • miasto posiada najistotniejsze obiekty infrastruktury komunalnej, co umożliwia mu rozwój gospodarczy, dalszą rozbudowę i może przyciągnąć nowych inwestorów • mimo zadłużenia w kwocie ok. 7,8 mln. zł na koniec 1999r, miasto wykazuje jeszcze zdolność kredytową rzędu ok. 10 mln. zł. • emisja obligacji komunalnych	wykazują nieznaczną tendencje wzrostową powyżej inflacji.

STRUKTURA PRZESTRZENNA MIASTA	• korzystny urbanistyczny wizerunek miasta wynikający z: ukształtowania jego zabudowy (m.in. zwartość zabudowy), wewnętrznego układu komunikacyjnego, zespołów zieleni, starego miasta, zachowanego historycznego układu przestrzennego miasta • koncentracja zabytków budownictwa i architektury o wysokiej wartości	• ograniczone możliwości przestrzennego rozwoju miasta (jego polityki lokalizacyjnej) z powodu niewielkiej powierzchni terenów w granicach administracyjnych • problemy z wykorzystaniem terenów unieruchomionych linii PKP • wysoki poziom wykorzystania obszaru miasta na cele zainwestowania miejskiego

II. ZARYS PROGNOZ DO ROKU 2015

Prognozowanie przyszłych zjawisk i procesów społeczno – gospodarczych oparto na metodzie scenariuszy. Opracowane zostały alternatywne scenariusze rozwoju tj. pożądanego (optymistyczny) i niekorzystnych trendów (pesymistyczny) oraz trzeci – najbardziej prawdopodobny – scenariusz umiarkowanego rozwoju, w którym dynamika i zakres przewidywanych przemian jest wypadkową między wyżej wymienionymi scenariuszami alternatywnymi.

1. Scenariusz pożądanego zmian (optymistyczny)

Podstawowe założenia w odniesieniu do uwarunkowań rozwoju:

- **zewnętrznych:**

- utrzymanie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego kraju i korzystnej koniunktury,
- korzystna dla Polski sytuacja na rynkach międzynarodowych,
- kontynuacja reform gospodarczych, decentralizacja finansów publicznych (dająca większe możliwości generowania dochodów budżetowych gmin), reforma systemu podatkowego, w tym zmniejszenie finansowych obciążeń mieszkańców, pozytywne efekty reformy ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych szkolnictwa wyższego i oświaty,
- polityka państwa w aktywny sposób wspierająca rozwój nowoczesnego, konkurencyjnego rolnictwa – wzrost eksportu produkcji rolniczej w wyniku wynegocjowania korzystnych warunków rozwoju rolnictwa w ramach członkostwa Polski w UE,
- utrwalające się korzystne funkcje gospodarki rolnej w regionie poznańskim,
- dynamiczny rozwój aglomeracji poznańskiej,
- wzrost aktywności państwa we wspieraniu rozwoju budownictwa mieszkaniowego (m.in. : preferencyjne kredyty; ulgi podatkowe w stosunku do organizacji developerskich),
- postrzeganie miasta oraz powiatu przez nowe władze regionalne (rządowo – samorządowe) jako obszarów o znaczeniu strategicznym dla rozwoju regionu (zainteresowanie władz regionalnych problemami rozwojowymi miasta – aktywna pomoc przy ich rozwiązywaniu).

- **wewnętrznych:**

- aktywność i przedsiębiorczość samorządu lokalnego w dążeniu do optymalnego wykorzystania istniejących możliwości rozwojowych i zapewnienia miastu pozycji konkurencyjnej w stosunku do innych ośrodków w regionie i w kraju,
- integracja społeczności lokalnej wokół rozwiązywania problemów rozwoju miasta,
- aktywność samorządu miasta i jego mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego, walorów turystycznych i rekreacyjnych miasta, ładu przestrzennego i polepszania warunków życia,
- aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców miasta w podejmowaniu i realizacji przedsięwzięć gospodarczych.

Przebieg przewidywanych zjawisk i procesów :

Wysokie tempo wzrostu gospodarczego kraju, wynikające z kontynuacji reform gospodarczych i z korzystnej sytuacji na rynkach międzynarodowych a także czynniki rozwojowe wynikające z dotychczasowych tradycji gospodarczych oraz bliskości najbardziej chłonnego w skali globalnej rynku niemieckiego (i innych rynków zachodnioeuropejskich) wykreują region poznański na jeden z najsilniej rozwiniętych pod względem gospodarczym i społecznym obszarów kraju. Głównym ośrodkiem rozwojowym (biegunem wzrostu) będzie Poznań wykształcający się w nowoczesne centrum wystawienniczo – handlowe oraz ośrodek kongresów i zjazdów międzynarodowych o randze europejskiej. Rozwój Międzynarodowych Targów Poznańskich oraz aktywna działalność w międzynarodowych organizacjach handlowych np. uczestnictwo w sieci World Trade Centers Association przekształca Poznań w główne w kraju miejsce wystawiennictwa i wymiany międzynarodowej przedsiębiorstw średnich i małych. Procesy te zostaną zdynamizowane w wyniku rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej miasta (i w jego otoczeniu) w tym w odniesieniu do lotniska poznańskiego. Poznań rozwijając funkcję ośrodka targów międzynarodowych stanie się również atrakcyjnym miejscem do lokalizacji nowoczesnych działalności w sferze usług, w tym przede wszystkim z zakresu finansów i biznesu ale również w sferze przemysłu (zwłaszcza wysokiej technologii). Procesom tym sprzyjać będzie rozwój ośrodków akademickich i naukowo-badawczych. Ekspansywność podmiotów gospodarczych rozwijających się na obszarze metropolii poznańskiej będzie się wyrażała w poszukiwaniu nowych lokalizacji dla prowadzonych tutaj działalności. W przedstawionej sytuacji szanse rozwoju będą miały te miasta, które poprzez aktywną działalność marketingową na docelowych rynkach inwestorów (w tym na rynku poznańskim) podnosząc atrakcyjność dla lokalizacji pożądaných inwestycji będą zwiększały swoją konkurencyjność.

Zakończone sukcesem (sprzedażą prężnym inwestorom) procesy restrukturyzacyjne i prywatyzacyjne wprowadzające pożądane dla dynamicznego rozwoju Kościana „ekologicznie czyste” działalności oraz lokowanie się nowych atrakcyjnych podmiotów gospodarczych podniosą rangę miasta jako ośrodka nowoczesnych – wysokiej technologii - aktywności gospodarczych. Rozwój Kościana jako miasta powiatowego – wykształcenie silnych funkcji administracyjnych stworzy doskonałe warunki do rozwoju różnego rodzaju komercyjnych działalności usługowych zwłaszcza o charakterze ponadlokalnym w tym z zakresu finansów i biznesu, szkolnictwa i doradztwa zawodowego. Cechą charakterystyczną Kościana będzie umiejętne połączenie funkcji miasta o utrwalonych tradycjach historycznych z nowoczesnymi funkcjami zarówno gospodarczymi jak i usługowymi, w tym zwłaszcza tworzącymi podstawę dla jego przyszłego optymalnego rozwoju. Przejawem tej aktywności będzie dalsze rozwijanie imprez lub działalności: kulturalnych, rozrywkowych, rekreacyjnych, w tym festiwali o randze międzynarodowej. Biorąc pod uwagę (występujące w skali globalnej) tendencje do wykształcenia w XXI wieku modelu społeczeństwa informatycznego szczególnie istotną rolę odegrają funkcje edukacyjne miasta – związane z wykreowaniem silnego ośrodka szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego – zgodnie z (aktualnie) lansowaną polityką państwa dążącego do tworzenia lokalnych ośrodków akademickich. Dzięki odpowiedniemu wykorzystaniu istniejącej infrastruktury oraz budowie nowoczesnych obiektów dydaktycznych z infrastrukturą zapewniającą odpowiedni poziom świadczonych usług (m.in. w wyniku współpracy z akademickimi ośrodkami w kraju i zagranicą) Kościan uzyska w omawianej dziedzinie rangę ośrodka wyróżniającego się w regionie i kraju. Wykształcony, w wyniku korzystnego przebiegu reform służby zdrowia (ubezpieczeń zdrowotnych), rynek usług medycznych stanie się jedną z najbardziej dochodowych dziedzin działalności stwarzając szanse rozwoju dla różnych innych powiązanych z nim form aktywności gospodarczych. Szczególne szanse jakie w tej dziedzinie posiada Kościan wynikają z tradycji w zakresie leczenia chorób psychicznych. Choroby te niegdyś negatywnie (lekceważąco w relacji do innych chorób) kojarzone w szerokim „odbiorze

społecznym” (por. pejoratywne skojarzenia „Tworek” w regionie warszawskim, których odpowiednikiem w regionie poznańskim jest właśnie Kościan) obecnie, z uwagi na coraz powszechniejszy wzrost zagrożeń dolegliwościami neuropsychiatrycznymi (m.in. w wyniku permanentnego stresu – towarzyszącego zwłaszcza współczesnym mieszkańcom miast – będącego konsekwencją rosnącego tempa życia i wzrastającej we wszystkich jego sferach konkurencji) jak i dzięki osiągnięciom współczesnej medycyny w zapobieganiu i leczeniu tego rodzaju schorzeń, zaczyna zajmować odmienną pozycję (rangę) w świadomości społecznej czego wyrazem jest również polityka decydentów (np. nadanie odpowiedniej rangi zaburzeniom psychicznym i ich przeciwdziałaniu w „Narodowym Programie Zdrowia”). Zespół szpitalny (obecny Wojewódzki Szpital Neuropsychiatryczny) – w ujęciu scenariusza optymistycznego – ma szanse wykształcić się w jeden z najnowocześniejszych w kraju ośrodków specjalizujących się w prewencji oraz leczeniu chorób psychicznych stanowiąc jednocześnie liczące się zaplecze naukowo – badawcze dla obiektów tego rodzaju lecznictwa zlokalizowanych w innych regionach kraju.

W rozwoju miasta istotną rolę odegra sektor przetwórstwa żywności z uwagi na: znakomite zaplecze surowcowe, wspierającą rolnictwo politykę państwa, otwarcie rynków państw zachodnioeuropejskich (w związku z akcesją Polski do UE) a w szczególności bliskość atrakcyjnego rynku niemieckiego (w tym Regionu Berlińskiego) o potencjalnie wysokiej chłonności, na mało skażone m.in. w wyniku ograniczonej chemizacji rolnictwa, produkty pochodzące z Polski, Procesy te zdynamizują, wynegocjowane przez stronę polską, korzyści z integracji z państwami członkami UE m.in. dotyczące przeprowadzenia niezbędnych działań o charakterze dostosowawczym w odniesieniu do gospodarki rolnej wyrażające się m.in.: oprócz ww. zwiększonego dostępu do rynków zachodnioeuropejskich, możliwościami zasilania kapitałowego, przepływem nowoczesnych technologii, podniesieniem standardów obsługi produkcyjnej - tworzącymi warunki do rozwijania efektywnych form gospodarki rolnej w tym rolnictwa ekologicznego stanowiącego zaplecze dla wykształcenia konkurencyjnego przemysłu przetwórstwa żywności.

Rozwój demograficzny miasta będzie zależał od napływu ludności z zewnątrz – wg scenariusza optymistycznego docelowa optymalna liczba mieszkańców miasta powinna się kształtować na poziomie około 30 tys. mieszkańców. Scharakteryzowane wyżej procesy prowadzące do wzrostu atrakcyjności miasta spowodują wzrost koniunktury na rynku mieszkaniowym czemu będzie sprzyjała odpowiednia polityka państwa wspierająca rozwój budownictwa mieszkaniowego za pomocą m.in. preferencyjnych kredytów mieszkaniowych i pobudzająca działalność organizacji developerskich. Wzrost gospodarczy kraju, koniunktura na rynkach międzynarodowych i znaczący spadek stopy inflacji wpłyną na obniżenie ceny kredytów bankowych umożliwiając uruchomienie mechanizmu dostępnego kredytu hipotecznego. W sytuacji deficytu atrakcyjnych terenów pod zabudowę mieszkaniową w granicach administracyjnych miasta nastąpi wzrost zainteresowania terenami sąsiednich gmin. Rozwój funkcji Poznania jako ważnego ośrodka międzynarodowych targów i kongresów, bliskość strefy przygranicznej, dogodny przebieg ważnych szlaków komunikacyjnych spowodują rozwój zarówno krajowego jak i zagranicznego ruchu turystycznego - procesy te szczególnie zdynamizuje akcesja Polski do UE. W ich następstwie wzrośnie popyt na ofertę turystyczną Kościana i miast położonych w strefie oddziaływania obszaru metropolitalnego Poznania.

W efekcie scharakteryzowanych wyżej procesów w znaczący sposób ulegną poprawie warunki życia w Kościanie – nastąpi wzrost zamożności mieszkańców i wzrost dochodów budżetu miasta.

2. Scenariusz niekorzystnych trendów (pesymistyczny)

Podstawowe założenia w odniesieniu do uwarunkowań rozwoju :

- **zewnątrznych :**
 - osłabienie wzrostu gospodarczego kraju, pojawienie się napięć społecznych i tendencji recesyjnych w wyniku trudności we wdrożeniu zasadniczych reform – w tym w sferze społecznej i spowolnienia reform gospodarczych, niekorzystna sytuacja na rynkach międzynarodowych,
 - słaba dynamika rozwoju metropolii poznańskiej,
 - odkładanie procesów restrukturyzacji i modernizacji rolnictwa, nieumiejętna polityka państwa (niekorzystny wynik negocjacji) w sytuacji wchodzenia do UE,
 - niekorzystna dla inwestorów polityka kredytowa państwa, brak aktywności w realizacji polityki pobudzającej rozwój budownictwa mieszkaniowego
 - przedłużanie procesu włączania Polski do struktur zachodnioeuropejskich

- **wewnętrznych :**
 - niska aktywność władz samorządowych, brak menedżerskiego (przedsiębiorczego) podejścia do zarządzania miastem,
 - brak dbałości o zachowanie ładu przestrzennego w mieście,
 - niewłaściwe użytkowanie zasobów i walorów miasta (niezgodne z zasadami rozwoju zrównoważonego), nie zapobieganie ich degradacji.

Przebieg przewidywanych zjawisk i procesów :

Trudności we wdrożeniu reform gospodarczych i społecznych oraz towarzyszące im napięcia społeczne a także niekorzystna dla Polski koniunktura na rynkach międzynarodowych wpłyną na osłabienie wzrostu gospodarczego i pojawienie się tendencji recesyjnych. Słaba dynamika rozwoju gospodarczego Poznania ograniczy ekspansywność inwestycyjną podmiotów gospodarczych na tereny położone w jego strefie oddziaływania. Władze samorządowe nieumiejętnie zarządzając zasobami, nie stworzą konkurencyjnych wobec innych jednostek terytorialnych, atrakcyjnych dla potencjalnych inwestorów, warunków do lokalizacji pożądaných dla rozwoju miasta działalności. Procesy recesyjne spowodują wycofywanie się z rynku firm przede wszystkim zagranicznych (bądź z udziałem kapitału zagranicznego). Omawianą sytuację pogorszy odkładanie w czasie realizacji zasadniczych dla prawidłowego rozwoju miasta zadań inwestycyjnych. Aktywna działalność promocyjna innych jednostek terytorialnych regionu (w tym sąsiednich) obniży atrakcyjność miasta na rynku inwestorów. Niska dbałość o środowisko przyrodnicze i ład przestrzenny przyczynią się do utrwalenia niekorzystnego wizerunku miasta. Brak postępu w rozwoju infrastruktury technicznej pogorszy warunki życia i uczyni miasto nieatrakcyjnym dla mieszkańców, turystów i potencjalnych inwestorów. Pogłębiające się procesy recesyjne i postępujące wraz z nimi ubożenie ludności i ograniczanie miejskich przychodów budżetowych nie tylko ograniczą popyt na ofertę mieszkaniową a tym samym na możliwości rozwoju pożądaných form mieszkalnictwa na obszarze Kościana ale doprowadzą do dekapitalizacji substancji budowlanej. Wystąpi brak możliwości rozwoju pożądaných form usług, w tym z zakresu szkolnictwa. W sytuacji zmniejszającego się popytu na usługi w zakresie szkolnictwa wyższego (w wyniku niżu demograficznego) wzrośnie atrakcyjność ośrodków sąsiednich (nie tylko Poznania – oczywistego lidera obecnie jak i w przyszłości na rynku tych usług – ale również Leszna).

Władze samorządowe nieumiejętnie zarządzając zasobami, nie podniosą konkurencyjności miasta. W sytuacji kryzysu gospodarczego kraju szanse rozwojowe Kościana przejmą ośrodki dysponujące podobnymi walorami a potrafiące dzięki m.in. przedsiębiorczości władz samorządowych i mieszkańców minimalizować powstające zagrożenia i wykorzystywać szanse. Brak prorolniczej polityki państwa uniemożliwi dokonanie korzystnych przemian restrukturyzacyjnych i w efekcie w sposób drastyczny pogłębi tendencje recesyjne na obszarach wiejskich (katastrofalna sytuacja na rynku pracy, pauperyzacja ludności, substandardowe warunki życia) i tym samym zmniejszony popyt ograniczy możliwości rozwoju konkurencyjnego przetwórstwa żywności na terenie miasta. Poznań z uwagi na swój potencjał i dywersyfikację gospodarki oraz wykształcone funkcje w tym o znaczeniu międzynarodowym mniej dotkliwie, niż gospodarki sąsiednich małych ośrodków miejskich, odczuje załamanie wzrostu gospodarczego i nadal będzie najbardziej atrakcyjnym w regionie rynkiem pracy. W rezultacie na obszarze Kościana wystąpią niekorzystne procesy demograficzne wyrażające się migracją ludzi młodych - najbardziej aktywnych i przedsiębiorczych - do innych ośrodków (zwłaszcza Poznania) oraz utrwaleniem dominującej usługowej wobec Poznania funkcji miasta – sypialni. W długofalowej perspektywie, tendencje te mogą doprowadzić do utraty tożsamości i odrębności Kościana jako wyróżniającego się ośrodka życia gospodarczego i społecznego regionu przekształcając go głównie w miasto lokalnych (powiatowych) – o nie najwyższym standardzie – usług administracyjnych na rzecz okolicznych gmin wiejskich.

3. Scenariusz umiarkowanego rozwoju

Podstawowe założenia w odniesieniu do uwarunkowań rozwoju:

- **zewnątrznych:**
 - dynamika wzrostu gospodarczego nie tak wysoka jak w scenariuszu optymistycznym,
 - słabsza niż w scenariuszu optymistycznym dynamika rozwoju gospodarczego Poznania,
 - pozostałe uwarunkowania jak w scenariuszu optymistycznym.

- **wewnętrznych:**
 - uwarunkowania jak w scenariuszu optymistycznym.

Przebieg przewidywanych zjawisk i procesów:

Słabsza dynamika rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i aglomeracji poznańskiej spowoduje spowolnienie pożądanych, korzystnych procesów tworzących szanse rozwojowe dla Kościana. Rozwój miasta w znacznie większym stopniu niż w scenariuszu optymistycznym będzie zależał od aktywności i przedsiębiorczości władz samorządowych, ale i mieszkańców miasta. Samorząd lokalny będzie zmuszony do ciągłego poszukiwania i wykorzystywania szans rozwojowych. W tych działaniach istotną rolę odegra nawiązanie bliskiej i aktywnej współpracy w formie aliansu strategicznego z gminą wiejską Kościan oraz powiatem a także innymi sąsiednimi gminami. Szczególne znaczenie w tych działaniach będzie miało łączenie funkcji miasta powiatowego – lokalnego ośrodka usług administracyjnych – z tworzeniem warunków do rozwoju usług komercyjnych, w tym o znaczeniu ponad lokalnym szczególnie z zakresu szkolnictwa,

lecznictwa, kultury oraz rozrywki, których realizacja nastąpi m.in. w wyniku powołania wyższej szkoły; modernizacji (dostosowaniu do warunków gospodarki rynkowej) i rozwoju placówek lecznictwa, w tym specjalistycznego; dalszego rozwijania działalności kulturalnej, w tym kontynuacji imprez w formie festiwalowej – rozszerzonych o imprezy wystawiennicze – nawiązujące do oferty gospodarki lokalnej, zwłaszcza w zakresie przetwórstwa żywności. Bardzo ważną rolę w skutecznej realizacji tych działań odegra wykreowanie korzystnego wizerunku miasta, w tym pożądane przemiany w jego zagospodarowaniu przestrzennym. Z uwagi na znaczenie sektora przetwórstwa żywności w gospodarce miasta istotną rolę odegrają przemiany w rolnictwie decydujące o powstaniu nowoczesnego i konkurencyjnego zaplecza dla rozwoju omawianych działalności gospodarczych.

Istniejące zagospodarowanie obszarów wiejskich położonych w zasięgu wzajemnych relacji z miastem Kościanem (na tle uwarunkowań zewnętrznych) pozwala na wysunięcie hipotezy najbardziej prawdopodobnego przebiegu procesów dostosowawczych w rolnictwie w analizowanym okresie. Nie należy spodziewać się zmian rewolucyjnych w myśleniu i działaniu, które przekreślą dotychczasowe trendy w produkcji rolniczej i w jej strukturze w całym regionie. Będziemy więc mieli do czynienia z modelem współistnienia gospodarstw bardzo dużych – powstałych na bazie byłych PGR-ów i Spółdzielni – z liczną grupą gospodarstw chłopskich stale przekształcających swoją organizację i kierunki produkcji podążające za trendami rynkowymi. Jest to istotne z punktu widzenia samorządu miasta Kościana, ponieważ miasto pełni rolę ośrodka koncentrującego przetwórstwo i usługi na rzecz swojego otoczenia. W związku z tym funkcje miasta działające na rzecz rolnictwa muszą podążać ścieżką zmian wyprzedzających zmiany w rolnictwie. Powinny zatem uwzględnić współpracę na rzecz obsługi gospodarstw wielkoobszarowych i gospodarstw chłopskich.

Do podstawowych elementów scenariusza należy założenie o utrwalaniu się funkcji rolniczych w rejonie, co będzie następstwem istniejącego popytu na konkurencyjną produkcję surowców rolniczych jak: zboża chlebowe, żywiec wieprzowy, mleko oraz buraki cukrowe. Konkurencyjność w przypadku wielkopolskiego rolnictwa jest efektem działania takich czynników, jak korzystne warunki środowiska przyrodniczego, umiejętności zawodowe rolników przekładające się na pojęcie wysokiej kultury rolnej. Tendencja stabilizująca produkcję, będzie umacniana poprzez zabiegi dostosowawcze gospodarstw chłopskich, szczególnie w grupie obszarowej 5-15 ha. W części gospodarstw zdeterminowanych do utrzymania produkcji będą wdrażane nowe intensywne kierunki rolnictwa, jak warzywnictwo z uprawą szparagów, sadownictwo z uprawą brzoskwiń i specjalne działy z produkcją grzybów oraz przemysłowa hodowla zwierząt.

Obserwowane tendencje zahamowania spadku masy produkcji pozwalają na założenie trendów wzrostowych. Tak więc w okolicy miasta należy się liczyć ze wzrostem podaży tradycyjnych już asortymentów towarów, jak i wzrostem różnorodności produkcji z intensywniej zorganizowanych gospodarstw małych. Pomimo szans na wzrost podaży surowca, miasto musi się liczyć z globalnymi zjawiskami w przetwórstwie które w pierwszym rzędzie mogą skutkować likwidacją lub przebranżowieniem cukrowni i zakładów mięsnych. Bardzo ważny okres przeżywa w Kościanie branża mleczarska, która boryka się z problemami surowcowymi, bowiem warunki ekonomiczne sprawiają, że znaczna liczba gospodarstw chłopskich nadal jest na etapie rezygnowania z chowu bydła mlecznego (stąd dwuznacznie można odbierać zachowania inwestycyjne OSM Kościan polegające na poszukiwaniu nowej lokalizacji w Pырzycach). Natomiast pozostała sfera przetwórstwa po modernizacji lub rozbudowie może przy zakładanym wzroście produkcji surowców przetwórczych liczyć na powodzenie. Produkcja wyrobów przetworzonych powinna uwzględniać podnoszenie jakości, zwiększanie asortymentu, wydłużanie terminu przydatności do spożycia. Szczególne znaczenie powinien mieć kierunek na wdrażanie asortymentów przeznaczonych dla rozwijającego się ruchu turystycznego (porcjowanie, gotowe zestawy śniadaniowe, obiadowe), jak i produkty odpowiadające warunkom diety zdrowego stylu życia.

III. OCENA SYTUACJI MIASTA. OKREŚLENIE POŻĄDANYCH FUNKCJI ROZWOJOWYCH.

Z długofalowego (strategicznego) punktu widzenia zasadnicze znaczenie ma identyfikacja najbardziej korzystnych dla przyszłego pożądanego rozwoju miasta funkcji rozwojowych. Podstawowe znaczenie ma szukanie odpowiedzi na pytanie: jakiego rodzaju działania należy podejmować aby jak najdłużej utrzymać obecne korzystne tendencje (w jaki sposób należy przeciwdziałać ewentualnym zagrożeniom ogólnie scharakteryzowanym w zarysie prognoz) oraz jakie nowe kierunki działalności (najbardziej korzystnych z długofalowego punktu widzenia – funkcji rozwojowych) powinno się wprowadzać na teren miasta.

W oparciu o wyniki dokonanych na etapie diagnozy analiz, wykorzystując syntezę uwarunkowań rozwoju oraz wnioski z przewidywanych kierunków przemian (prognoz) – zgodnie z zasadami analizy BCG (tzw. analizy portfelowej – macierzy Boston Consulting Group) wyróżniono następujące fazy ewolucji analizowanych działalności¹:

- gwiazdy (korzyści: wysokie; sytuacja: dynamicznego rozwoju)
- dojne krowy (korzyści: wysokie ; sytuacja: stabilna w długim horyzoncie czasu)
- dylematy (korzyści: niewielkie; sytuacja: niepewna przyszłość)
- kule u nogi (korzyści: spadek; sytuacja: brak perspektyw)

przy założeniu zasadniczych kierunków ewolucji:

I. dylemat > gwiazda > dojna krowa

II. dylemat > kula u nogi

W zależności od faz ewolucji zalecane są następujące strategie działań:

- gwiazda: tworzenie warunków do dalszego dynamicznego rozwoju,
- dojna krowa: czerpanie korzyści,
- dylemat: działanie selektywne w zależności od uwarunkowań rozwoju – przeprowadzenie analizy w celu określenia kierunku ewolucji: gwiazda czy kula u nogi,
- kula u nogi: rezygnacja z dotychczasowego kierunku rozwoju lub przeprowadzenie restrukturyzacji.

Z długofalowego punktu widzenia rozwoju miasta powinno się dążyć do

- kreowania jak największej liczby gwiazd, które w przyszłości mają szansę przekształcić się w ustabilizowane dojne krowy,

¹ Klasyczna macierz BCG opracowana została dla celów analizy zróżnicowanej struktury produkcyjnej organizacji gospodarczych przy wykorzystaniu podziału środków inwestycyjnych między różne rodzaje działalności biorąc pod uwagę przewidywany zysk i spodziewane ryzyko. Analiza przeprowadzana jest w oparciu o dwa kryteria : stopie wzrostu sprzedaży na danym rynku oraz wielkości względnego udziale w rynku. Z uwagi na swoją prostotę i efektywność ten sposób podejścia (w dużym uproszczeniu) zalecany jest analizy możliwości rozwojowych jednostek terytorialnych (Z. Frankowski, 2000, Analiza możliwości rynkowych [w:] Działalność marketingowa gmin. Zarys ujęć marketingu terytorialnego (praca zbiorowa red. Z. Frankowski), Wyższa Szkoła Humanistyczna, Krajowy Ośrodek Dokumentacji RTK, Ciechanów

- zapewnienie rozwoju dostatecznej liczbie dojdnych krów, których funkcjonowanie będzie tworzyło warunki dla korzystnego rozwoju miasta m.in. w odniesieniu do sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Analizując obecne jak i potencjalne działalności, korzystne dla rozwoju miasta, można zgodnie z omówioną wyżej klasyfikacją wyróżnić:

- gwiazdy:
 - obecne: nowe (lub zrestrukturyzowane – dostosowane do warunków gospodarki rynkowej) produkcyjne podmioty gospodarcze działające w branży przetwórstwa żywności (np.: „Rzeźnictwo-Wędliniarstwo” sp.c.) a także w innych wyspecjalizowanych branżach np.: w zakresie sprzętu chłodniczego („Ivanpol” sp. z o.o.), w branży metalowej („ASH” sp. z o.o., „Metalchem Kościan” S.A.), na rynku budownictwa mieszkaniowego: np. działalność Towarzystwa Budownictwa Mieszkaniowego w Kościanie,
 - potencjalne: rozwój wyspecjalizowanych działalności usługowych obecnie zakwalifikowanych do kategorii „dylematy” dotyczących: ochrony zdrowia (szczególną szansą jest rozwój w wyniku restrukturyzacji i modyfikacji kierunków działalności ośrodka leczenia jaki stanowi kompleks szpitalny o dotychczasowej podstawowej funkcji leczenia nerwowo i psychicznie chorych) oraz szkolnictwa zwłaszcza wyższego (podstawowe szanse tworzy odpowiedni rozwój Ośrodka Zamiejscowego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
- dojne krowy:
 - obecne: tradycyjne działalności w przetwórstwie żywności (np.: działalność Obrzańskiej Spółdzielni Mleczarskiej),
 - potencjalne: oprócz działalności produkcyjnych szeroko rozumiana sfera usług (scharakteryzowana wyżej zgodnie z fazą ewolucji gwiazdy > dojne krowy),
- dylematy: duże – poddane przekształceniom restrukturyzacyjnym zakłady np. z zakresu przetwórstwa żywności: Zakłady Mięsne w Kościanie S.A., ADM Polska Sp. z o.o., w branży chemicznej zakład AGA GAZ Sp. z o.o. w Warszawie oddział Kościan, w zakresie usług: Ośrodek Zamiejscowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza²,

² W analizie BCG pozycję Ośrodka Zamiejscowego Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu oceniono jako odpowiadającą – dylematom. Uznano bowiem, iż w sytuacji rosnącej konkurencji pobliskich ośrodków miejskich (poza oczywistą wiodącą pozycją Poznania – przede wszystkim Leszna) oraz zbliżającego się niżu demograficznego możliwość długofalowego rozwoju Kościana jako ośrodka usług w zakresie szkolnictwa wyższego zależy od przygotowania odpowiedniej oferty np. ukierunkowanej na wykreowanie ośrodka pomocniczego – (uzupełniającego) w stosunku do jednostki macierzystej z położeniem nacisku na specjalizację związane ze specyfiką powiatu (jego najbliższego otoczenia) i w efekcie stanowiącej uzupełnienie programu uczelni w Poznaniu (a nie jego powielenie).

- kule u nogi: szczególnym przykładem – z uwagi na wielkość – był istniejący do niedawna, obecnie już zlikwidowany, zakład produkcji papierosów Reemtsma Polska S.A.

Dotychczasowe podstawowe funkcje rozwojowe miasta związane były z działalnościami gospodarczymi, dotyczącymi zarówno przemysłu jak i usług. W dziedzinie usług o charakterze ponadlokalnym (regionalnym i krajowym) szczególnie wyróżnia się szpital dla nerwowo i psychicznie chorych, który z uwagi na istniejące zaplecze materialne (zainwestowanie) a także kadre może stanowić bazę dla rozwoju nowoczesnego leczenia zarówno w zakresie dotychczasowych specjalizacji jak i świadczenia nowych usług medycznych (w kooperacji z innymi placówkami ochrony zdrowia zlokalizowanymi na obszarze miasta) a także szeroko rozumianej odnowy biologicznej – w dostosowaniu do potrzeb rynku.

W dziedzinie usług szansę rozwojową dla miasta stanowi również szkolnictwo ponadpodstawowe – zwłaszcza wyższe – biorąc pod uwagę lansowaną obecnie politykę ministerstwa edukacji zakładającą wspomaganie (preferowanie) rozwoju placówek (fili) uczelni wyższych w miastach średniej wielkości. W obecnie korzystnej sytuacji funkcjonującego w mieście oddziału poznańskiego uniwersytetu (tj. w świetle podjętych działań na rzecz rozwiązania jego dotychczasowych, permanentnych problemów lokalowych) zapewnienie mu – w warunkach rosnącej konkurencji – przetrwania a tym bardziej rozwoju wymaga wypracowania atrakcyjnej oferty. (w dostosowaniu do celów rozwojowych miasta – patrz rozdział VI, w tym zwłaszcza pkt. 1 i 4).

Wśród działalności produkcyjnych na terenie miasta wyróżnia się przetwórstwo żywności. Można uznać, że Kościan swoje osiągnięcia rozwojowe zawdzięcza w sposób istotny funkcji obsługi gospodarki żywnościowej (zarówno w sferze przetwórstwa jak i hurtowego obrotu surowcami rolniczymi). W przeszłości rozwój miasta był ściśle związany z okolicznym rolnictwem – Kościan pośredniczył w skupie, przetwórstwie i eksporcie zboża, mięsa, cukru, tytoniu i alkoholu pochodzącego z okolicznych gmin skutecznie konkurując w tej dziedzinie z innymi miastami Wielkopolski. Bogaty dorobek w sferze przetwórstwa żywności i tradycja handlu przetrwały do dzisiaj, czego dowodem są jest lokalizacja dość dużych zakładów przetwórczych, takich jak: zakłady mięsne, elewatory z młynem, mieszalnia pasz, cukrownia, mleczarnia i zakłady tytoniowe (znajdują się one obecnie w różnej sytuacji co ogólnie scharakteryzowano wyżej za pomocą macierzy BGG). W granicach miasta gospodarze znaczenie rolnictwa – widzianego poprzez pryzmat masy dochodu brutto – jest marginalne. Świadczy o tym dobitnie znikoma powierzchnia użytków rolnych, z których większość to ogrody działkowe.

Tradycyjnej koncentracji przetwórstwa rolniczego w mieście i gminie wiejskiej będą sprzyjać nowe możliwości transportowe. Pogląd, że jedną z funkcji rozwojowych Kościana w przyszłości może być przetwórstwo rolnicze potwierdza obserwowana kondycja rolnictwa w całym regionie wskazująca na utrzymywanie się wysokiego potencjału produkcji w asortymentach dotychczasowych, jak i wprowadzania do sprzedaży coraz większych ilości warzyw, w tym szparagów, owoców, pieczarek itp. a więc żywności uznawanej za żywność zdrową. Z przeglądu branż przetwórczych i perspektyw ich rozwoju w całym regionie wynika, że w Kościanie i sąsiednich gminach trwałe miejsce zajął przemysł mięsny skupiony w kilku przetwórniami rzemieślniczych i starym zakładzie państwowym. Ekspansywną działalnością charakteryzuje się branża mleczarska, której szczególnie dobra obecna kondycja pozwala wnioskować o utrzymaniu się przetwórnii w przyszłości. Kolejną dobrze lokującą się branżą jest przemysł przetwórstwa zbożowego i pasz oraz przemysł cukrowniczy. Do branż zagrożonych można zaliczyć produkcję papierosów i przetwórstwo warzyw i owoców. Z uwagi jednak na zmieniające się tendencje żywieniowe generujące popyt na omawiane produkty tak w kraju jak i na rynkach światowych należy się liczyć ze wzrostem zapotrzebowania na surowce jak i przetworzone

owoce i warzywa. W związku z tym należy zapobiegać likwidacji tego kierunku przetwórstwa tym bardziej, że okolice Kościana są położone w strefie oddziaływania aglomeracji miejskich – potencjalnych chłonnych rynków zbytu. Okoliczni rolnicy dostrzegając te tendencje, już teraz wprowadzają zmiany w kierunkach produkcji, które mogą stanowić zaplecze dla powstania w mieście przetwórci owoców i warzyw lub przetworów warzywno-mięsnych (gotowych do spożycia lub półfabrykatów do uproszczonego przygotowania posiłków) mogących stanowić uzupełnienie oferty pobliskich zakładów w Środzie Wielkopolskiej czy Kaliszu.

W świetle powyższych stwierdzeń należy wnioskować o podjęcie działań na rzecz utrzymania funkcji przetwórstwa w mieście, w tym biorąc pod uwagę współpracę z okolicznymi farmami w celu stworzenia nowoczesnej bazy produkcji zdrowej żywności.

Przykład upadku dużych zakładów tytoniowych Reemtsma (wywołane nim zagrożenie destabilizacji lokalnego rynku pracy) wskazuje, że szanse rozwojowe Kościana należy przede wszystkim wiązać z rozwijaniem działalności gospodarczych w oparciu o średniej wielkości i małe podmioty gospodarcze (z uwagi na swoją wielkość najbardziej mobilne – najłatwiej przystosowujące się do zmiennych warunków gospodarki rynkowej).

IV. WIZJA PRZYSZŁOŚCI

Wizja Kościana jest projekcją pożądanego obrazu miasta z odległej przyszłości (za co najmniej 25 lat), sformułowaną na podstawie dotychczasowego rozpoznania trendów rozwoju oraz szans i zagrożeń, a także rozpoznania opinii mieszkańców.

Kościan jedno ze znaczniejszych miast Wielkopolski o historycznie ukształtowanej tożsamości, której zewnętrzne oblicze w formie zabytkowej zabudowy starego centrum miasta jest łatwo dostępne dla mieszkańców jak i dla gości. Miasto z charakterystycznymi otwarciami w stronę obszarów cennych przyrodniczo – korytarzy ekologicznych, miasto ugruntowanego wielokierunkowego przemysłu kultywowanego tradycyjnie w równowadze z usługami ponadlokalnymi w sferze produkcyjnej, społecznej jak i kulturowej. Miasto w którym najistotniejszą rolę odgrywają obywatele zintegrowani w celu rozwiązywania problemów wspólnoty lokalnej, jak i w chwilach wolnych od trudów i obowiązków. Korzystający w następstwie swej aktywności z oferty miasta w formie wykształcenia średniego i wyższego ukierunkowanego na nowe rynki pracy oraz z opieki medycznej na najwyższym poziomie.

Kościan – centrum integrujące rolnicze zaplecze regionu, poprzez zabezpieczenie przetwórstwa i sprzedaży płodów rolnych oraz promujące nowe technologie w tym proekologiczną produkcję żywności w powiązaniu z tradycją łączenia w gospodarstwie wiejskim

funkcji produkcyjnych z dbałością o równowagę w środowisku przyrodniczym (czego prekursorem był majątek turwiański).

Miasto otwarte przestrzennie dzięki inkorporacji wiejskiej gminy Kościan.

Miasto, które nie będzie zdominowane poprzez funkcje tranzytowe, lecz umiejętnie wykorzysta je dla rozwoju i rywalizacji na globalnym rynku towarów i usług kreowanych w wyniku realizacji własnej strategii rozwoju .

Z uwagi na bliskość granicy z Unią Europejską i aktywne kontakty w sferze społecznej i gospodarczej z wybranymi regionami państw zachodnich Kościan – odpowiednio wspomagany przez władze regionalne i krajowe – jest swoistym poligonem doświadczalnym wdrażania najbardziej efektywnych przedsięwzięć integracyjnych stanowiących rozwiązania modelowe (wzorcowe) zalecane do naśladowania przez inne jednostki terytorialne w kraju.

Kościan ze względu na :

- położenie w strefie oddziaływania Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego
- położenie w bliskości chłonnych rynków zachodnioeuropejskich
- wysoki standard warunków życia mieszkańców
- bliskość przebiegu dogodnych szlaków komunikacyjnych kraju,
- umiejętne zarządzanie przez władze samorządowe wykorzystujące w optymalny sposób pojawiające się szanse rozwoju i unikające zagrożeń,
- wykształcenie wyróżniających się w regionie działalności gospodarczych szczególnie w zakresie przetwórstwa żywności,
- wykreowany korzystny wizerunek miasta, w którym podstawową rolę odgrywa atrakcyjny sposób jego zagospodarowania i dbałość o środowisko przyrodnicze,
- dbałość o zasoby starego budownictwa i wprowadzenie dla nowych inwestycji odpowiednich standardów zapewniających ich wysoką jakość od strony projektowej i wykonawczej,
- wykształcenie silnych funkcji jako ośrodka lokalnej administracji publicznej (powiatowego),
- atrakcyjną ofertę usług o znaczeniu ponadlokalnym (regionalnym i krajowym) oraz rozwiniętą i o wysokim standardzie bazę materialną:
 - lecznictwa, rehabilitacji i odnowy biologicznej,
 - opieki nad osobami niepełnosprawnymi i starymi
 - szkolnictwa ponadpodstawowego, w tym wyższego,
 - kultury,

- rekreacji i sportu,
- obsługi konferencji i szkoleń,

jest wyróżniającym się – wysoką jakością – w regionie poznańskim miejscem zamieszkania, pracy i wypoczynku. Kościan korzystnie wyróżnia się na tle innych jednostek terytorialnych regionu poznańskiego umiejętnym połączeniem funkcji wynikających z historycznie ukształtowanych tradycji gospodarczych z funkcjami nowoczesnego ośrodka miejskiego XXI wieku.

Wykreowanie atrakcyjnego lokalnego rynku pracy, bogate wyposażenie w obiekty usług w tym ze sfery społecznej szczególnie szkolnictwa, opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starymi a także w odniesieniu do życia kulturalnego oraz rekreacji i sportu tworzą klimat wygodnego i bezpiecznego miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku.

V. IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW DO ROZWIĄZANIA

Szanse i zagrożenia rozwoju w zestawieniu z przewidywanymi kierunkami przemian i wizją przyszłego pożądanego obrazu miasta pozwalają na zidentyfikowanie głównych problemów do rozwiązania.

Do podstawowych problemów rozwoju miasta zaliczono:

w odniesieniu do środowiska przyrodniczego:

- zanieczyszczenie powietrza poprzez dużą emisję pyłów i gazów z lokalnych kotłowni oraz spalin komunikacyjnych

w odniesieniu do gospodarki miasta:

- zbyt powolny napływ kapitału inwestycyjnego,
- przewlekłe procesy restrukturyzacji dużych podmiotów gospodarczych

w odniesieniu do zagadnień ludnościowych i sfery społecznej:

- początki recesji demograficznej miasta, (ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, tendencje starzenia się ludności),
- brak bazy lokalowej zapewniającej odpowiednie świadczenia usług publicznych,

- niedostosowanie struktury szkolnictwa (w tym zawodowego) do obecnych potrzeb rynku pracy
- redukcja zatrudnienia w placówkach wychowawczo – oświatowych (przedszkola i szkoły podstawowe)

w odniesieniu do mieszkalnictwa:

- brak budownictwa socjalnego
- słabe tempo budownictwa (niski wskaźnik oddawanych mieszkań na 1000 mk)

w odniesieniu do komunikacji:

- uciążliwości wywoływane nakładającym się ruchem miejskim i regionalnym
- duża liczba ulic o nawierzchni gruntowej
- kolizyjne skrzyżowania ulic z układem kolejowym
- problemy z prawidłowym funkcjonowaniem systemu organizacji ruchu na obszarze miasta
- brak miejsc parkingowych
- brak ścieżek rowerowych

w odniesieniu do infrastruktury technicznej:

- zdekapitalizowana sieć wodno-kanalizacyjna w centrum miasta,
- brak pełnego systemu rozdzielczej sieci kanalizacyjnej,
- konieczność ograniczenia niekorzystnych emisji z kotłowni i palenisk indywidualnych,

W odniesieniu do zagospodarowania przestrzennego miasta:

- ograniczone możliwości przestrzennego rozwoju miasta (jego polityki lokalizacyjnej) z powodu niewielkiej powierzchni terenów w granicach administracyjnych,
- problemy z wykorzystaniem terenów unieruchomionych linii PKP (trudności dotyczące pozyskania terenów PKP na cele inwestycyjne miasta),
- brak rezerw terenu na funkcje pozaprodukcyjne,
- niezagospodarowanie ciągów aktywnych przyrodniczo wzdłuż Obry i jej kanału,
- układ zabudowy stwarzający trudności w uruchomieniu sprawnego systemu komunikacji miejskiej

VI. STRATEGIA ROZWOJU.

1. MISJA.

Zrównoważony rozwój miasta w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym, gospodarczym i społecznym, umożliwiający przekształcenie Kościana w wyróżniający się w regionie poznańskim i na rynku krajowym wielofunkcyjny ośrodek miejski oraz atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i wypoczynku stanowiące dla innych władz samorządowych modelowy przykład skuteczności przedsięwzięć integrujących na poziomie lokalnym Polskę z państwami Unii Europejskiej.

2. CELE STRATEGICZNE.

Zostały sformułowane trzy równorzędne cele strategiczne:

- A. Osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku.*
- B. Wykształcenie silnych funkcji ponadlokalnych.*
- C. Utrwalenie silnych więzi społecznych oraz poczucia tożsamości z dziedzictwem kulturowym i gospodarczym miasta.*

Ad. A. Zasadniczą rolę w rozwoju miasta powinny odegrać przemiany, których przebieg powinien cechować się nie tylko wysoką dynamiką wzrostu pożądanych zjawisk i procesów (przemiany o charakterze ilościowym), ale przede wszystkim powinien mieć charakter przemian jakościowych, skoncentrowanych na: podnoszeniu standardu warunków mieszkaniowych oraz standardu i dostępności usług, wykształceniu atrakcyjnego rynku pracy, szczególnej dbałości o wysoką jakość środowiska przyrodniczego i zagospodarowania przestrzennego.

Ad. B. W pożądanych kierunkach rozwoju Kościana istotnym czynnikiem przemian powinny być wykształcone funkcje ponadlokalne. Pełnienie przez miasto roli silnego ośrodka administracji publicznej szczebla powiatowego sprzyjać będzie rozwojowi komercyjnych działalności gospodarczych, w tym usługowych, zwłaszcza o zasięgu ponadlokalnym. Wśród tych działalności charakter priorytetowy powinny mieć przedsięwzięcia zapewniające utrwalenie i wzmocnienie istniejących - dotychczas korzystnych – kierunków rozwojowych oraz wprowadzające atrakcyjne nowe funkcje związane przede wszystkim z:

- wykreowaniem Kościana jako znaczącego w regionie poznańskim ośrodka obsługi, w zakresie produkcji oraz przetwórstwa żywności,
- wykształceniem wyspecjalizowanych działalności usługowych, w tym w zakresie szkolnictwa, lecznictwa oraz odnowy biologicznej a także turystyki i rekreacji.

W dotychczasowym rozwoju Kościana istotną rolę odegrała obsługa gospodarki żywnościowej wyrażająca się wykształceniem funkcji zarówno przetwórstwa, jak i pośrednictwa w hurtowym obrocie płodami rolniczymi. Był to efekt położenia miasta w strefie intensywnej produkcji rolniczej charakteryzującej się korzystnymi warunkami naturalnymi (w tym żyznością gleb) oraz dogodnym przebiegiem szlaków komunikacyjnych zapewniających powiązania transportowe z aglomeracją Poznania i metropolią Berlina.

Podniesienie konkurencyjności Kościana w stosunku do innych ośrodków miejskich w regionie (w tym atrakcyjności miasta na rynku potencjalnych inwestorów ale również jako miejsca pracy i zamieszkania) wiąże się z rozwojem wyspecjalizowanych funkcji usługowych spośród, których na szczególną uwagę zasługuje funkcja lecznictwa (wymagająca restrukturyzacji i modyfikacji dotychczasowych kierunków działalności w dostosowaniu do potrzeb rynku) oraz szkolnictwa (w tym wyższego – rozwijając istniejącą filię uczelni poznańskiej – przy uwzględnieniu specjalności dostosowanych do specyfiki lokalnej gospodarki).

Kościan z uwagi na swoje położenie (wyjątkowo korzystną rentę przestrzenną), tradycje historyczne – w tym gospodarcze, intensywną działalność promocyjną na rynkach zachodnioeuropejskich a także specyfikę wynikającą z wyjątkowo silnego (jak na polskie warunki) patriotyzmu lokalnego mieszkańców (patrz niżej: Ad. C.) jest szczególnie predestynowany do pełnienia funkcji modelowej (przykładowej) jednostki terytorialnej testującej przedsięwzięcia integracyjne stanowiące wzorzec do naśladowania przez władze samorządów lokalnych w kraju i regionie.

Ad. C. Fenomen Kościana jako społeczności miejskiej objawia się bardzo silnie rozwiniętym patriotyzmem lokalnym niespotykanym (w takim wymiarze) w obecnych warunkach funkcjonowania jednostek terytorialnych w Polsce. Wyraża się on m.in. szczególnym zainteresowaniem mieszkańców problemami miasta czego dowodzi liczba gazet i czasopism lokalnych, a także wydawnictw o tematyce regionalno - historycznej i co potwierdziły również wyniki badania socjologicznego. Postrzeganie

Kościana przez jego mieszkańców jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania oraz silne poczucie tożsamości z jego tradycjami historycznymi stanowią potężny kapitał, który powinien być nie tylko chroniony ale przede wszystkim pomnażany. W działaniach tych kluczową rolę powinny odgrywać przedsięwzięcia wzmacniające wśród społeczności lokalnej poczucie własnej wartości, wynikające zarówno z walorów dziedzictwa kulturowego i tradycji gospodarczych jak i zakładanych pożądanych kierunków przemian i w efekcie kreujące klimat społeczny sprzyjający integracji mieszkańców miasta wokół realizacji jego celów rozwojowych – stanowiąc w ten sposób swoisty, solidny fundament zapewniający prawidłową realizację budowy przyszłości miasta (zapewniający skuteczne zarządzanie strategiczne jego rozwojem).

3. CELE OPERACYJNE I ZADANIA

Cele strategiczne realizowane będą przez cele operacyjne koncentrujące się na rozwiązywaniu problemów szczegółowych przedstawionych w formie zadań. Wyróżniono 16 celów operacyjnych i odpowiadające im zadania.

l.p.	Zestawienie celów operacyjnych i zadań ³	Zadania do realizacji przez władze miasta	Zadania postulowane do realizacji przez władze powiatu	Zadania postulowane do realizacji przez władze woj./kraj.	Ad. cele strategiczne
1.	Dostosowanie zarządzania miastem do warunków gospodarki rynkowej. – Kontynuowanie działań na rzecz usprawnienia funkcjonowania Urzędu Miasta (m.in. podnoszenie kwalifikacji pracowników, usprawnienie przepływu informacji i obsługi interesantów). – Wyposażenie samorządu lokalnego w instrumenty zapewniające skuteczne zarządzanie miastem: wdrożenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, uchwalenie strategii rozwoju, sporządzenie i uchwalenie wynikających ze studium miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, kontynuowanie aktywnej działalności promocyjnej (opracowanie i wdrożenie strategii marketingowych). – Przystąpienie do prac nad stworzeniem bazy danych o mieście.	● ● ●			A, B

³ W zakresie postulowanych zadań – szczególnie kierowanych do władz powiatowych – położono nacisk na menedżerską funkcję tych władz we wspomaganie rozwoju gmin stanowiących powiat, co nie wynika z obecnie obowiązujących w tej dziedzinie ustaw kompetencyjnych a z dążeń powołanych władz powiatowych czego dowodem jest powszechne – w skali kraju – przystępowanie tych władz do prac nad strategiami rozwoju powiatów – czego przykładem są również władze powiatu kościańskiego.

2.	Wzmocnienie i ochrona zasobów środowiska przyrodniczego. – Opracowanie perspektywicznego planu poprawy stanu środowiska przyrodniczego miasta. – Współdziałanie z gminami sąsiednimi w celu ochrony i właściwego kształtowania funkcji ekologicznych doliny Obry (Kanału Kościańskiego). – Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu wód powierzchniowych (rzeki Obry). – Poprawa czystości powietrza atmosferycznego na obszarze miasta w wyniku wprowadzania nowoczesnych systemów grzewczych i reorganizacji ruchu komunikacji samochodowej (m.in.: ruchu tranzytowego). – Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i pobudzanie ich aktywności na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego miasta.	● ●☀ ●☀ ●☀ ●	X X X	XX	A, B, C
3.	Wyszałcenie korzystnego urbanistycznego wizerunku Kościana, poprawa jego funkcjonalnej i przestrzennej struktury. – Podjęcie działań na rzecz rewaloryzacji staromiejskiego centrum Kościana jako atrakcyjnego miejsca koncentracji funkcji administracyjnych i nowoczesnych działalności usługowych. – Podniesienie estetyki zagospodarowania miasta: uporządkowanie zagospodarowania obecnego, wykreowanie wizerunku miasta w nawiązaniu do jego historycznej zabudowy. – Kształtowanie odpowiedniego zagospodarowania terenów położonych wzdłuż Obry i jej kanału.	● ● ●			A, B, C

	– Opracowanie standardów zabudowy (w nawiązaniu do charakteru architektury odpowiadającej „urbanistycznemu – historycznemu klimatowi” miasta) i konsekwentne ich egzekwowanie przy realizacji nowych obiektów budowlanych.	●			
4.	Poprawa układów komunikacji lokalnej i zewnętrznej. – Modernizacja i rozbudowa dróg przebiegających w granicach miasta – budowa obwodnic wewnątrzmijskich oraz przejazdów bezkolizyjnych z układem kolejowym. – Rozwiązanie problemu miejsc parkingowych. – Budowa ścieżek rowerowych.	●	X	XX XXX	A, B
		●	X		
		●	X		
5.	Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej. – Rozbudowa i modernizacja sieci, wodociągowej i kanalizacyjnej. – Kontynuacja rozbudowy sieci kanalizacji deszczowej	●			A, B, C
		●			
6.	Poprawa warunków mieszkaniowych. – Określenie i realizacja polityki mieszkaniowej wobec słabszych ekonomicznie grup mieszkańców, biorąc pod uwagę: skalę prywatyzacji mieszkań komunalnych, budowę budynków nowych. – Modernizacja i rewitalizacja starych zasobów mieszkaniowych.	●			A,B
		●			
7.	Aktywna gospodarka nieruchomościami. – Opracowanie strategii w gospodarce nieruchomościami. – Tworzenie zasobu gruntów.	●			A, B
		●			

	- Scalanie gruntów (po opracowaniu planów miejscowych). - Prowadzenie działalności ofertowej i promocyjnej w ramach strategii marketingowej.	● ●			
8.	Wykreowanie Kościana jako krajowego ośrodka leczenia, rehabilitacji i odnowy biologicznej. - Działania na rzecz nawiązania długofalowej współpracy z władzami regionalnymi: utworzenie aliansu strategicznego dotyczącego restrukturyzacji i rozwoju funkcji leczenia. - Współdziałanie z odpowiednimi instytucjami, w tym zarządzającymi obiektami służby zdrowia zlokalizowanymi na obszarze miasta (zgodnie z kierunkami i efektami reformy ubezpieczeń zdrowotnych) w celu wypracowania optymalnej polityki zapewniającej atrakcyjną ofertę usługową (w dziedzinie leczenia i rehabilitacji, w tym osób niepełnosprawnych). - Wspomaganie nowych pożądaných inicjatyw i działalności związanych z ochroną zdrowia (np. dotyczących funkcjonowania obecnego kompleksu Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego) i odnową biologiczną - Prowadzenie aktywnej działalności promocyjnej na wybranych rynkach docelowych (w ramach strategii marketingowej) w celu przyciągnięcia inwestorów i kapitału zainteresowanych świadczeniem usług m.in. związanych z odnową biologiczną.	● ●☀ ● ●	X X X	XX XX XX	A, B, C
9.	Rozwój funkcji z zakresu usług rekreacyjno - sportowych.				A, B, C

	– Opracowanie programu rozbudowy bazy materialnej rekreacji i sportu i jego realizacja w ścisłej współpracy z gminą wiejską Kościana. – Wykreowanie zróżnicowanej oferty usługowej zarówno dla mieszkańców jak i przyjezdnych. – Prowadzenie aktywnej działalności promocyjnej (tak jak w pkt.8.).	● ☀ ● ☀ ● ☀	X X		
10.	Wykształcenie funkcji akademickiego ośrodka pomocniczego (w stosunku do Poznania) – Podjęcie aktywnych działań na rzecz rozwoju Ośrodka Zamiejscowego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.	●	X		A, B
11.	Kontynuowanie działań na rzecz wykreowania Kościana jako specyficznego – o zasięgu międzynarodowym – ośrodka kultury. – Wzmocnienie i konsolidacja środowisk twórczych z zakresu kultury na terenie miasta. – Opracowanie i wdrożenie programu odpowiednich imprez o zasięgu ponadlokalnym (wpisanych w kalendarz imprez regionalnych, krajowych i międzynarodowych).	● ●	X	XX	B, A
12.	Działania na rzecz wykształcenia silnego ośrodka powiatowego. – Nawiązanie bliskiej współpracy z sąsiednimi gminami, władzami powiatowymi oraz wojewódzkimi w celu współdziałania przy rozwiązywaniu problemów kluczowych dla funkcjonowania i rozwoju miasta, w tym jako ośrodka ponadlokalnej administracji publicznej.	● ☀	X	XX	B, A
13.	Stworzenia z Kościana modelowego w skali kraju i regionu ośrodka integracji				B

	europejskiej - Nawiązanie współpracy z odpowiednimi instytucjami i organizacjami, w tym: z władzami regionalnymi i krajowymi, z przedstawicielstwem UE w Polsce, z instytucjami promującymi idee integracji europejskiej na obszarze Polski, opracowanie wstępnego programu przedsięwzięć (np. w ramach programów współpracy przygranicznej). - Prowadzenie aktywnego lobbyngu w regionie i kraju.	● ☀ ●	X	XX XXX	
14.	Pobudzanie i wspomaganie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. - Wykształcenie prężnej organizacji zrzeszającej przedsiębiorców z obszaru miasta. - Stosowanie ułatwień w dostępie do określonych zasobów (np. ulgi i zwolnienia podatkowe). - Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości - Organizacja doradztwa i szkoleń (m.in. organizowanie kursów zawodowych umożliwiających dostosowanie kwalifikacji poszukujących pracy do potrzeb rynku).	● ● ● ☀ ● ☀	X		A, B
15.	Wzmocnienie poczucia tożsamości społeczności miasta. - Podjęcie działań kreujących korzystny „klimat” społeczny sprzyjający realizacji kierunków polityki przyjętych przez władze samorządowe.	●	X		A, B
16.	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego. - Opracowanie odpowiedniego programu (m.in. dotyczącego współdziałania władz samorządowych z policją państwową w) i jego realizacja.	☀	X		A, B

Oznaczenia:

● – zadania władz miasta,

☀ – działania inicjatywne władz miasta (m.in. w zakresie zadań o charakterze ponadlokalnym)

X – zadania władz powiatowych,

XX – zadania władz wojewódzkich,

XXX – zadania władz krajowych

4. KIERUNKI DZIAŁAŃ WŁADZ MIASTA. WARIANT DYNAMICZNEGO ROZWOJU.

Wymieniony zestaw 16 celów operacyjnych i odpowiadających im zadań określa zakres działań, przed jakimi staną władze lokalne. Drogi dojścia za ich pomocą do celów strategicznych mogą być jednak różne. Sformułowana w postaci misji, celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań strategia Kościana należy do kategorii strategii wzrostu⁴. Zakładając, że przebieg przewidywanych przemian będzie zbliżony do prognozy przedstawionej w scenariuszu umiarkowanym, można wyróżnić dwa zasadnicze warianty tej strategii (kierunków działań władz lokalnych) :

- Wariant przyspieszonego (dynamicznego) rozwoju
- Wariant rozwoju zachowawczego (odłożonego w czasie).

Różnica między wymienionymi wariantami polega na przyjęciu odmiennych priorytetów w realizacji strategii, co w konsekwencji oznacza wybór między szybszym - bardziej dynamicznym lub wolniejszym – zachowawczym dochodzeniem do założonych celów strategicznych. W wariantcie dynamicznego rozwoju szczególnego znaczenia nabiera umiejętność zarządzania - w ujęciu tzw. „władzy przedsiębiorczej” (w dostosowaniu do zmiennych – szeroko rozumianych – warunków otoczenia w jakich funkcjonuje miasto)⁵.

Wariant zachowawczego rozwoju oznacza mniejszą aktywność i przedsiębiorczość władz miasta wyrażającą się w tendencji do odkładania w czasie realizacji najtrudniejszych (ale jednocześnie z długofalowego punktu widzenia najważniejszych) przedsięwzięć, co w efekcie może uniemożliwić osiągnięcie zakładanych celów.

Realizacja wariantu rozwoju przyspieszonego wyrażać się powinna położeniem nacisku na przedsięwzięcia dotyczące podnoszenia atrakcyjności lokalizacji inwestycji oraz rozwoju funkcji

⁴ W przyjętej klasyfikacji strategii ogólnych tj. opracowywanych na poziomie organizacji gospodarczych (w odniesieniu do jednostek terytorialnych ich odpowiednikiem jest np. strategia na poziomie miasta) wyróżnia się następujące zasadnicze kategorie:

- Strategie wzrostu
- Strategie stabilizacji
- Strategie obronne
- Strategie kombinowane (L. Rue, P. G. Holland „Strategic Management”, Mc Graw Hill Pub. Company, New York, 1989)

⁵ W propagowanych w ostatnich latach w Polsce przez organizacje pomocowe zasadach zarządzania strategicznego na poziomie lokalnym (np. przez US AID) istotną rolę odegrała koncepcja tzw. „władzy przedsiębiorczej” sformułowana przez D. Osborne’a i T. Gaeblera (1992), która w dużym stopniu przyczyniła się do powszechnego stosowania ujęć strategicznych w działalności władz publicznych (różnego szczebla) Stanów Zjednoczonych.

Według tej koncepcji władze publiczne, ograniczając bezpośrednią działalność inwestycyjną coraz częściej występują w roli menedżera aktywizującego rozwój gospodarczy jednostki terytorialnej. Według tej koncepcji władza przedsiębiorcza cechuje się: pobudzaniem konkurencji między podmiotami świadczącymi usługi, przekazywaniem swoich uprawnień obywatelom, oceną sprawności i jakości pracy swoich agend według uzyskanych wyników, kierowaniem się nie tylko przepisami i regulaminami ale również spełnianą misją, traktowaniem obywateli korzystających z usług jako klientów, zapobieganiem w powstawaniu problemów, aktywnością w zdobywaniu środków finansowych a nie tylko w ich wydawaniu, decentralizacją uprawnień – dopuszczając obywateli do zarządzania, przedkładaniem mechanizmów rynkowych nad mechanizmy biurokratyczne, aktywizowaniem współpracy wszystkich sektorów tj. – publicznego, prywatnego i społecznego (np. w rozwiązywaniu problemów społecznych.).

ponadlokalnych zapewniających – zgodnie z misją – wykreowanie Kościana na „...*modelowy przykład skuteczności przedsięwzięć integrujących na poziomie lokalnym Polskę z państwami Unii Europejskiej...*”. Wśród tych działań znaczenie priorytetowe mają:

1. Doskonalenie zarządzania miastem.
2. Rozwój komunikacji i infrastruktury technicznej.
3. Wykreowanie korzystnego urbanistycznego wizerunku miasta.
4. Rozwijanie istniejących i wprowadzania innych nowoczesnych działalności gospodarczych, zarówno produkcyjnych jak i usługowych, w tym w zakresie: przetwórstwa żywności, szkolnictwa (szczególnie wyższego), ochrony zdrowia (w tym profilaktyki zdrowotnej) i odnowy biologicznej, usług turystyczno – rekreacyjnych oraz mieszkalnictwa.
5. Wykształcenie silnego ośrodka powiatowego.
6. Zaktywizowanie współpracy międzynarodowej z wybranymi ośrodkami miejskimi (kontynuowanie współpracy dotychczasowej, poszukiwanie nowych atrakcyjnych partnerów).
7. Wzmocnienie zasobów środowiska przyrodniczego.

Wśród wymienionych wyżej priorytetów (sprecyzowanych w zamieszczonych wyżej celach operacyjnych i zadaniach) znajdują się działania wchodzące w zakres kompetencji władz powiatu i województwa. Ich realizacja wymaga podjęcia określonych działań inicjatywnych ze strony władz miasta, w tym nawiązania bliskiej współpracy z organami administracji publicznej zarówno szczebla powiatowego jak i wojewódzkiego.

Realizacja wymienionych wyżej kierunków działań wymaga:

- Zastosowania strategii aliansu w odniesieniu do wybranych partnerów, tj. nawiązania przez władze miasta bliskiej partnerskiej współpracy z innymi jednostkami terytorialnymi, w tym z władzami powiatu i sąsiednich gmin (szczególnie z gminą wiejską Kościan), a także z odpowiednimi instytucjami i podmiotami – również zagranicznymi – w tym z sektora prywatnego.
- Uzyskania przychylności i poparcia władz regionalnych i krajowych, m.in. z uwagi na ponadlokalny charakter przewidywanych przedsięwzięć (funkcja ośrodka leczenia i funkcja ośrodka szkolnictwa). Drogą prowadzącą do uzyskania poparcia władz krajowych i regionalnych dla celów rozwoju społeczno – gospodarczego i przestrzennego miasta może być opracowanie dokumentacji konkretnych przedsięwzięć i ich odpowiednia prezentacja (nagłośnienie w mediach regionalnych i krajowych) przy prowadzonym jednocześnie lobbingu w liczących się środowiskach gospodarczych i politycznych.

VII. PROGRAM DZIAŁAŃ WŁADZ MIASTA.

Przedstawiony program obejmuje przedsięwzięcia, których realizacji powinien podjąć się samorząd lokalny w obecnej jak i w następnych kadencjach. W jego skład wchodzi 17 programów cząstkowych obejmujących: wykaz konkretnych zadań, ich oczekiwane efekty, podmioty wykonujące, instrumenty realizacji oraz środki.

Kolejność programów odpowiada kolejności celów operacyjnych – poszczególne programy odniesiono do odpowiadających im celów operacyjnych (numery celów operacyjnych zamieszczono w kwadratowych nawiasach).

Zadania uznane za priorytetowe wyróżniono szarym tłem (pierwsze w kolejności działania podkreślono ciemniejszym tłem)⁶.

Zadania, których realizacja leży w kompetencjach władz powiatowych, regionalnych i krajowych zostały wyróżnione kursywą i następującymi oznaczeniami:

XXX – zadania władz krajowych.

XX – zadania władz wojewódzkich.

X – zadania władz powiatowych.

 – działania inicjatywne władz miasta (w zakresie zadań o charakterze ponadlokalnym).

⁶ Wyboru priorytetowych - według wariantu przyśpieszonego rozwoju - przedsięwzięć (zadań) w ramach poszczególnych programów operacyjnych, do których realizacji samorząd lokalny powinien przystąpić w pierwszej kolejności dokonano przy wykorzystaniu metody GE (wieloczynnikowej macierzy General Electric).

1. [1] Podjęcie prac nad stworzeniem lokalnej bazy danych (zintegrowanego systemu informacyjnego miasta).

Oczekiwane efekty:

- Podniesienie efektywności pracy poszczególnych wydziałów Urzędu Miejskiego
- Usprawnienie procesów decyzyjnych w zarządzaniu miastem
- Zapewnienie sprawnej i kompetentnej obsługi interesantów

Zadania:

- Nawiązanie współpracy z odpowiednimi instytucjami zainteresowanymi przedsięwzięciem, w tym z władzami powiatu oraz regionu a także z instytucjami zobligowanymi do tworzenia baz danych w przekrojach terytorialnych, np. ze służbami statystycznymi i geodezyjnymi.
- Podjęcie prac nad projektem lokalnej bazy danych (w ramach długofalowego programu komputeryzacji UM), w tym m.in.:
 - Aktualizowanie potrzeb informacyjnych i informatycznych Urzędu Miejskiego szczególnie w odniesieniu do podstawowych zbiorów informacji dotyczących rozwoju i funkcjonowania Kościana, w tym m.in.: społecznej i gospodarczej, o terenie i jego zagospodarowaniu, o środowisku przyrodniczym, finansowej, marketingowej.
 - Stopniowe – ewolucyjne rozbudowywanie systemu w wyniku wdrażania, w miarę możliwości, jego kolejnych modułów (zgodnie z opracowanym programem).

Podmiot:

- Organy samorządu miasta

Instrumenty realizacji:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta
- Opracowany długofalowy program komputeryzacji Urzędu Miejskiego

Środki:

- Budżet miasta

2. [1] Aktywna działalność marketingowa.

Oczekiwane efekty:

- Podniesienie konkurencyjności Kościana w stosunku do innych ośrodków miejskich w regionie i w kraju (min. podniesienie atrakcyjności do lokalizacji inwestycji)
- Wykreowanie korzystnego wizerunku miasta
- Wypromowanie dóbr lokalnych

Zadania :

- Opracowanie długofalowego planu marketingowego (strategii marketingowej) przy wykorzystaniu strategii rozwoju społeczno-gospodarczego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta⁷.
- Wdrożenie opracowanego planu – prowadzenie aktywnej działalności promocyjnej na określonych w planie marketingowym rynkach przy wykorzystaniu zróżnicowanych środków promocji.

Podmiot:

- Organy samorządu miasta

Instrumenty realizacji:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta
- Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta
- Odpowiednie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
- Opracowany plan marketingowy

Środki:

- Budżet miasta
- Środki pochodzące od zainteresowanych promocją podmiotów gospodarczych.

⁷ Strategia marketingowa powinna wspomagać realizację celów strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta.

Przedmiotem strategii marketingowej powinno być :

- Ustalenie, za pomocą jakich dóbr, w jakich dziedzinach i na jakich rynkach miasto powinno konkurować,
- Ocena aktualnej pozycji konkurencyjnej miasta w stosunku do innych ośrodków miejskich
- Określenie sposobów zwiększenia konkurencyjności i osiągnięcia pożądanej pozycji (za pomocą odpowiedniego programu działań ofertowych i promocyjnych).

3. [7] Aktywna działalność w gospodarce nieruchomościami.

Oczekiwane efekty:

- Podniesienie atrakcyjności lokalizacji inwestycji w wyniku odpowiedniego przygotowania i udostępniania terenów dla wybranych działalności – pożądanym dla rozwoju miasta, w tym związanych z rozwojem budownictwa mieszkaniowego i produkcyjno-usługowego
- Wzrost dochodów miasta z tytułu podatków i opłat od nieruchomości

Zadania :

- Opracowanie strategii w gospodarce nieruchomościami w tym:
 - Ustalenie potrzeb terenowych na potrzeby rozwoju: budownictwa mieszkaniowego, w tym komunalnego, szkolnictwa, działalności produkcyjnych i usług wynikających z kierunków rozwoju miasta określonych w strategii rozwoju i w studium uwarunkowań
 - Określenie zasad pozyskiwania i dystrybucji zasobu gruntów miejskich na cele przewidywane w strategii i w studium biorąc pod uwagę aktualny sposób wykorzystania nieruchomości (w tym ich stan władania) oraz uwzględniając możliwości pozyskania nieruchomości prywatnych (bądź zwiększenia ich dostępności na rynku)
 - Opracowanie programów działań dotyczących przygotowania poszczególnych terenów pod określone działalności
 - Opracowanie ofert dla inwestorów w ramach strategii marketingowej (program nr 2)
- Przystąpienie do realizacji opracowanego planu w tym prowadzenie aktywnej działalności promocyjnej na rynkach lokalnym, regionalnych, krajowym i międzynarodowym (w ramach strategii marketingowej – program nr 2)
- Przygotowanie, w ramach prac nad lokalnym bankiem danych (program nr 1), bazy danych o nieruchomościach – prowadzenie monitoringu rynku nieruchomości

Podmiot:

- Samorząd miasta

Instrumenty realizacji :

- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

- Ustawa z 21. 08. 1997 o gospodarce nieruchomościami⁸
- Ustawa z 7.07. 1994 o zagospodarowaniu przestrzennym
- Ustawa z 12. 01. 1991 o podatkach i opłatach lokalnych
- Ustawa z 20. 02. 1997 o działalności gospodarczej gmin

Środki finansowania :

- Budżet miasta

4. [2] Wzmacnianie walorów przyrody i ochrony jakości środowiska przyrodniczego.

Oczekiwane efekty:

- Zachowanie i wzmocnienie walorów przyrodniczych miasta

Zadania:

- Opracowanie kompleksowego – perspektywicznego programu ochrony środowiska przyrodniczego w tym :
 - Opracowanie uaktualnionej charakterystyki i diagnozy stanu środowiska przyrodniczego miasta uwzględniającej natężenie zagrożeń wynikających z rozwoju funkcji mieszkaniowej i intensyfikacji działalności gospodarczych
 - Uwzględnienie działań na rzecz monitoringu zanieczyszczeń wód i powietrza (stworzenie komputerowej bazy danych o środowisku przyrodniczym - w ramach prac nad lokalną bazą danych – program nr 1)
- Objęcie szczególną ochroną obszarów przyrodniczo najcenniejszych - o największej różnorodności biologicznej – zapewniające utrzymanie ciągłości i wzmocnienie potencjału przyrodniczego miasta w systemie ponadlokalnym w tym szczególnie biorąc pod uwagę prawidłowe kształtowanie funkcji ekologicznych doliny Obry (min. w wyniku dbałości o właściwe zagospodarowanie terenów położonych wzdłuż Kanału Kościańskiego program nr 3,5,10).

⁸ W punkcie instrumenty realizacji odniesiono się do zasadniczych kategorii tych instrumentów. Zamieszczając przykłady podstawowych, dla danej dziedziny, aktów legislacyjnych (ustaw) nie odnoszono się do ich kolejnych nowelizacji (np. w przypadku nowelizacji ustaw o gospodarce nieruchomościami i zagospodarowaniu przestrzennym). Modyfikacja prawa, w obecnych warunkach przemian ustrojowych i gospodarczych Polski, będzie procesem kontynuowanym przez kilka najbliższych lat. Powszechnie są dostępne odpowiednie opracowania dotyczące aktualnie obowiązujących i znowelizowanych rozwiązań legislacyjnych np. system informacyjny „LEX”.

- Rewaloryzacja zieleni o charakterze parkowym (m.in. stałe kontrolowanie stanu zieleni w parkach i na cmentarzach, ; systematyczne wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych i sanitarnych; sukcesywna wymiana chorych i uszkodzonych drzew).
- Dążenie do wzbogacenia i wzmocnienia zieleni osiedlowej (m.in. dosadzanie odpornych na zanieczyszczenia gatunków drzew i krzewów; tworzenie nowych kompleksów i ciągów zieleni).

X *Inicjowanie działań na rzecz poprawy warunków wodnych w zlewni Obry (m.in. podjęcie prac - wspólnie z zainteresowanymi gminami - nad opracowaniem perspektywicznego programu poprawy warunków wodnych w zlewni rzeki).*

- Kontynuowanie działań zmierzających do ograniczenia emisji i uciążliwości zanieczyszczeń i hałasu związanych z transportem samochodowym (m.in. intensywne starania o wybudowanie obwodnic wewnątrzmijskich; zwiększenie płynności ruchu na głównych ulicach; poprawa funkcjonowania komunikacji zbiorowej; wyznaczenie i urządzenie ścieżek rowerowych – program 5,6)
- Wspieranie przekształceń dokonujących się w szeroko rozumianej energetyce cieplnej (m.in. dążenie do modernizacji bądź wymiany starych urządzeń grzewczych; dalsza rozbudowa systemu centralnego ogrzewania – program nr 7)
- Stymulowanie działań ograniczających emisję i uciążliwość zanieczyszczeń oraz hałasu i wibracji wytwarzanych przez niektóre zakłady produkcyjno-usługowe (m.in. preferowanie "czystych" i nieuciążliwych dla ludzi i środowiska technologii produkcji, nacisk na powszechne instalowanie urządzeń zabezpieczających i oczyszczających, aktywna kontrola w zakresie przestrzegania norm ochrony środowiska).
- Kształtowanie proekologicznych postaw dorosłych mieszkańców miasta (m.in. organizowanie i wspieranie akcji aktywizujących mieszkańców, takich jak selektywna zbiórka odpadów czy porządkowanie zieleni osiedlowej; propagowanie zdrowego i przyjaznego dla środowiska stylu życia).
- Współdziałanie w edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży (m.in. organizowanie prelekcji, spotkań, konkursów i wspólnych patroli ekologicznych z pracownikami urzędu miasta; merytoryczne i finansowe wspieranie działań proekologicznych w szkołach, klubach i organizacjach młodzieżowych).

Podmioty:

- Organy samorządu miasta.
- Władze samorządowe powiatu (w ramach współpracy).
- Władze samorządowe sąsiednich zainteresowanych gmin.
- Instytucje proekologiczne, mieszkańcy miasta.

Instrumenty realizacji:

- Instrumenty prawne (przede wszystkim w zakresie planowania przestrzennego i ochrony środowiska).
- Instrumenty finansowo - ekonomiczne (m.in. podatki, opłaty, dotacje).
- Instrumenty organizacyjne (związane ze strukturą i działaniem urzędu miasta).
- Instrumenty informacyjno-edukacyjne (informacja o środowisku oraz edukacja ekologiczna)
- Instrumenty komunikacji społecznej (konsultacje, negocjacje).

Środki:

- Środki budżetowe (przede wszystkim z budżetu miasta oraz z budżetu centralnego, wojewódzkiego i powiatowego).
- Środki z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (przede wszystkim z narodowego oraz wojewódzkiego, powiatowego i miejskiego).
- Środki z fundacji i programów pomocowych

5. [3] Wykreowanie korzystnego urbanistycznego wizerunku Kościana.

Oczekiwane efekty:

- Poprawa ładu przestrzennego w mieście
- Uporządkowanie zagospodarowania przestrzennego. Wyeksponowanie indywidualnego, w tym związanego z tradycjami historycznymi, „klimatu miasta”.
- Podniesienie konkurencyjności miasta

Zadania:

- Podjęcie prac nad stworzeniem programów umożliwiających skuteczną rewitalizację i modernizację starej substancji budowlanej, w tym:
 - Wyeksponowanie centrotwórczej roli Starówki – sukcesywna rewitalizacja starej części miasta
 - Przekształcenie obiektów substandardowych w celu nadania im cech staromiejskiej zabudowy

- *XX Przywrócenie wizualnej atrakcyjności zabudowy terenów Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego im. Oskara Bielawskiego i ich silniejsze powiązanie z układem urbanistycznym miasta*
- Zweryfikowanie potrzeb terenowych zarezerwowanych w obszarze dzielnicy przemysłowej, z uwzględnieniem hipotetycznej lokalizacji nowych działalności związanych z planowanym długofalowym rozwojem miasta.
- Określanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich (w nawiązaniu do specyfiki konkretnej lokalizacji) normatywów powierzchniowych dla działek budowlanych.
- Prowadzenie polityki „zielonych podwórek i elewacji”.
- Wykorzystanie doliny Obry jako miejsca urządzania zielonych terenów rekreacyjnych oraz bulwarów spacerowych.
- Zaprojektowanie i propagowanie realizacji indywidualnych rozwiązań urządzania zieleni (organizowanie konkursów na najładniejszy ogród, balkon, podwórko).

Podmioty:

- Organy samorządu miasta.
- Władze samorządowe powiatu (w ramach współpracy).
- Władze regionalne
- Zainteresowani inwestorzy indywidualni (podmioty gospodarcze, organizacje i instytucje, osoby fizyczne).

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Środki:

- Budżet miasta.
- Budżet powiatu.
- Środki z budżetu wojewódzkiego.
- Środki instytucji pomocowych.
- Kapitał inwestorów prywatnych.

6. [4] Rozwój komunikacji lokalnej i zewnętrznej.

Oczekiwane efekty:

- Poprawa powiązań komunikacyjnych lokalnych i zewnętrznych.
- Poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg.
- Polepszenie jakości życia mieszkańców.

Zadania:

- Przystąpienie do prac związanych z budową obwodnic wewnątrzmijskich (budowa obwodnicy śródmiejskiej wykorzystującej teren byłej kolei grodziskiej)
- Modernizacja i rozwój sieci ulicznej miasta:
 - Realizacja ciągów ulicznych o odpowiednich parametrach zapewniających sprawne połączenia z różnymi częściami (osiedlami) miasta – separacja ruchu tranzytowego i lokalnego na kierunku Gostyń – Grodzisk Wlk.
 - Budowa przejazdów bezkolizyjnych z przejazdem kolejowym (ul. Gostyńska i Młyńska)
 - Opracowanie i budowa ścieżek rowerowych o funkcjach komunikacyjnej i rekreacyjnej (z uwzględnieniem powiązań regionalnych).
- Rozwiązanie problemu miejsc parkingowych (w centrum miasta).

Podmioty:

- Organy samorządowe miasta.
- Władze samorządowe powiatu (w ramach współpracy).
- Władze regionalne.
- Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych, Zarząd Dróg Wojewódzkich, Zarząd Dróg Powiatowych i inne wyspecjalizowane instytucje.

Instrumenty realizacji:

- Opracowane koncepcje programowe i projekty.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- Inicjatywne działania samorządu lokalnego.

Środki:

- Wpływy z podatku drogowego.
- Środki z budżetu powiatu, środki wyspecjalizowanych instytucji w zakresie inwestycji przekraczających możliwości i zadania miasta.

- Fundusze dostosowawcze.
- Kredyty bankowe.

7. [5] **Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.**

Oczekiwane efekty:

- Zwiększenie niezawodności działania istniejących systemów wodociągów i kanalizacji.
- Polepszenie zasobów użytkowych wód podziemnych.
- Poprawa czystości wód powierzchniowych.

Zadania:

- Bieżąca modernizacja systemów kanalizacji ściekowej
- Bieżąca modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej
- Kontynuacja rozbudowy kanalizacji deszczowej
- Opracowanie programu dalszej ekologizacji systemu ogrzewania miasta (ograniczenie niekorzystnego oddziaływania kotłowni węglowych, przyłączanie indywidualnych odbiorców do sieci ciepłowniczej, prowadzenie polityki preferującej ekologiczne systemy grzewcze)

Podmioty:

- Organy samorządowe miasta.
- Zainteresowani inwestorzy z sektora prywatnego.

Instrumenty:

- Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ustawa o kształtowaniu i ochronie środowiska.
- Ustawa o samorządzie gminnym.
- Ustawa o zamówieniach publicznych.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta, plany miejscowe dla terenów wyznaczonych w studium.
- Plany inwestycji infrastrukturalnych.

Środki:

- Budżet miasta.
- Fundusze dostosowawcze.
- Fundacje proekologiczne.

- Inwestorzy spoza sfery publicznej.
- Kredyty bankowe.

8. [6] Poprawa warunków mieszkaniowych

Oczekiwane efekty:

- Zdynamizowanie rozwoju budownictwa mieszkaniowego w mieście zapewniające wzrost zarówno liczby lokali mieszkalnych (w tym w zakresie budownictwa komunalnego) jak i użytkowych. Poprawa standardu budownictwa mieszkaniowego.
- Zabezpieczenie zasobu mieszkaniowego miasta (w budynkach wielorodzinnych) przed dekapitalizacją i doprowadzenie do jego rehabilitacji (modernizacji)

Zadania:

- Wypracowanie efektywnej polityki mieszkaniowej miasta oraz wykształcenie skutecznych instrumentów jej realizacji w wyniku współpracy z:
 - Kościańską Spółdzielnią Mieszkaniową
 - Towarzystwem Budownictwa Społecznego
 - Wspólnotami mieszkaniowymi – szczególnie w odniesieniu do wspólnot z udziałem miasta⁹
 - Właścicielami nieruchomości (mieszkaniowych)

Podmioty:

- Organy samorządu miasta.
- Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o. z siedzibą w Kościanie
- Kościańska Spółdzielnia mieszkaniowa
- Wspólnoty mieszkaniowe
- Właściciele nieruchomości

Instrumenty:

- Działania inicjatywne władz samorządowych
- Działania inicjatywne Towarzystwa Budownictwa Społecznego
- Działalność Wspólnot Mieszkaniowych
- Działalność Kościańskiej Spółdzielni Mieszkaniowej
- Uchwały Rady Miejskiej i Zarządu Miasta.

Środki:

- Budżet miasta

9. [8,12] Rozwój Kościana jako ośrodka leczenia specjalistycznego, rehabilitacji oraz usług z zakresu ochrony zdrowia i odnowy biologicznej

Oczekiwane efekty:

- Wykreowanie Kościana jako nowoczesnego ośrodka – o randze krajowej – w zakresie prewencji zaburzeń psychicznych i leczenia neuropsychiatrycznego a także wyróżniającego się w regionie ośrodka świadczącego inne – dostosowane do potrzeb rynku – usługi z zakresu ochrony zdrowia i odnowy biologicznej

Zadania:

XX X ☀️ *Zainicjowanie wraz z samorządem powiatowymi działań na rzecz współpracy z władzami regionalnymi dotyczącymi odpowiedniej restrukturyzacji, w dostosowaniu do wymogów nowoczesnego leczenia i modernizacji istniejącego Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego, modyfikacji jego oferty usługowej w dostosowaniu do obecnej i przewidywanej sytuacji rynkowej jak i biorąc pod uwagę kierunki rozwoju psychiatrii w kraju (np. zgodnie z polityką określoną w „Narodowym Programie Zdrowia”)*

- *Nawiązanie współpracy z dyrekcją szpitala w celu opracowania założeń koncepcyjnych przedsięwzięcia (jako przyczynku inicjującego powstanie profesjonalnego programu opracowanego przez specjalistów) , w którym ośrodek kościański mógłby stanowić modelowy (w nawiązaniu do programu) przykład wdrożenia nowoczesnych zasad profilaktyki i leczenia chorób psychicznych:*
 - *stacjonarnego*
 - *psychiatrii środowiskowej przy uwzględnieniu jej zróżnicowanych form – w dostosowaniu do warunków lokalnych*
- *Podjęcie działań (w tym prowadzenie lobbingu) w celu uzyskania przychylności (konkretnej pomocy) dla postulowanych kierunków rozwoju szpitala ze strony ośrodków decyzyjnych w regionie i w kraju*

⁹ W sytuacji wejścia w życie – z dniem 19 maja b.r. – znowelizowanej ustawy o własności lokali ograniczającej możliwość uczestnictwa podmiotów prawnych a więc i urzędów gminnych w ich zarządzaniu

- Współdziałanie z innymi instytucjami z obszaru miasta – szczególnie podmiotami zarządzającymi obiektami służby zdrowia – w podejmowaniu nowych pożądaných działań i inicjatyw w zakresie rozwoju usług medycznych i szeroko rozumianej odnowy biologicznej (w ramach programu 13)

Podmioty:

- Organy samorządu miasta i powiatu (w ramach współpracy), władze regionalne
- Odpowiednie jednostki służby zdrowia

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Opracowane założenia koncepcyjne kierunków rozwoju obecnego Wojewódzkiego Szpitala Neuropsychiatrycznego
- Ustawa o samorządzie gminnym

Środki:

- Środki budżetowe miasta, powiatu i województwa
- Pomoc miasta poprzez udostępnienie odpowiednich terenów i obiektów
- Środki zainteresowanych podmiotów służby zdrowia.
- Środki ze źródeł pomocowych
- Środki zainteresowanych inwestorów sektora prywatnego

10. [9,12] Działania na rzecz rozwoju turystyki, rekreacji i sportu.

Oczekiwane efekty:

- Wykształcenie funkcji turystyczno – rekreacyjnej miasta, w tym związanych z turystyką wędrowną oraz edukacyjną dotyczącą zrównoważonego rozwoju gospodarstwa wiejskiego.
- Podniesienie standardu i rozszerzenie zakresu świadczonych usług.

Zadania:

- Opracowanie we współpracy z władzami powiatu i z gminami sąsiednimi (przede wszystkim gminą wiejską Kościan) oraz ODR., Izbą Rolniczą, A R w Poznaniu i ośrodkiem w Turwi programu rozwoju pożądaných usług komercyjnych w zakresie turystyki (w tym: edukacyjnej, obsługi tranzytowego ruchu samochodowego, usług rekreacyjnych i sportowych, organizowania imprez turystycznych i sportowych) i jego wdrożenie (w ramach programu 13)

- Kontynuacja działań na rzecz rozwijania nowej i modernizacji istniejącej bazy materialnej turystyki, rekreacji i sportu (jej rozbudowa w granicach miasta i w strefie gminy przy uwzględnieniu budowy kompleksu rekreacyjno – sportowego i istniejących instytucji, klubów i obiektów sportowych), w tym rozbudowa bazy noclegowej i gastronomicznej
- Prowadzenie aktywnej działalności promocyjnej oferty turystycznej i sportowej miasta (w ramach strategii marketingowej – program nr 2)
- Wspieranie działalności klubów sportowych (np. „Obra Agro-Handel Kościan”, MKKS Kościan, MKS „Tęcza” Kościan, klub płetwonurków „Triton”)

Podmioty:

- Organy samorządu miasta.
- Samorząd powiatu (w ramach współpracy).
- Samorządy zainteresowanych gmin.
- ODR, Izby Rolnicze, Akademia Rolnicza w Poznaniu, ośrodek w Turwi
- Zainteresowani inwestorzy z sektora publicznego i prywatnego.

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- Opracowana strategia marketingowa.

Środki:

- Budżet gminy.
- Budżet powiatu.
- Budżety zainteresowanych gmin sąsiednich.
- Kapitał zainteresowanych inwestorów prywatnych.

11. [10,12]. Rozwój funkcji ośrodka akademickiego

Oczekiwane efekty:

- Wykształcenie Kościana jako atrakcyjnego ośrodka akademickiego – pomocniczego w stosunku do Poznania

Zadania:

- Zainicjowanie współpracy (bądź wzmocnienie współpracy dotychczasowej) z zainteresowanymi podmiotami (z sektora publicznego i prywatnego – w ramach programu 13), w tym:
 - wzmocnienie i odpowiednie ukierunkowanie współpracy (nadanie jej odpowiedniej rangi) z władzami Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – inicjatora powołania w Kościanie oddziału uczelni wyższej
 - nawiązanie współpracy z innymi potencjalnie zainteresowanymi podmiotami – zwłaszcza władzami samorządowymi powiatu oraz sąsiednich gmin
- Wspólne wypracowanie pożądanego – przyszłościowego (docelowego) modelu funkcjonowania uczelni kościańskiej i zasad jej funkcjonowania (profil studiów; wielkość uczelni – liczba studentów, wymagane zaplecze infrastrukturalne i kadrowe, zasady finansowania i współudziału zainteresowanych uczestników przedsięwzięcia).
- Wykonanie odpowiednich opracowań (w ramach ww. współpracy) związanych z realizacją przedsięwzięcia (w tym projektowych) i ich realizacja

Podmioty:

- Władze miasta
- Uczelnia im. A. Mickiewicza w Poznaniu (oddział w Kościanie)
- Władze zainteresowanych gmin i powiatu
- Inne zainteresowane podmioty sektora publicznego i prywatnego

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
- Ustawa o samorządzie gminnym
- Ustawa o gospodarce komunalnej
- Ustawa o szkolnictwie wyższym

Środki:

- Środki zainteresowanych podmiotów sektora publicznego i prywatnego

12. [13,12,14,15] Stworzenie z Kościana modelowego (w skali regionu i kraju) ośrodka integracji europejskiej

Oczekiwane efekty:

- Wykreowanie korzystnego wizerunku Kościana na atrakcyjnych docelowych rynkach zachodnioeuropejskich jako lidera przemian integracyjnych (w efekcie podniesienie atrakcyjności miasta na rynku inwestorów prywatnych oraz ułatwienie dostępu do środków pomocowych UE)

Zadania:

- Nawiązanie współpracy z samorządem powiatu i gminy oraz z zainteresowanymi podmiotami z sektora prywatnego, zaktywizowanie współpracy z miastem partnerskim położonym w obszarze UE w celu przygotowania wstępnych założeń projektu (sprecyzowanie jego zakresu merytorycznego i organizacyjnego, wstępne oszacowanie nakładów finansowych)– pozyskanie do jego realizacji przychylności władz regionalnych i krajowych; zainteresowanie nim instytucji i organizacji propagujących idee UE w Polsce (np. Komitet Integracji Europejskiej, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Polska Fundacja im. Roberta Schumana).
- Opracowanie i wdrożenie odpowiednich programów (zgodnie z przyjętymi ww. założeniami) spełniających wymogi UE np.: programów rozwoju zrównoważonego miasta, gminy wiejskiej i powiatu:
 - nawiązanie współpracy z odpowiednimi podmiotami m.in. ośrodkiem w Turwi (oraz z ww. miastem partnerskim z UE) w celu opracowania modelu rozwoju zrównoważonego – zgodne z programami europejskimi w zakresie:
 - rolnictwa i obszarów wiejskich (w powiecie)
 - działalności produkcyjnych
 - działalności w sferze usług, w tym dotyczących nowoczesnych i o wysokim standardzie form opieki nad ludźmi starymi i niepełnosprawnymi
 - zarządzania środowiskiem

Podmioty:

- władze samorządowe: miasta, gminy wiejskiej i powiatu

Instrumenty:

- strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
- opracowane programy przedsięwzięć (rozwoju zrównoważonego)
- ustawa o samorządzie gminnym

Środki:

- Środki zainteresowanych podmiotów
- Środki z funduszy dostosowawczych UE

13. [14,12,1] Aktywizacja rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Oczekiwane efekty:

- Zdynamizowanie rozwoju gospodarczego miasta.
- Silniejsze zintegrowanie środowiska lokalnych przedsiębiorców jako jednego z głównych partnerów miasta w realizacji jego celów rozwojowych.
- Wypracowanie instrumentów skutecznie pobudzających przedsiębiorczość mieszkańców

Zadania:

- Nawiązanie bliskiej współpracy z funkcjonującymi na obszarze Kościana organizacjami zawodowymi i zrzeszającymi przedsiębiorców:
 - zainicjowanie działań usprawniających wzajemne kontakty, w tym dotyczące wymiany informacji szczególnie w dziedzinach newralgicznych dla sprawnego funkcjonowania poszczególnych podmiotów gospodarczych (a w efekcie dla sprawnego funkcjonowania gospodarki miasta) – np. w formie wprowadzenia stałych (o charakterze roboczym) spotkań między władzami miasta a przedstawicielami poszczególnych podmiotów lub organizacji reprezentujących ich interesy
- Podjęcie działań na rzecz utworzenia inkubatora przedsiębiorczości w tym m.in.:
 - Nawiązanie bliskiej współpracy z władzami powiatu, zainteresowanych sąsiednich gmin (zwłaszcza gminy wiejskiej Kościan) a także z wybranymi podmiotami z sektora publicznego i prywatnego (m.in.: z ośrodkami, które z powodzeniem wdrożyły inkubatory np. z Wielkopolskim Centrum Innowacji i Przedsiębiorczości; placówkami naukowymi i szkołami wyższymi; organizacjami działającymi na rzecz rozwoju przedsiębiorczości np. agencjami rozwoju regionalnego i lokalnego; instytucjami doradczymi np. ośrodkiem doradztwa rolniczego, organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców, konkretnymi organizacjami gospodarczymi) w

- celu: dokonania wyboru typu (typów) inkubatora (np.: warsztaty, centrum innowacyjno – wdrożeniowe, inkubator przetwórstwa rolno – spożywczego, młodzieżowe centrum przedsiębiorczości, centrum zaawansowanych technologii, centrum biznesu), określenia zasad jego działania, w tym finansowania oraz wyboru (w dostosowaniu do wybranego typu inkubatora i zakresu jego działalności) formy prawnej (np.: zakład budżetowy miasta, spółka zoo lub spółka akcyjna, fundacja, stowarzyszenie)
- Zapewnienie bazy materialnej dla wybranego typu (typów) inkubatora (wybór miejsca lokalizacji – zapewnienie odpowiedniego wyposażenia)
 - Stymulowanie i wspieranie rozwoju średnich i małych firm, w tym rodzinnych (m.in.: w ramach tworzonego inkubatora przedsiębiorczości):
 - Organizacja doradztwa i szkoleń dla drobnych przedsiębiorców we współpracy z władzami powiatowymi
 - Opracowanie programu pomocy miasta w podejmowaniu nowych pożądaných działalności gospodarczych przez jego mieszkańców (min. biorąc pod uwagę utworzenie funduszu poręczeń kredytowych)
 - Nawiązanie długofalowej współpracy z wybranymi instytucjami, organizacjami i podmiotami gospodarczymi, w tym z zakresu infrastruktury rynkowej (tj. bankami, firmami ubezpieczeniowymi itp.) w celu współdziałania na rzecz rozwoju gospodarki lokalnej m.in. w ramach tworzonego inkubatora przedsiębiorczości ale również biorąc pod uwagę – w miarę rozwoju rynku kapitałowego w Polsce – możliwość tworzenia funduszy inwestycyjnych typu „venture capital” (np.: w kontekście programu nr 12 szczególnie korzystne byłoby nawiązanie współpracy z działającymi w Kościanie podmiotami z sektora przetwórstwa żywności m.in. Obrzańską Spółdzielnią Mleczarską).
- X** *Współdziałanie z władzami powiatowymi w aktywnych formach walki z bezrobociem*
- X** *Wprowadzenie do programów szkolnych (gimnazja i licea) zajęć lekcyjnych z zakresu rozwijania przedsiębiorczości, umiejętności poszukiwania pracy, autoprezentacji itp.*

Podmioty:

- Organy samorządu miasta.
- Władze samorządowe powiatu oraz zainteresowanych gmin (w ramach współpracy) .
- Zainteresowane podmioty gospodarcze, organizacje i instytucje.

Instrumenty:

- Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego miasta.
- Działania inicjatywne władz samorządowych.

Środki:

- Budżet miasta.
- Budżet powiatu oraz budżety gminne
- Środki zainteresowanych podmiotów gospodarczych oraz instytucji.

14. [12,13]. Integracja przetwórci żywności z zapleczem produkcyjnym.

Oczekiwane efekty:

- Zabezpieczenie dostaw odpowiedniej ilości i jakości surowców dla przetwórci żywności
- Stabilizacja dochodów rolniczych
- Wzrost konkurencyjności rolnictwa

Zadania:

- Zainicjowanie działań (np. w ramach prac nad programem 12 oraz 13) związanych z określeniem polityki integrującej przetwórci z rolnikami ze szczególnym uwzględnieniem metod rozliczeń z dostawcami.
- Tworzenie grup producentów w celu pilotażu i upowszechniania opracowanego programu działań.

Podmioty:

- Dyrekcje przetwórci, reprezentanci rolników.
- W zależności od sytuacji:
 - przedstawiciele grup producentów
 - przedstawiciele związków zawodowych rolników
 - przedstawiciele izby rolniczej
 - udział przedstawicieli ODR-u.

Instrumenty:

- strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
- Działania inicjatywne władz samorządowych oraz zainteresowanych podmiotów gospodarczych i instytucji.

Środki:

- Środki zainteresowanych podmiotów gospodarczych i instytucji
- Przedakcesyjne środki pomocowe na rozwój instytucji i stowarzyszeń rolników – fundusze dostosowawcze SAPARD.

15. [15] Wspomaganie rozwoju organizacji pozarządowych.

Oczekiwane efekty:

- Utrwalenie społeczeństwa obywatelskiego – wspierającego władze samorządowe w rozwiązywaniu ważnych problemów rozwojowych.

Zadania :

- Opracowanie przez miasto programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Ustanowienie przewidzianego w programie corocznego grantu (lub grantów) dla organizacji pozarządowej, która przygotuje najlepszy program działań na rzecz miasta.
- Powołanie zespołu mieszanego (miasto – organizacje pozarządowe) oceniającego wykonanie zadań programu.
- Nagłośnienie zwycięskiego programu (i jego wdrożenia) w mediach.

Podmioty:

- Organy samorządu miasta.
- Zainteresowane organizacje pozarządowe.

Instrumenty realizacji:

- Ustawa o samorządzie gminnym
- Ustawa o pomocy społecznej i inne.

Środki:

- Budżet miasta.
- Środki sponsorów (niekomunalnych).

16.[11,15,9] Wykreowanie indywidualnego charakteru miasta Kościana (wyeksponowanie jego indywidualnego „klimatu”) w nawiązaniu do tradycji historycznych i kulturowych.

Oczekiwane efekty:

- Utrwalenie poczucia tożsamości społeczności miejskiej, wyeksponowanie odrębnego charakteru miasta.

Zadania :

- Kontynuacja dotychczasowej aktywności w przygotowywaniu i realizacji imprez o zasięgu podlokalnym – rozważenie możliwości rozszerzenia stałego (corocznego lub w cyklu dwuletnim) programu wydarzeń kulturalnych w mieście o imprezy zrealizowane w ramach: „Festiwalu Kultury Europejskiej Kościan 2000”
- Kontynuowanie współpracy z miastami partnerskimi (i jej systematycznym rozszerzaniu o inne jednostki terytorialne z różnych państw członków UE) w celu organizacji prestiżowych imprez kulturalnych, np. okresowych (odbywających się co 2-3 lata) prezentacji dorobku kulturalnego w wybranych dziedzinach sztuki przy wyeksponowaniu tradycji regionalnych (w ramach programu nr 12)
- Wspomaganie działalności lokalnych instytucji i organizacji kulturalnych (muzeów, „Teatru „112”, zespołów muzycznych, Międzynarodowego Festiwalu Gitary, Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej)

Podmioty:

- Organy samorządu miasta.
- Instytucje i organizacje kulturalne i zawodowe z terenu miasta.

Instrumenty :

- Ustawa o samorządzie gminnym.

Środki :

- Środki budżetu miasta i środki budżetu wojewódzkiego.
- Środki donatorów.

17. [16] Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego

Oczekiwane efekty:

- Zapewnienie bezpieczeństwa na terenie miasta

Zadania:

- Opracowanie – wspólnie z policją – i realizacja programu działań zapobiegających wzrostowi przestępczości (w tym zorganizowanej) na terenie miasta
 - Dalszy rozwój systemu monitoringu przestrzeni publicznej
- Zainicjowanie samoorganizacji i współdziałania mieszkańców w celu zwiększenia bezpieczeństwa w poszczególnych częściach (osiedlach) miasta

Podmioty:

- Samorząd miasta

Instrumenty realizacji:

- Ustawa o samorządzie gminnym
- Opracowany program przeciwdziałania przestępczości

Środki:

- Budżet miasta
- Środki zainteresowanych instytucji z terenu miasta.

VIII. POLITYKA FINANSOWA MIASTA

1. Prognoza finansów i zdolności kredytowej miasta Kościan w latach 2001 – 2005

Rozwój gospodarczy miasta Kościan uzależniony jest przede wszystkim od: przedsiębiorczości jego mieszkańców i Zarządu, a także uwarunkowań zewnętrznych.

Realizacja przedstawionego w niniejszej „Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego miasta” programu zadań inwestycyjnych i działań organizacyjno – promocyjnych, społecznych itp., zmierzających do osiągnięcia celów operacyjnych i strategicznych stworzy podwaliny stabilnego jego rozwoju i wpłynie na tempo przemian w mieście.

W zależności od tempa rozwoju, w niniejszej strategii nakreślono rozwój miasta wg umiarkowanego i dynamicznego scenariusza rozwoju. Z rozwojem tym wiążą się finanse miasta, które są zarówno środkiem jak i efektem przyjętych kierunków działań.

Zachodzi tu typowe „ sprzężenie zwrotne”: większe pieniądze – szybszy rozwój – większy dochód – wzmożony rozwój: i odwrotnie: małe pieniądze – umiarkowany rozwój – stabilizacja dochodów miasta – niewielki wzrost gospodark , który w porównaniu z innymi miastami może być odbierany jako powolny regres.

Założony program rozwoju można realizować własnymi środkami (tzw. wolne środki na inwestycje) wspomagane tylko w niewielkim zakresie kredytami, co rozciąga inwestycje w czasie, lub wręcz w całości z kredytów bankowych, co jest znacznie szybciej, a więc taniej i przynosi szybciej efekty. Można też stosować inne źródła finansowania inwestycji (patrz rozdział dot. kierunków pozyskania środków na inwestycje).

Finansowanie inwestycji z kredytów jest najprostszym, a z pożyczek preferencyjnych z pewnością najtańszym środkiem realizacji inwestycji. Dotychczas , miasto Kościan z powodzeniem korzystało z kredytów bankowych, w tym także dewizowych.

Lata 2000 – 2009, to okres spłaty rat kapitałowych od zaciągniętych kredytów. Niemniej skala zobowiązań, pozwala już praktycznie od 2002r na zaciąganie nowych kredytów w znacznej wysokości.

W oparciu o podstawowe wielkości budżetu miasta Kościan w latach 1994 – 2000 i trendy zmian , w poniższych tabelach 1(ab) i 2(ab) przedstawiono prognozowane finanse miasta w latach 2001 – 2005 wg założonych scenariuszy rozwoju.

Tabela 1 Przewidywane finanse miasta wg scenariusza umiarkowanego rozwoju.

Prognozę dochodów i wydatków miasta zestawiono w oparciu o obowiązujące obecnie przepisy prawne oraz bardzo umiarkowane wskaźniki wzrostu poszczególnych rodzajów dochodów i wydatków. Jest to scenariusz ostrożny w zakresie finansów miasta, realny nawet przy niekorzystnych uwarunkowaniach zewnętrznych.

Tabela 2. Przewidywane finanse miasta wg scenariusza dynamicznego rozwoju.

Na wzrost finansów miasta zasadniczy wpływ miałby rozwój gospodarczy miasta i związany z tym wzrost wpływów z tyt. udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, wprowadzenie podatku

katastralnego od nieruchomości w stosunku do osób fizycznych oraz wydatny wzrost subwencji oświatowej.

W poniższych dwóch scenariuszach rozwoju miasta przedstawiono orientacyjną wysokość maksymalnie możliwych kredytów, jakie miasto Kościan może zaciągnąć przy różnych wariantach ich oprocentowania. Wydłużenie w czasie spłaty rat kredytowych zwiększa wysokość możliwego do pozyskania kredytu.

Sprawą Rady Miasta jest wypracowanie strategii finansowania inwestycji i przedsięwzięć w odniesieniu do najbliższych i przyszłych lat. Uzyskanie wsparcia finansowego z instytucji zewnętrznych w formie dotacji np. z Ekofunduszu, kontraktu regionalnego czy realizacji inwestycji z udziałem zewnętrznych kapitałów będzie dodatkowym sukcesem miasta.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych z 26.11.1998r (Dz.U 155/98), przy zaciąganiu zobowiązań finansowych (kredytów pożyczek, poręczeń, obligacji) przez jednostki samorządu terytorialnego obowiązują dwa ograniczenia :

- łączna kwota spłat wszystkich rat kredytowych, wykupu obligacji itp. wraz z należnymi za dany rok odsetkami (łączne zobowiązania) nie może przekraczać 15% planowanych na dany rok dochodów jednostki samorządu terytorialnego.
- łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku nie może przekraczać 60% dochodów tej jednostki.

Biorąc powyższe pod uwagę:

- w tabelach 1a, 1b przedstawiono projekcję zdolności kredytowej miasta, wielkości możliwych do pozyskania środków finansowych i związanych z tym wielkości nakładów na inwestycje wg umiarkowanego scenariusza rozwoju, w wariacie optymistycznym tj. przy pożyczce o preferencyjnym oprocentowaniu i w wariacie pesymistycznym, tj. przy kredycie komercyjnym;
- w tabelach 2a, 2b tę samą projekcję przy scenariuszu dynamicznego rozwoju, w wariacie optymistycznym i w wariacie pesymistycznym, jak powyżej.

Wg scenariusza umiarkowanego rozwoju,

Miasto Kościan wykazuje zdolność kredytową, zgodnie z ustawą o finansach publicznych, do zaciągnięcia, począwszy od 2002r- pożyczkę preferencyjną na łączną kwotę maksymalnie do 18 500 tys. PLN, przy następujących założeniach:

- transze pożyczek rozłożone w trzech kolejnych latach, co umożliwi przygotowanie inwestycji i techniczny przerób pozyskanych środków finansowych.
- oprocentowanie pożyczek w skali roku 10, 75%;
- spłata rat pożyczki, nie krócej jak w przeciągu 6 lat od zakończenia inwestycji, tj. w latach 2005 –2010.

Przy tych założeniach maksymalne zadłużenie przypada na 2004r, a maksymalne zobowiązania występują w pierwszym roku spłaty rat kapitałowych tj. 2005r

Przy oprocentowaniu preferencyjnym 10,75% powyższy wariant określono jako optymistyczny.

Natomiast w wariacie pesymistycznym, Kościan wykazuje zdolność zaciągnięcia w latach 2002 – 2004 kredyt komercyjny w wysokości ok. 15 000 tys. PLN

- oprocentowanie 21,5% w skali roku,
- spłata rat kredytu 6 lat od 2005 roku.

Odpowiednio:

W scenariuszu dynamicznego rozwoju:

W wariacie optymistycznym, dopuszczalny jest w latach 2002 –2004 dodatkowy kredyt w wysokości do 22 500 tys. PLN

- oprocentowanie 10, 75% w skali roku,
- spłata pożyczki 6 lat po zakończeniu inwestycji.

W wariacie pesymistycznym, przy oprocentowaniu 21,5%, możliwe jest zaciągnięcie kredytu komercyjnego do kwoty 19 000 tys. PLN, spłata rat 6 lat po zakończeniu inwestycji.

Jak wynika z powyższych prognoz , bez zaciągania kredytów i pożyczek, miasto Kościan posiada wolne środki, z możliwością przeznaczenia ich na inwestycje:

- wg scenariusza umiarkowanego rozwoju, w latach 2001 – 2005 rzędu ok. 44 500 tys. PLN
- wg scenariusza dynamicznego rozwoju rzędu 66 930 tys. PLN

Zaciągnięcie kredytów bankowych w wariantach optymistycznych obu scenariuszy pozwala na zwiększenie skali inwestycji odpowiednio:

- w przypadku scenariusza umiarkowanego rozwoju do kwoty 49 700 tys. PLN;
- w przypadku scenariusza dynamicznego rozwoju , do kwoty 74 200 tys. PLN

Natomiast w wariantach pesymistycznych przy założonym oprocentowaniu kredytu komercyjnego rzędu 21,5% wielkość środków przeznaczonych na inwestycje jest w zasadzie równa wolnym środkom. Zaciągnięcie kredytu umożliwi tylko przyśpieszenie realizacji inwestycji. Z przedstawionej prognozy, przy założonych warunkach kredytowania, stopa oprocentowania kredytów w wysokości 21,5 % jest barierą ich zaciągania i miasto powinno poszukać innych źródeł finansowania inwestycji. W praktyce stosuje się mieszane źródła finansowania inwestycji.

Założenia do prognozy dochodów i wydatków

Miasta Kościana w latach 2001 –2005

Wprowadzona w Polsce od 1999r reforma administracji samorządowej, która przeniosła część kompetencji gmin na rzecz powiatów, znalazła też odzwierciedlenie w dochodach budżetu gmin.

Wyrazem tej reformy jest likwidacja dotacji drogowej i wprowadzenie dotacji ogólnej, zmniejszenie dotacji na zadania własne, zlecone i powierzone gminie, jak też wprowadzenie zmian zasad partycypowania gmin we wpływach z podatku dochodowego stanowiącego przychód Państwa.

Okazuje się, że wprowadzone od 1999r powyższe zmiany tylko w niewielkim stopniu wpłynęły na zmianę struktury dochodów miasta Kościana. Wprawdzie w planie na 2000r, w strukturze dochodów przewidziano większe spłaszczenie udziału z wpływów z podatków państwowych i podatków lokalnych, lecz należy przypuszczać, że struktura wykonanych dochodów miasta za 2000r będzie w rzeczywistości bardziej zmiernić ku wynikom z 1999r.

Mimo, że Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego dotyczy tylko 1999 i 2000r (Dz. U. Nr 150/98 poz. 983), należy mieć nadzieję, że jej nowelizacja nie wprowadzi radykalnych zmian, niekorzystnych dla gmin.

Stąd też prognoza dochodów i wydatków miasta Kościan na lata 2001 – 2005 oparta została na przepisach ww. ustawy, analizie trendów kształtowania się dochodów miasta w latach 1994-2000, założeniach niniejszej strategii rozwoju oraz prognozowanym do wprowadzenia podatku katastralnym.

W mieście Kościan ważącymi pozycjami dochodów mogących istotnie wpłynąć na poziom budżetu są:

- udział miasta w podatkach stanowiących przychód budżetu Państwa, szczególnie w podatku dochodowym od osób fizycznych,
- podatek od nieruchomości,
- subwencja oświatowa.

Stąd też przedstawione prognozy budżetu miasta w dwóch scenariuszach rozwoju: umiarkowanego i dynamicznego, różnią się założeniami dot. tych pozycji budżetu. Założenia do pozostałych pozycji w obu scenariuszach są jednakowe.

Założona inflacja rok / roku:

2000	9,5% (rzeczywista prognozowana, wobec planowanej 5,7 %),
2001	6,0%
2002	5,0%
2003	4,0%
2004	3,5%
2005	3,0%

Ad 3 Subwencja ogólna z budżetu Państwa.

W poniższej prognozie subwencje, na które składają się: subwencja oświatowa, podstawowa i rekompensująca, rozpatrzono łącznie.

W obu scenariuszach rozwoju, ich poziom oszacowano przy następujących założeniach:

- Analiza trendu wzrostu subwencji oświatowej dla miasta Kościan, w latach 1997 – 2000 wskazuje, że wzrastała ona w tempie około 3 punktów powyżej inflacji.
W scenariuszu umiarkowanego rozwoju założono zatem, że nadal będzie wzrastać w tym tempie.
- W scenariuszu dynamicznego rozwoju, założono, że począwszy od 2002r i w latach następnych, przy założeniu realizacji programu wyborczego SLD (partii o aktualnie najwyższym poparciu społecznym) subwencja na cele oświaty radykalnie wzrośnie. Niemniej biorąc pod uwagę sytuację finansową budżetu Państwa założono jej wzrost bardzo ostrożnie, tylko o 5 punktów powyżej planowanej inflacji.
- Część podstawowa subwencji ogólnej uzależniona jest od dochodów budżetu Państwa. Z analizy budżetu miasta Kościan wynika że jest to dochód zanikający, stąd w prognozie pominięto ją.
- Wzrost subwencji ogólnej rekompensującej dochody utracone w związku z częściową likwidacją podatku od środków transportowych, czy utraconych dochodów gmin z tyt. ustawowych ulg i zwolnień, założono w granicach inflacji.

Ad. 6. Dotacje na zadania własne, zlecone i powierzone.

Ta forma dotacji w latach 2001 – 2005 ulegać będzie prawdopodobnie znacznemu ograniczeniu. Zgodnie z nowymi kompetencjami gmin i powiatów, zadania powierzone gminie dotyczą w zasadzie sfery opieki społecznej. Pozostałe zadania ze sfery administracji rządowej, opieki zdrowotnej, kultury, pozostają w kompetencji powiatów. Należy się spodziewać ograniczenia, a w przyszłości wręcz zaniku dotacji na zadania własne (inwestycyjne)

Już od 2002r dotacje na zadania własne przyznawane będą w ramach tzw. kontraktów regionalnych. Wobec braku rozeznania odnośnie planowanych przez m. Kościan kontraktów, założono bardzo ostrożnie, że dotacje przyznawane będą tylko w latach 2001 – 2003 głównie na budowę szkoły oraz kompleks rekreacyjno – sportowy.

Z uwagi na zmiany kompetencji gmin, dotacje na zadania powierzone i zlecone miastu dotyczyć będą w zasadzie opieki społecznej i wyborów (w tym parlamentarnych).

Dlatego też w niniejszej prognozie wzrost tych dochodów założono zgodnie z inflacją, przyjmując za punkt wyjścia dotację w 2000r na zadania zlecone.

Ad. 9. Podatki i opłaty lokalne.

W strukturze podatków i opłat lokalnych, podatek od nieruchomości stanowi 18 – 19 % i w sposób istotny wpływa na ich wysokość.

Od 2001r podatek katastralny ma dotyczyć tylko osób prawnych i wynosić 1% wartości nieruchomości. W latach następnych, stopniowo wdrażany będzie podatek katastralny wobec osób fizycznych, przy czym dotyczyć ma w zasadzie nieruchomości nowo budowanych. Obciążenia mieszkańców starych nieruchomości nie powinny w sposób istotny wzrosnąć.

Stąd w scenariuszu umiarkowanego rozwoju - założono wzrost podatku od nieruchomości zaledwie o 1 punkt powyżej planowanej inflacji.

W scenariuszu dynamicznego rozwoju - założono wzrost tego podatku, acz w tempie niezbyt szybkim i jego stabilizację po 2005r. A mianowicie:

w 2002r 5 punktów powyżej inflacji.

w 2003r 10 punktów powyżej inflacji,

w 2004r 15 punktów powyżej inflacji

w 2005r 20 punktów powyżej inflacji i dalszą stabilizację.

Przy założeniu, że pozostałe pozycje podatków i opłat lokalnych będą wzrastały wg inflacji, oznacza to, że progностyczne dochody z podatków i opłat lokalnych ukształtują się w obu scenariuszach na poziomie zestawionym w tabelach 1 i 2

Ad. 10. Dochody z majątku gminy.

Obserwowany w poprzednich latach boom wyprzedazy majątku w mieście Kościan już minął. Stąd w najbliższych latach 2001 – 2003 założono sprzedaż mienia komunalnego tylko w granicach 200 – 300 tys. zł. Natomiast dochody z dzierżaw i wynajmu przyjęto jako stałe pozycje dochodów miasta, zakładając ich wzrost wg inflacji biorąc za podstawę 1999r

Ad 11. Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu Państwa.

Wpływy do budżetu z tyt. udziału miasta w tych podatkach – w 2001r mają stanowić ok. 26,5%, z czego istotne są wpływy z udziałów w podatku od osób fizycznych.

Jak wynika z analizy budżetu miasta lat ubiegłych, skala wpływów z podatku od osób prawnych, po boomie lat 97 – 98, w latach 99 – 2000 utrzymuje się w granicach 600 – 800 tys. zł. Biorąc pod uwagę malejącą stopę podatku dochodowego - od 28% w 2001r do 22 % w roku 2004 - nie należy spodziewać się wzrostu dochodów z tego tytułu.

Natomiast wpływów do budżetu z rozwoju miasta należy raczej upatrywać we wzroście wynagrodzeń pracowników i dochodów z działalności osób fizycznych. W tym kontekście miasto rozwija się i jak wskazuje analiza w ostatnich latach, dochody te rosną w tempie 18 – 20 % powyżej

inflacji. Wg ustawy „ O dochodach jednostek samorządu terytorialnego” udział gmin w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosi 27,6%, liczony odpowiednio w stosunku do mieszkańców gminy i zatrudnionych w gminie.

Stąd też w **scenariuszu umiarkowanego rozwoju** przyjęto wzrost dochodów z podatku od osób fizycznych, rzędu 15 punktów powyżej inflacji, **zaś w scenariuszu dynamicznego** rozwoju 25 punktów powyżej inflacji.

Ad 14. Dochody różne i środki pozabudżetowe.

Są to środki na dofinansowanie inwestycji ze źródeł pozabudżetowych. Z uwagi na fakt, że trudno przewidzieć możliwości dotacji z tych źródeł, w prognozie przyszłych dochodów nie uwzględniono ich.

Ad 17. Wydatki bieżące na zadania własne

W obu scenariuszach wzrost wg inflacji.

Ad 18. Wydatki bieżące na zadania zlecone i powierzone

W obu scenariuszach tak jak w wierszu 7 prognozy dochodów.

Zgodnie z powyższymi założeniami w niniejszej „Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego miasta Kościana” przedstawiono w tabelach 1 i 2 prognozę zdolności kredytowej miasta na lata 2001 – 2005.

Prognozy umiarkowanego i dynamicznego rozwoju miasta do 2001r są jednakowe. Przy powyższych założeniach, wzrost dochodów w scenariuszu dynamicznego rozwoju zauważa się dopiero od 2002r, przy czym w kolejnych latach przyrost dochodów w scenariuszu dynamicznego rozwoju, w porównaniu ze scenariuszem umiarkowanego dochodu w zasadzie podwaja się.

2. Kierunki pozyskania środków finansowych na inwestycje.

Rozwój gospodarczy miasta Kościan uzależniony jest jak wspomniano wyżej od inwencji i przedsiębiorczości mieszkańców gminy, sprawności organizacyjnej jego Zarządu, ale i uwarunkowań zewnętrznych.

Jak wiadomo Polska ubiega się o przystąpienie do Unii Europejskiej. Zatem najbliższe lata, począwszy od 2000 r, to integracja Polski ze strukturami europejskimi, które dla miasta Kościana winny zaowocować wymiernymi korzyściami.

Korzystny proces przeobrażeń, poza stworzeniem przez Państwo i Zarząd miasta prawno – organizacyjnych warunków rozwoju, wymaga środków finansowych na prowadzenie szerokiego frontu inwestycji miejskich i gospodarczych.

Źródłem finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych są:

- środki własne,
- dotacje (z budżetu wojewody lub budżetu centralnego)
- fundusze ekologiczne,
- fundacje i agencje,
- kredyty preferencyjne,
- kredyty komercyjne,
- udziały kapitałowe i kapitału obce,
- pomoc zagraniczna.
- emitowane papiery wartościowe

W mieście Kościan od lat realizowany jest założony program inwestycyjny. Jest on finansowany ze środków własnych, pożyczek i kredytów, w tym także dewizowych. Zatem w tym względzie miasto posiada już rozeznanie i doświadczenie.

Oczywiście, pożyczki preferencyjne , poza dotacjami są najtańszym obecnie, choć z uwagi na ich szczupłość, coraz trudniejszym źródłem pozyskania środków na inwestycje.

Pojawiają się jednak nowe źródła finansowania inwestycji, których rozpoznanie wymaga ciągłego tym zakresie monitorowania. Aktualnie szczególnie atrakcyjną ofertą dla Kościana może być ogłoszony przez „Ekofundusz” „konkurs na oszczędność energii w systemach grzewczych” .

W załączniku Nr 3 przedstawiono zasady udziału w niniejszym konkursie.

Jednocześnie możliwe jest uzyskanie wsparcia z „Ekofunduszu” na gospodarke odpadami, która to w m. Kościanie wymaga jeszcze znacznych nakładów.

Innymi źródłami pozyskiwania tanich kredytów preferencyjnych są uruchamiane jeszcze linie kredytowe tzw. kredyty konsorcjalne. (kredyt banku z dopłatą NFOSiGW do odsetek). Wśród instytucji kredytowych zajmujących się udzielaniem preferencyjnych kredytów na inwestycje na szczególną uwagę zasługują:

- Bank Ochrony Środowiska,
- Polski Bank Rozwoju S.A.
- Bank Rozwoju Eksportu S.A.
- Bank Śląski
- Bank Zachodni S.A.

Banki te mogą udzielać kredytów preferencyjnych na zadania z dziedziny ochrony środowiska jedynie przy wsparciu innych instytucji finansowych z zewnątrz (np.: funduszy ekologicznych). W pozostałych przypadkach zadania służące ekologii muszą konkurować w uzyskaniu kredytów na równi z innymi inwestycjami wg takich samych kryteriów (tj.: pewność inwestycji, ryzyko kredytowe, zabezpieczenie spłaty, dochód banku).

Zakres udzielanych kredytów z tych banków przedstawiono w załączniku Nr 2.

W przyszłości realizacja inwestycji musi opierać się częściowo o kredyty komercyjne. Jak wykazano w tabelach Nr 1b i 2b wysokie aktualne oprocentowanie tych kredytów nie powoduje znaczącego zwiększenia zaangażowania środków finansowych na inwestycje, ale umożliwia przyśpieszenie ich realizacji które zaspakajają potrzeby mieszkańców, a miastu przysparzają dochodów.

Oprócz banków polskich, jednym z najpoważniejszych zagranicznych banków komercyjnych jest Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Bank ten udziela kredytów komercyjnych, których oprocentowanie ustalane jest w oparciu o stawkę LIBOR (London Interbank Offered Rate – stopa procentowa krótkoterminowych kredytów eurowalutowych). EBOR udziela kredytów na inwestycje o znacznym zapotrzebowaniu kapitału i o znaczeniu ponadregionalnym.

Ważnym źródłem finansowania inwestycji jest pomoc zagraniczna realizowana głównie za pośrednictwem Banku Światowego (IBRD), Programu GEF oraz Programu PHARE II (w swojej zmodernizowanej konstrukcji).

Nowych środków finansowych należy także poszukiwać poprzez:

- pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych,
- tworzenie konsorcjum inwestycyjno - eksploatacyjnych obiektów użyteczności publicznej z udziałem banków, podmiotów gospodarczych , gmin,
- restrukturyzację, a następnie prywatyzację niektórych obiektów usług komunalnych.

W związku z bliską perspektywą unii monetarnej oraz członkostwa Polski z Unia Europejską, obecnie otwierają się nowe możliwości pomocy zagranicznej w postaci tzw. funduszy dostosowawczych. W latach 2000 – 2006 kraje kandydujące i stowarzyszone mogą korzystać z poniższych źródeł:

- zreformowanego funduszu PHARE – środki tego funduszu przeznaczone są na przedsięwzięcia związane z dostosowaniem ustawodawstwa polskiego do ustawodawstwa Wspólnoty oraz na finansowanie instytucji i instrumentów wspierających sprawne dostosowanie tego prawodawstwa.
- funduszu ISPA wspierającego rozwój infrastruktury dla ochrony środowiska i transportu,
- funduszu SAPARD, aczkolwiek w odniesieniu do miasta Kościan w bardzo ograniczonym zakresie. Prawdopodobnie tylko w zakresie poprawy efektywności produkcji rolno – spożywczej.

Wielkość projektowanych przedsięwzięć i inwestycji miasta Kościan oraz ich waga w rozwoju regionu, pozwalają przypuszczać, że miasto ma realne możliwości skorzystania z tych środków samodzielnie, bądź też w postaci wspólnych inwestycji Związku Gmin, czy grupy gmin regionu.

Przedsięwzięcia kwalifikujące się do wsparcia ze środków Wspólnoty w ramach strategii przedakcesyjnej, mogą korzystać z pomocy tylko jednego instrumentu finansowego.

Na szczególną uwagę zasługują mało wykorzystywane jeszcze źródła finansowania inwestycji jakimi są:

- emitowane papiery wartościowe,
- kapitały obce, których zwrot uzależniony jest od wielu czynników, w tym realizowanej inwestycji.

Wykorzystanie poszczególnych źródeł finansowania, jak również dostęp do nich zależą od specyfiki poszczególnych podmiotów działających w sektorze usług komunalnych, w tym od formy organizacyjnej i struktury własnościowej. W praktyce do finansowania inwestycji infrastrukturalnych najczęściej wykorzystuje się kilka źródeł jednocześnie, dążąc przy tym do maksymalnego ograniczenia obciążeń finansowych samego inwestora.

Papiery dłużne (obligacje)

Jedną ze zwrotnych form pozyskania dodatkowych funduszy, jest emisja papierów dłużnych. Zwrot kapitału wraz z określonymi pożytkami (oprocentowaniem) jest niezależny od realizowanej inwestycji. W praktyce mogą to być obligacje miasta, bądź konkretnych przedsiębiorstw. W stosunku do tych ostatnich konieczne jest ich usamodzielnienie ekonomiczne.

Ze względu na specyfikę komunalnych inwestycji infrastrukturalnych (relatywnie wysokie koszty, długi okres realizacji, ograniczone możliwości szybkiego zwrotu poniesionych nakładów - z uwagi na politykę opłat za usługi komunalne), w praktyce mogą być stosowane przede wszystkim programy emisji wieloletnich obligacji.

Powszechnie uważa się, że obligacje stanowią tanie źródło środków. Wystarczy bowiem znaleźć grupę inwestorów skłonnych ulokować swój kapitał w emitowanych przez przedsiębiorstwo komunalne, bądź miasto papierach wartościowych. Uniknięcie pośrednictwa instytucji finansowych pozwala inwestorowi, z jednej strony pozyskać większe środki finansowe, z drugiej - obniżyć koszty emitenta. Płytkość tego rynku w Polsce, sprawia, że w praktyce, dla zapewnienia sukcesu emisji niezbędna jest pomoc banku, który zapewni tzw. objęcie emisji (ich zakup), co zwykle podraża koszty uzyskania tych środków. Ponadto dość kosztowne jest przygotowanie odpowiednich dokumentów emisyjnych, które przekonałyby potencjalnych nabywców obligacji o ich atrakcyjności.

Ważnym czynnikiem ograniczającym rozwój rynku obligacji jest utrudniony dostęp do publicznego rynku papierów wartościowych. Składają się nań między innymi wymogi informacyjne (których spełnienie wymaga kosztownych przygotowań) oraz złożone procedury, które zapewniają wprawdzie wiarygodność rynku publicznego, lecz stanowią też istotną przeszkodę dla wielu potencjalnych emitentów.

Jednakże przykłady funkcjonujących na rynku obligacji (w tym komunalnych), jak również zwiększająca się liczba emitentów świadczą o realnych możliwościach ich przeprowadzenia i atrakcyjnych dla emitenta warunkach pozyskania środków finansowych.

Wśród nowych rozwiązań, które mogą przyczynić się do rozwoju rynku obligacji emitowanych przez przedsiębiorstwa komunalne, jest przewidywana w projekcie ustawy tzw. obligacja przychodowa. Specyfiką obligacji przychodowej jest to, że zobowiązanie i odpowiedzialność emitenta wobec nabywców obligacji będą związane ze wskazanym strumieniem przychodów. Przychody te mogą być związane z inwestycją realizowaną ze środków pochodzących z emisji

obligacji, lub też z innym źródłem wskazanym przez emitenta. Np. możliwe będzie finansowanie z obligacji budowy dróg, zaś wypłat oprocentowania pochodzić będzie z sektora wodno – ściekowego. Możliwe jest też przeprowadzenie emisji obligacji, które przewidywać będzie tzw. świadczenie niepieniężne emitenta. Emitent zobowiązuje się do świadczenia odpowiednich usług przez określony czas.

Kapitały obce

Rozwój rynku usług finansowych, rosnąca konkurencja wśród potencjalnych dostawców usług i towarów, a jednocześnie ich zainteresowanie uczestnictwem w świadczeniu usług o charakterze „monopolu naturalnego”, (a takimi są w większości usługi komunalne), sprawia, że coraz częściej finansowanie inwestycji odbywa się z wykorzystaniem kapitałów osób trzecich. Zazwyczaj są to wykonawcy robót, dostawcy sprzętu, podmioty zainteresowane dzierżawą infrastruktury komunalnej itp.

Z przeprowadzonych analiz techniczno – ekonomicznych wynika, że w większość usług komunalnych odpowiedniej skali, przy racjonalnym zarządzaniu winna być dochodowa. Nawet wysokie nakłady na modernizację infrastruktury przyczyniają się do powstawania na tyle wysokich oszczędności w wydatkach, że pozwalają one na spłatę wszelkich zobowiązań i generują jeszcze znaczące nadwyżki finansowe. W realizowanych obecnie w Polsce przedsięwzięciach, największe oszczędności, wyliczane jako różnica między nakładami ponoszonymi dotychczas na świadczenie danej usługi, a analogicznymi wydatkami po modernizacji, występują w odniesieniu do oświetlenia ulic, budynków oraz ciepłownictwa.

Z punktu widzenia inwestora: jednostki samorządu lub przedsiębiorstwa komunalnego, najważniejsze wydaje się to, że korzyści z modernizacji mogą wystąpić także wówczas, gdy jest ona finansowana w znacznej części, jeśli nie w całości ze środków dostawców (wykonawców) poprzez tzw. formułę kredytu kupieckiego. Kredyt zapewnia tu wykonawca, co zwalnia inwestora z przygotowania niezbędnej dokumentacji dla banku, uchwał rad gmin, a co najważniejsze nie ogranicza jego zdolności kredytowej.

W wymienionych wyżej dziedzinach: ciepłownictwie, gazownictwie, oświetleniu nakłady inwestycyjne, a także koszty finansowe „spłacają się”, najczęściej z oszczędności w okresie kilku lat. Firmy oferujące taką formę finansowania korzystają najczęściej z pomocy instytucji finansowych, głównie banków, które kupują od nich wierzytelności, dzięki czemu zapewniają im zwrot ponoszonych nakładów, a tym samym dalsze finansowanie. Procedura związana ze sprzedażą wierzytelności jedynie w minimalnym stopniu wymaga zaangażowania samorządu lub przedsiębiorstwa komunalnego. Jest to tylko akceptacja sprzedaży wierzytelności i potwierdzenia zobowiązania do dokonywania spłaty na inny niż dotychczas rachunek.

Spłata zobowiązań może następować, bądź z zaoszczędzonych „Kosztów eksploatacyjnych” (oświetlenie ulic), bądź przychodów ze sprzedaży zwiększonych usług o lepszej jakości. Po spłacie zobowiązań uzyskuje się dodatkowo zaoszczędzone kwoty, które mogą być przeznaczone na inne cele.

Inną, coraz częściej występującą formą finansowania inwestycji jest pozyskanie inwestora zewnętrznego, jako udziałowca w realizacji inwestycji. Inwestor finansowy włącza się w finansowanie danej inwestycji w zamian za udział w zyskach realizowanych przez dany podmiot

gospodarczy. W stosunku do inwestycji komunalnych, których zaspokojenie jest obowiązkiem gmin, i to one ponoszą odpowiedzialność za świadczenie tych usług ważna jest forma tego udziału. Z reguły jest to udział czynny w zarządzaniu, w stopniu zależnym od posiadanych udziałów, aczkolwiek należy dążyć do ograniczenia wpływów inwestora zewnętrznego tylko do tzw. udziału biernego. Oznacza to udział w zyskach, bez praw w zarządzaniu. Charakterystyczne dla tej formy finansowania, jest również to, że umowy o współpracę z reguły określają precyzyjnie okres w jakim przewidywany jest udział inwestora finansowego. Po osiągnięciu zamierzonych efektów finansowych inwestor wycofuje się, pozostawiając cały majątek (zmodernizowanego przedsiębiorstwa) pierwotnemu właścicielowi.

Podobnie jak w wypadku finansowania przez oszczędności, udział inwestora zewnętrznego w realizacji przedsięwzięcia nie ogranicza zdolności kredytowej miasta (gminy).

W przytoczonych formach finansowania inwestycji, konieczna jest samodzielność podmiotów gospodarczych (przynajmniej w formie spółki z.o.o.)

Podsumowanie

Przedstawione źródła finansowania inwestycji miejskich, w tym szczególnie komunalnych, mogą być wykorzystywane w różnym stopniu, gdyż głównym kryterium wyboru źródła finansowania powinna być specyfika realizowanego przedsięwzięcia oraz sytuacja podmiotów mających przeprowadzać te inwestycje.

Obecnie ze względu na ogromne potrzeby w zakresie realizacji nowych inwestycji oraz modernizację istniejących składników mienia komunalnego, wykorzystuje się kilka źródeł finansowania jednocześnie. Obserwuje się też zmianę udziału różnych form finansowania w kierunku ograniczania środków własnych i preferencyjnych źródeł finansowania, na rzecz zewnętrznych środków komercyjnych.

Mimo zwiększonych nakładów, wykorzystywany przy tym efekt dźwigni finansowej pozwala rozwinąć przedsiębiorstwo, zwiększyć zakres działania, skrócić okres realizacji inwestycji. Najważniejsze jest to, aby dobrze określać i wybierać priorytety inwestycyjne oraz korzystać z szerokiej gamy dostępnych na rynku możliwości w zakresie finansowania. Odpowiednio dobrane instrumenty finansowe mogą pozwolić na realizację znacznej części choćby najśmielszych zamierzeń inwestycyjnych.

TAB.1a Projektcja zdolności kredytowej i możliwości inwestycyjnych miasta Kościan w latach 2001 – 2005
wg. scenariusza umiarkowanego rozwoju
wariant optymistyczny

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Suma 2001-05 (w tys.zł)
1.	Nadwyżka/deficyt (z poprzedniego roku)	1.855,1	1.709,0						
2.	DOCHODY OGÓLEM	28.595,9	29.327,1	32.503,9	35.498,5	38.535,1	41.434,5	45.458,2	
	W tym:								
3.	Subwencje, w tym:	9.077,6	10.159,5	11.025,1	11.855,4	12.630,9	13.395,6	14.140,8	
4.	- oświatowa	7.601,6	8.533,2	9.301,2	10.045,3	10.748,4	11.447,2	12.133,9	
5.	- ogólna i rekompensująca	1.476,0	1.626,3	1.723,9	1.810,1	1.882,5	1.948,4	2.006,9	
6.	Dotacje na zadania własne	589,7	586,0	500,0	400,0	200,0			
7.	Dotacje na zadania zlecone i powierzone	1.946,0	1.660,0	1.759,6	1.847,6	1.921,5	1.788,7	2.048,4	
8.	Dochody własne, w tym:	10.533,7	9.035,6	9.815,2	10.250,7	10.716,2	10.950,7	11.348,8	
9.	- podatki i opłaty lokalne	9.660,7	8.509,4	9.075,9	9.589,5	10.036,5	10.454,3	10.837,5	
10.	- z mienia komunalnego	873,0	526,2	739,3	661,2	679,7	496,4	511,3	
11.	Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa:	6.448,9	7.770,0	9.404,0	11.144,8	13.066,5	15.229,5	17.920,2	
12.	- od osób fizycznych	5.575,2	7.170,0	8.604,0	10.324,8	12.286,5	14.559,5	17.180,2	
13.	- od osób prawnych	873,7	600,0	800,0	820,0	780,0	740,0	740,0	
14.	Dochody różne (środki pozabudżetowe)		116,0						
15.	WYDATKI (bez inwestycji i obsługi zadłużenia)	22.386,5	25.843,3	27.393,9	28.763,6	29.914,2	30.961,1	31.890,0	
	W tym:								
16.	Wydatki bieżące na zadania własne	20.440,5	24.183,3	25.634,3	26.916,0	27.992,7	28.972,4	29.841,6	
17.	Wydatki bieżące na zadania zlecone i powierzone	1.946,0	1.660,0	1.759,6	1.847,6	1.921,5	1.988,7	2.048,4	
18.	WOLNE ŚRODKI (na inwestycje i obsługę zadłużenia [(1+2)-(15)])	8.064,5	5.192,8	5.110,0	6.734,9	8.620,9	10.473,4	13.568,2	44.507,4
19.	ZOBOWIĄZANIA (zaciągnięte), w tym:	1.862,4	2.016,8	1.437,2	869,2	834,0	798,9	764,9	
20.	- obsługa kredytów/pożyczek – spłaty odsetek		493,5	312,0	232,0	196,8	161,7	126,3	
21.	- obsługa kredytów/pożyczek – spłaty rat kapitałowych	1.862,4	1.523,3	1.125,2	637,2	637,2	637,2	638,6	
22.	Pozyskane kredyty i pożyczki								
23.	Zobowiązania od planowanych kredytów w 2001r.	0,0	0,0	17,0	291,4	265,8	0,0	0,0	
24.	Obsługa kredytów – spłata odsetek			17,0	41,4	15,8			
25.	Obsługa kredytów/spłata rat kapitałowych				250,0	250,0			
26.	Środki planowane do pozyskania			500,0					
27.	Zobowiązania możliwe do zaciągnięcia	0,0	0,0	0,0	0,0	1.451,3	1.988,8	5.072,1	
28.	Obsługa kredytów – spłata odsetek					1.451,3	1.988,8	1.988,8	
29.	Obsługa kredytów – spłata rat kapitałowych							3.083,3	
30.	Środki możliwe do zaciągnięcia				6.500,0	7.000,0	5.000,0		18.500,0
31.	RAZEM ZOBOWIĄZANIA (19+23+27)	1.862,4	2.016,8	1.454,2	1.160,6	2.551,1	2.787,7	5.837,0	13.790,6
32.	RAZEM ŚRODKI POZYSKANE (KREDYTY, POŻYCZKI) (22+26+30)	0,0	0,0	500,0	6.500,0	7.000,0	5.000,0	0,0	19.000,0
33.	Inwestycje ze środków własnych (18-31)	6.202,1	3.176,0	3.655,8	5.574,3	6.069,8	7.685,7	7.731,2	30.716,8
34.	Środki inwestycyjne wykorzystane (32+33)	4.354,3	1.774,8	4.155,8	12.074,3	13.069,8	12.685,7	7.731,2	49.716,8
35.	Zadłużenie gminy	7.773,0	6.249,7	6.749,7	12.999,7	19.749,7	24.749,7	21.666,4	
a.	Stosunek zobowiązań do dochodów (31:2)	6,51%	6,88%	4,47%	3,27%	6,62%	6,73%	12,84%	
b.	Stosunek wolnych środków do dochodów ogółem (18:2)	28,20%	17,71%	15,72%	18,97%	22,37%	25,28%	29,85%	
c.	Stosunek inwestycji do dochodów ogółem (33:2)	21,69%	10,83%	11,25%	15,70%	15,75%	18,55%	17,01%	
d.	Stosunek inwestycji wykorzystanych do dochodu ogółem (34:2)	15,23%	6,05%	12,79%	34,01%	33,92%	30,62%	17,01%	
e.	Stosunek zadłużenia do dochodów ogółem (35:2)	27,18%	21,31%	20,77%	36,62%	51,25%	59,73%	47,66%	

TAB.1b Projektcja zdolności kredytowej i możliwości inwestycyjnych miasta Kościan w latach 2001 – 2005
wg. scenariusza umiarkowanego rozwoju
wariant pesymistyczny

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Suma 2001-05 (w tys.zł)
1. Nadwyżka/deficyt (z poprzedniego roku)	1.855,1	1.709,0						
2. DOCHODY OGÓLEM W tym:	28.595,9	29.327,1	32.503,9	35.498,5	38.535,1	41.434,5	45.458,2	
3. Subwencje, w tym:	9.077,6	10.159,5	11.025,1	11.855,4	12.630,9	13.395,6	14.140,8	
4. - oświatowa	7.601,6	8.533,2	9.301,2	10.045,3	10.748,4	11.447,2	12.133,9	
5. - ogólna i rekompensująca	1.476,0	1.626,3	1.723,9	1.810,1	1.882,5	1.948,4	2.006,9	
6. Dotacje na zadania własne	589,7	586,0	500,0	400,0	200,0			
7. Dotacje na zadania zlecone i powierzone	1.946,0	1.660,0	1.759,6	1.847,6	1.921,5	1.788,7	2.048,4	
8. Dochody własne, w tym:	10.533,7	9.035,6	9.815,2	10.250,7	10.716,2	10.950,7	11.348,8	
9. - podatki i opłaty lokalne	9.660,7	8.509,4	9.075,9	9.589,5	10.036,5	10.454,3	10.837,5	
10. - z mienia komunalnego	873,0	526,2	739,3	661,2	679,7	496,4	511,3	
11. Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa:	6.448,9	7.770,0	9.404,0	11.144,8	13.066,5	15.229,5	17.920,2	
12. - od osób fizycznych	5.575,2	7.170,0	8.604,0	10.324,8	12.286,5	14.559,5	17.180,2	
13. - od osób prawnych	873,7	600,0	800,0	820,0	780,0	740,0	740,0	
14. Dochody różne (środki pozabudżetowe)		116,0						
15. WYDATKI (bez inwestycji i obsługi zadłużenia) W tym:	22.386,5	25.843,3	27.393,9	28.763,6	29.914,2	30.961,1	31.890,0	
16. Wydatki bieżące na zadania własne	20.440,5	24.183,3	25.634,3	26.916,0	27.992,7	28.972,4	29.841,6	
17. Wydatki bieżące na zadania zlecone i powierzone	1.946,0	1.660,0	1.759,6	1.847,6	1.921,5	1.988,7	2.048,4	
18. WOLNE ŚRODKI (na inwestycje i obsługę zadłużenia [(1+2)-(15)])	8.064,5	5.192,8	5.110,0	6.734,9	8.620,9	10.473,4	13.568,2	44.507,4
19. ZOBOWIĄZANIA (zaciągnięte), w tym:	1.862,4	2.016,8	1.437,2	869,2	834,0	798,9	764,9	
20. - obsługa kredytów/pożyczek – spłaty odsetek		493,5	312,0	232,0	196,8	161,7	126,3	
21. - obsługa kredytów/pożyczek – spłaty rat kapitałowych	1.862,4	1.523,3	1.125,2	637,2	637,2	637,2	638,6	
22. Pozyskane kredyty i pożyczki								
23. Zobowiązania od planowanych kredytów w 2001r.	0,0	0,0	17,0	291,4	265,8	0,0	0,0	
24. Obsługa kredytów – spłata odsetek			17,0	41,4	15,8			
25. Obsługa kredytów/spłata rat kapitałowych				250,0	250,0			
26. Środki planowane do pozyskania			500,0					
27. Zobowiązania możliwe do zaciągnięcia	0,0	0,0	0,0	0,0	2.150,0	3.225,0	5.725,0	
28. Obsługa kredytów – spłata odsetek					2.150,0	3.225,0	3.225,0	
29. Obsługa kredytów – spłata rat kapitałowych							2.500,0	
30. Środki możliwe do zaciągnięcia				5.000,0	5.000,0	5.000,0		15.500,0
31. RAZEM ZOBOWIĄZANIA (19+23+27)	1.862,4	2.016,8	1.454,2	1.160,6	3.249,8	4.023,9	6.489,9	16.378,4
32. RAZEM ŚRODKI POZYSKANE (KREDYTY, POŻYCZKI) (22+26+30)	0,0	0,0	500,0	5.000,0	5.000,0	5.000,0	0,0	15.500,0
33. Inwestycje ze środków własnych (18-31)	6.202,1	3.176,0	3.655,8	5.574,3	5.371,1	6.449,5	7.078,3	28.129,0
34. Środki inwestycyjne wykorzystane (32+33)	4.354,3	1.774,8	4.155,8	10.574,3	10.371,1	11.449,5	7.078,3	43.629,0
35. Zadłużenie gminy	7.773,0	6.249,7	6.749,7	11.499,7	16.249,7	21.249,7	18.749,7	
a. Stosunek zobowiązań do dochodów (31:2)	6,51%	6,88%	4,47%	3,27%	8,43%	9,71%	14,28%	
b. Stosunek wolnych środków do dochodów ogółem (18:2)	28,20%	17,71%	15,72%	18,97%	22,37%	25,28%	29,85%	
c. Stosunek inwestycji do dochodów ogółem (33:2)	21,69%	10,83%	11,25%	15,70%	13,94%	15,57%	15,57%	
d. Stosunek inwestycji wykorzystanych do dochodu ogółem (34:2)	15,23%	6,05%	12,79%	29,79%	26,91%	27,63%	15,57%	
e. Stosunek zadłużenia do dochodów ogółem (35:2)	27,18%	21,31%	20,77%	32,39%	42,17%	51,29%	41,25%	

TAB.2a Projektcja zdolności kredytowej i możliwości inwestycyjnych miasta Kościan w latach 2001 – 2005
wg. scenariusza dynamicznego rozwoju
wariant optymistyczny

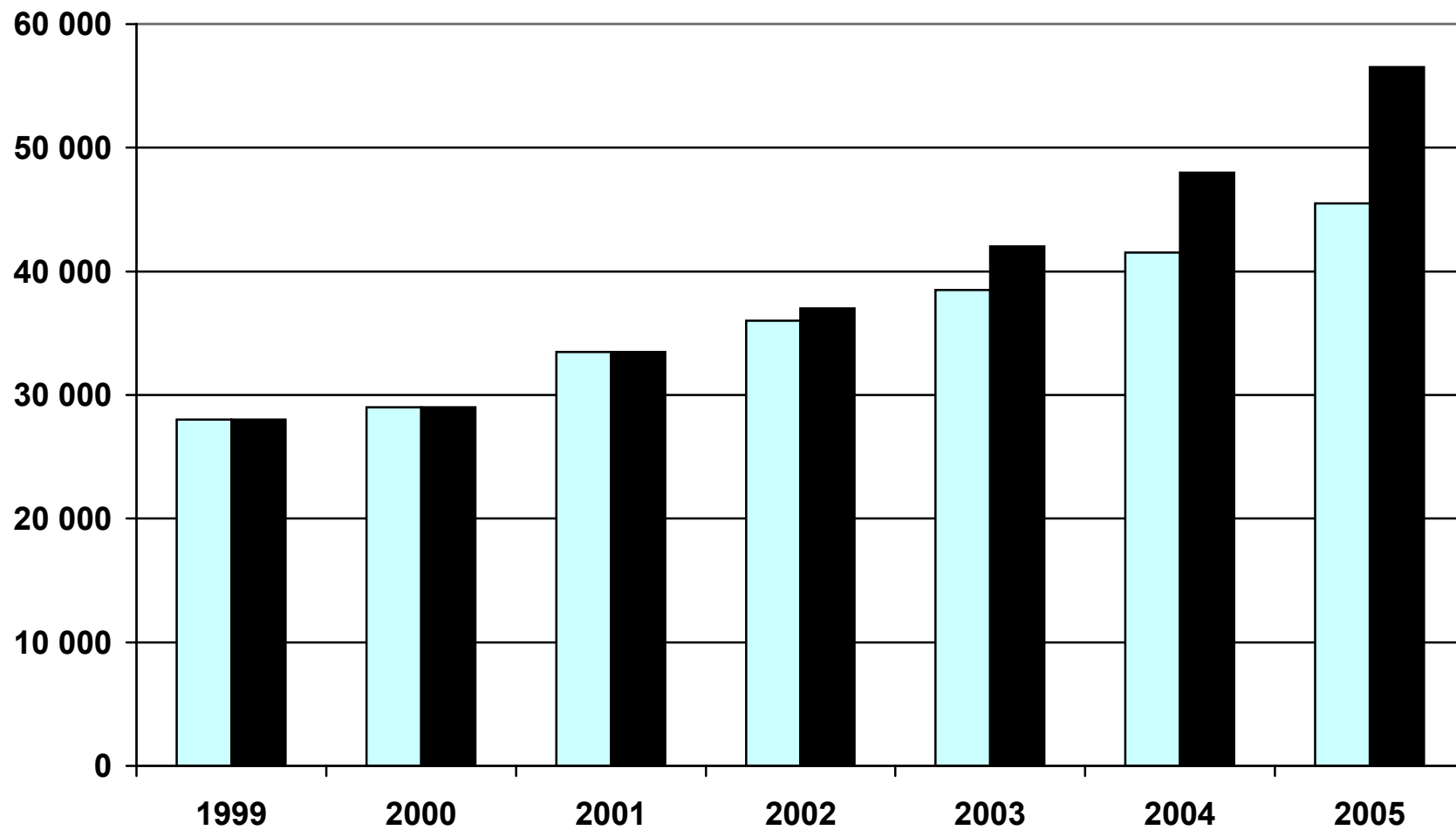
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Suma 2001-05 (w tys.zł)
1. Nadwyżka/deficyt (z poprzedniego roku)	1.855,1	1.709,0						
2. DOCHODY OGÓLEM	28.595,9	29.327,1	32.503,9	36.784,1	41.924,6	48.000,3	56.641,8	
W tym:								
3. Subwencje, w tym:	9.077,6	10.159,5	11.025,1	12.041,4	13.034,6	14.048,4	15.074,9	
4. - oświatowa	7.601,6	8.533,2	9.301,2	10.231,3	11.152,1	12.100,0	13.068,0	
5. - ogólna i rekompensująca	1.476,0	1.626,3	1.723,9	1.810,1	1.882,5	1.948,4	2.006,9	
6. Dotacje na zadania własne	589,7	586,0	500,0	400,0	200,0			
7. Dotacje na zadania zlecone i powierzone	1.946,0	1.660,0	1.759,6	1.847,6	1.921,5	1.788,7	2.048,4	
8. Dochody własne, w tym:	10.533,7	9.035,6	9.815,2	10.489,9	11.559,6	12.882,1	15.045,8	
9. - podatki i opłaty lokalne	9.660,7	8.509,4	9.075,9	9.828,7	10.879,9	12.385,7	14.534,5	
10. - z mienia komunalnego	873,0	526,2	739,3	661,2	679,7	496,4	511,3	
11. Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa:	6.448,9	7.770,0	9.404,0	12.005,2	15.208,9	19.281,1	24.472,7	
12. - od osób fizycznych	5.575,2	7.170,0	8.604,0	11.185,2	14.428,9	18.541,1	23.732,7	
13. - od osób prawnych	873,7	600,0	800,0	820,0	780,0	740,0	740,0	
14. Dochody różne (środki pozabudżetowe)		116,0						
15. WYDATKI (bez inwestycji i obsługi zadłużenia)	22.386,5	25.843,3	27.393,9	28.763,6	29.914,2	30.961,1	31.890,0	
W tym:								
16. Wydatki bieżące na zadania własne	20.440,5	24.183,3	25.634,3	26.916,0	27.992,7	28.972,4	29.841,6	
17. Wydatki bieżące na zadania zlecone i powierzone	1.946,0	1.660,0	1.759,6	1.847,6	1.921,5	1.988,7	2.048,4	
18. WOLNE ŚRODKI (na inwestycje i obsługę zadłużenia [(1+2)-(15)])	8.064,5	5.192,8	5.110,0	8.020,5	12.010,4	17.039,2	24.751,8	66.931,9
19. ZOBOWIĄZANIA (zaciągnięte), w tym:	1.862,4	2.016,8	1.437,2	869,2	834,0	798,9	764,9	
20. - obsługa kredytów/pożyczek – spłaty odsetek		493,5	312,0	232,0	196,8	161,7	126,3	
21. - obsługa kredytów/pożyczek – spłaty rat kapitałowych	1.862,4	1.523,3	1.125,2	637,2	637,2	637,2	638,6	
22. Pozyskane kredyty i pożyczki								
23. Zobowiązania od planowanych kredytów w 2001r.	0,0	0,0	17,0	291,4	265,8	0,0	0,0	
24. Obsługa kredytów – spłata odsetek			17,0	41,4	15,8			
25. Obsługa kredytów/spłata rat kapitałowych				250,0	250,0			
26. Środki planowane do pozyskania			500,0					
27. Zobowiązania możliwe do zaciągnięcia	0,0	0,0	0,0	0,0	1.827,5	2.418,8	6.168,8	
28. Obsługa kredytów – spłata odsetek					1.827,5	2.418,8	2.418,8	
29. Obsługa kredytów – spłata rat kapitałowych							3.750,0	
30. Środki możliwe do zaciągnięcia				7.000,0	10.000,0	5.500,0		22.500,0
31. RAZEM ZOBOWIĄZANIA (19+23+27)	1.862,4	2.016,8	1.454,2	1.160,6	2.927,3	3.217,7	6.933,7	15.693,5
32. RAZEM ŚRODKI POZYSKANE (KREDYTY, POŻYCZKI) (22+26+30)	0,0	0,0	500,0	7.000,0	10.000,0	5.000,0	0,0	23.000,0
33. Inwestycje ze środków własnych (18-31)	6.202,1	3.176,0	3.655,8	6.859,9	9.083,1	13.821,5	17.818,1	51.238,4
34. Środki inwestycyjne wykorzystane (32+33)	4.354,3	1.774,8	4.155,8	13.859,9	19.083,1	19.321,5	17.818,1	74.238,4
35. Zadłużenie gminy	7.773,0	6.249,7	6.749,7	13.499,7	23.249,7	28.749,7	24.999,7	
a. Stosunek zobowiązań do dochodów (31:2)	6,51%	6,88%	4,47%	3,16%	6,98%	6,70%	12,24%	
b. Stosunek wolnych środków do dochodów ogółem (18:2)	28,20%	17,71%	15,72%	21,80%	28,65%	35,50%	43,70%	
c. Stosunek inwestycji do dochodów ogółem (33:2)	21,69%	10,83%	11,25%	18,65%	21,67%	28,79%	31,46%	
d. Stosunek inwestycji wykorzystanych do dochodu ogółem (34:2)	15,23%	6,05%	12,79%	34,68%	45,52%	40,25%	31,46%	
e. Stosunek zadłużenia do dochodów ogółem (35:2)	27,18%	21,31%	20,77%	36,70%	55,46%	59,89%	44,14%	

TAB. 2b **Projekcja zdolności kredytowej i możliwości inwestycyjnych miasta Kościan w latach 2001 – 2005**
wg. scenariusza dynamicznego rozwoju
wariant pesymistyczny

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Suma 2001-05 (w tys.zł)
1.	Nadwyżka/deficyt (z poprzedniego roku)	1.855,1	1.709,0						
2.	DOCHODY OGÓLEM	28.595,9	29.327,1	32.503,9	36.784,1	41.924,6	48.000,3	56.641,8	
	W tym:								
3.	Subwencje, w tym:	9.077,6	10.159,5	11.025,1	12.041,4	13.034,6	14.048,4	15.074,9	
4.	- oświatowa	7.601,6	8.533,2	9.301,2	10.231,3	11.152,1	12.100,0	13.068,0	
5.	- ogólna i rekompensująca	1.476,0	1.626,3	1.723,9	1.810,1	1.882,5	1.948,4	2.006,9	
6.	Dotacje na zadania własne	589,7	586,0	500,0	400,0	200,0			
7.	Dotacje na zadania zlecone i powierzone	1.946,0	1.660,0	1.759,6	1.847,6	1.921,5	1.788,7	2.048,4	
8.	Dochody własne, w tym:	10.533,7	9.035,6	9.815,2	10.489,9	11.559,6	12.882,1	15.045,8	
9.	- podatki i opłaty lokalne	9.660,7	8.509,4	9.075,9	9.828,7	10.879,9	12.385,7	14.534,5	
10.	- z mienia komunalnego	873,0	526,2	739,3	661,2	679,7	496,4	511,3	
11.	Udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa:	6.448,9	7.770,0	9.404,0	12.005,2	15.208,9	19.281,1	24.472,7	
12.	- od osób fizycznych	5.575,2	7.170,0	8.604,0	11.185,2	14.428,9	18.541,1	23.732,7	
13.	- od osób prawnych	873,7	600,0	800,0	820,0	780,0	740,0	740,0	
14.	Dochody różne (środki pozabudżetowe)		116,0						
15.	WYDATKI (bez inwestycji i obsługi zadłużenia)	22.386,5	25.843,3	27.393,9	28.763,6	29.914,2	30.961,1	31.890,0	
	W tym:								
16.	Wydatki bieżące na zadania własne	20.440,5	24.183,3	25.634,3	26.916,0	27.992,7	28.972,4	29.841,6	
17.	Wydatki bieżące na zadania zlecone i powierzone	1.946,0	1.660,0	1.759,6	1.847,6	1.921,5	1.988,7	2.048,4	
18.	WOLNE ŚRODKI (na inwestycje i obsługę zadłużenia [(1+2)-(15)])	8.064,5	5.192,8	5.110,0	8.020,5	12.010,4	17.039,2	24.751,8	66.931,9
19.	ZOBOWIĄZANIA (zaciągnięte), w tym:	1.862,4	2.016,8	1.437,2	869,2	834,0	798,9	764,9	
20.	- obsługa kredytów/pożyczek – spłaty odsetek		493,5	312,0	232,0	196,8	161,7	126,3	
21.	- obsługa kredytów/pożyczek – spłaty rat kapitałowych	1.862,4	1.523,3	1.125,2	637,2	637,2	637,2	638,6	
22.	Pozyskane kredyty i pożyczki								
23.	Zobowiązania od planowanych kredytów w 2001r.	0,0	0,0	17,0	291,4	265,8	0,0	0,0	
24.	Obsługa kredytów – spłata odsetek			17,0	41,4	15,8			
25.	Obsługa kredytów/spłata rat kapitałowych				250,0	250,0			
26.	Środki planowane do pozyskania			500,0					
27.	Zobowiązania możliwe do zaciągnięcia	0,0	0,0	0,0	0,0	2.795,0	4.085,0	7.251,7	
28.	Obsługa kredytów – spłata odsetek					2.795,0	4.085,0	4.085,0	
29.	Obsługa kredytów – spłata rat kapitałowych							3.166,7	
30.	Środki możliwe do zaciągnięcia				6.000,0	7.000,0	6.000,0		19.000,0
31.	RAZEM ZOBOWIĄZANIA (19+23+27)	1.862,4	2.016,8	1.454,2	1.160,6	3.894,8	4.883,9	8.016,6	19.410,1
32.	RAZEM ŚRODKI POZYSKANE (KREDYTY, POŻYCZKI) (22+26+30)	0,0	0,0	500,0	6.000,0	7.000,0	6.000,0	0,0	19.500,0
33.	Inwestycje ze środków własnych (18-31)	6.202,1	3.176,0	3.655,8	6.859,9	8.115,6	12.155,3	16.735,2	47.521,8
34.	Środki inwestycyjne wykorzystane (32+33)	4.354,3	1.774,8	4.155,8	12.859,9	15.115,6	18.155,3	16.735,2	67.021,8
35.	Zadłużenie gminy	7.773,0	6.249,7	6.749,7	12.499,7	19.249,7	25.249,7	22.083,0	
a.	Stosunek zobowiązań do dochodów (31:2)	6,51%	6,88%	4,47%	3,16%	9,29%	10,17%	14,15%	
b.	Stosunek wolnych środków do dochodów ogółem (18:2)	28,20%	17,71%	15,72%	21,80%	28,65%	35,50%	43,70%	
c.	Stosunek inwestycji do dochodów ogółem (33:2)	21,69%	10,83%	11,25%	18,65%	19,36%	25,32%	29,55%	
d.	Stosunek inwestycji wykorzystanych do dochodu ogółem (34:2)	15,23%	6,05%	12,79%	34,96%	36,05%	37,82%	29,55%	
e.	Stosunek zadłużenia do dochodów ogółem (35:2)	27,18%	21,31%	20,77%	33,98%	45,92%	52,60%	38,99%	

Wykres 1. Dochody ogółem w mieście Kościan wg. umiarkowanego i dynamicznego scenariusza rozwoju

Dochody w tys. zł

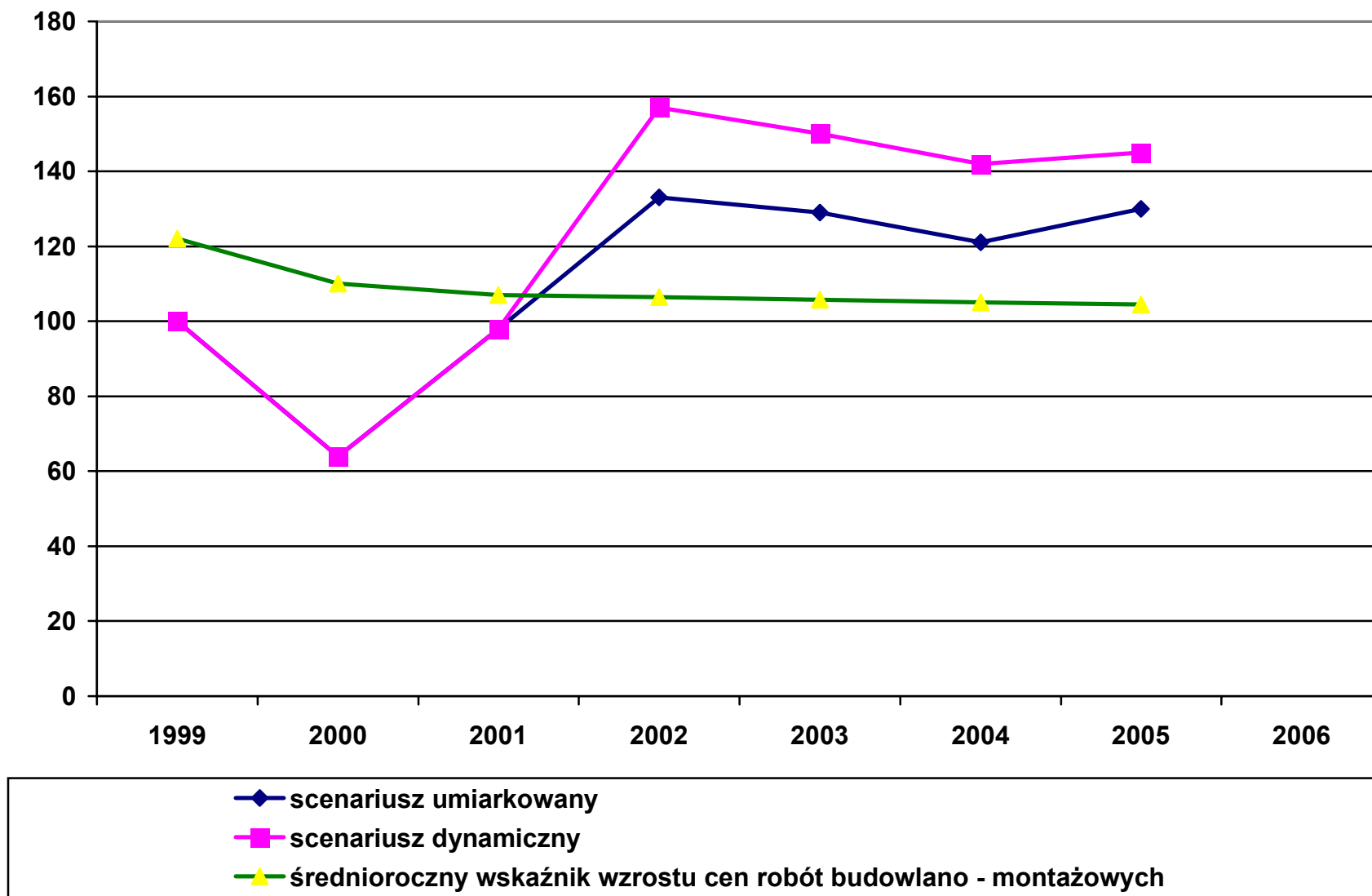

■ Dochody ogółem - scen. umiarkowany

■ Dochody ogółem - scen. dynamiczny

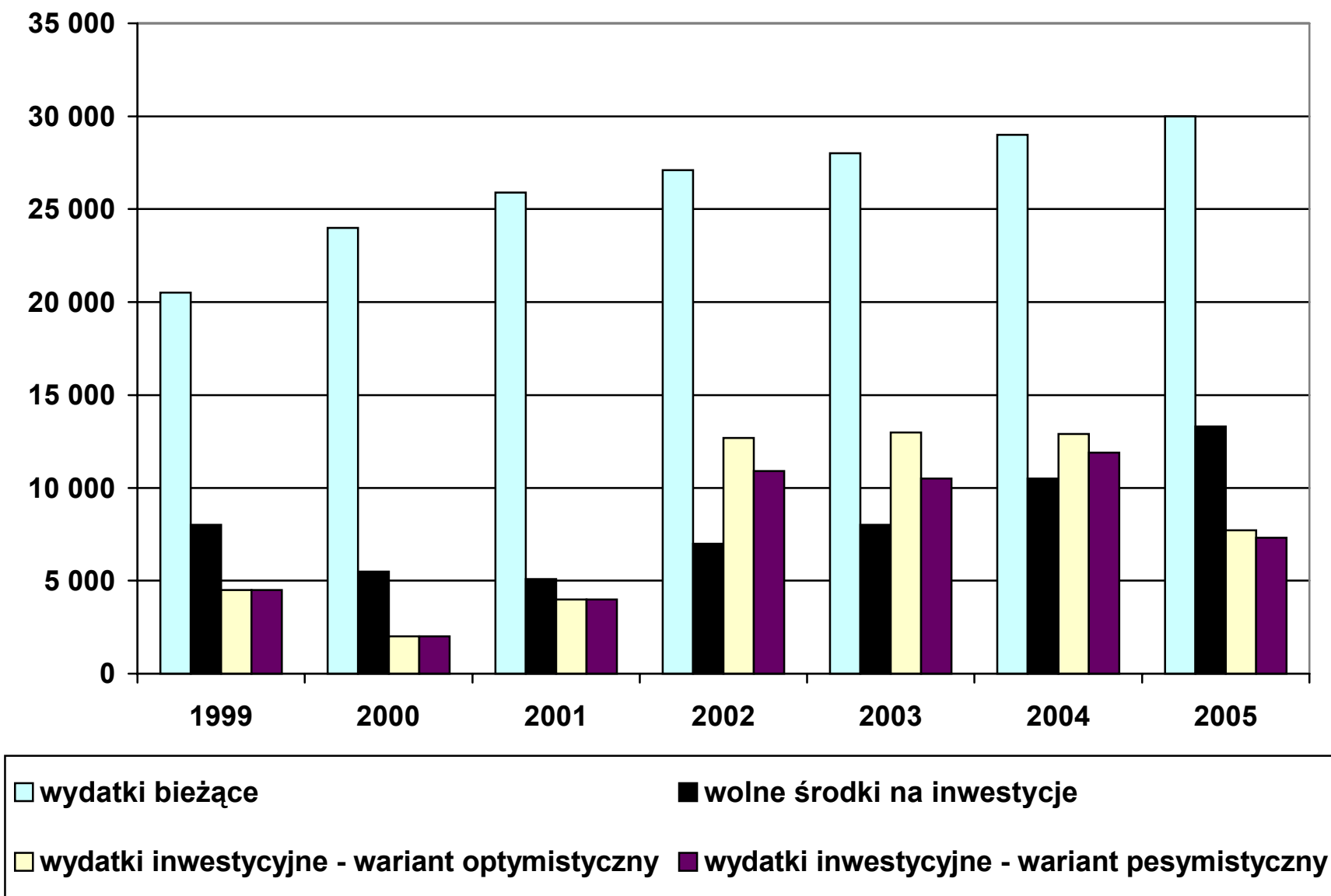
Wykres 2. Dynamika wzrostu wolnych środków na inwestycje wg. scenariusza umiarkowanego i dynamicznego rozwoju na tle średniorocznego wskaźnika cen robót budowlano – montażowych

% wzrostu

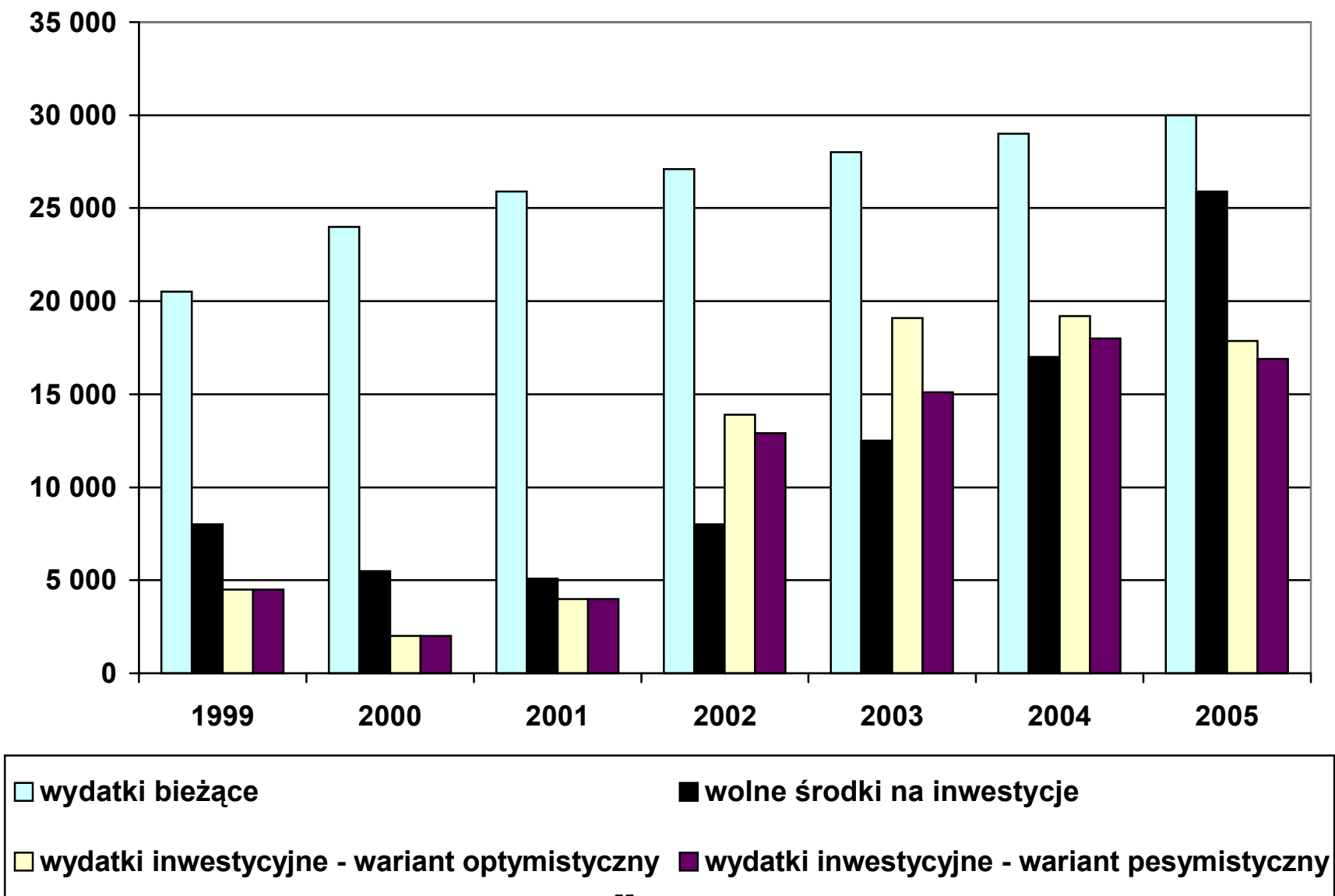
Wykres 3. Wydatki bieżące i inwestycyjne w mieście Kościan wg. umiarkowanego scenariusza rozwoju

Wydatki w tys. zł

Wykres 4. Wydatki bieżące i inwestycyjne w mieście Kościan wg. dynamicznego scenariusza rozwoju

Wydatki w tys.

Kredyty preferencyjne udzielane przez polskie banki na inwestycje z zakresu inwestycji komunalnej i ochrony środowiska.

I. Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank ten został utworzony w dniu 28 września 1990 roku w Warszawie. Specjalizuje się w finansowej obsłudze przedsięwzięć służących ochronie środowiska naturalnego. W swojej działalności komercyjnej Bank kieruje się zasadami ekorozwoju.

Podstawową sferą działalności operacyjnej Banku jest działalność kredytowa. Zgodnie ze swoją specjalizacją Bank skoncentrował się na kredytowaniu przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, wykorzystując w tym celu środki własne oraz powierzone.

Oprocentowanie kredytów preferencyjnych ustala się na zasadach i na poziomie wynikającym z podpisanej umowy pomiędzy Bankiem a Narodowym Funduszem lub wojewódzkimi funduszami. W przypadku Narodowego Funduszu oprocentowanie to ustalono na poziomie wynikającym z zasad udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków Narodowego Funduszu.

Oferta kredytów preferencyjnych stworzona w oparciu o umowy Banku z Narodowym Funduszem oraz wojewódzkimi funduszami obejmuje między innymi:

- kredyty udzielane ze środków Banku przy dopłatach do preferencyjnego oprocentowania ze środków wspomnianych funduszy,
- kredyty preferencyjne udzielane ze środków funduszy ekologicznych (wnioski kredytowe rozpatrywane są w Narodowym Funduszu lub w wojewódzkich funduszach i po pozytywnej decyzji kierowane są do Banku celem zawarcia umowy kredytowej i jej obsługi; w przypadku tego rodzaju kredytów istnieje możliwość częściowego umarzania na warunkach wynikających z zasad obowiązujących w funduszach ekologicznych),
- linie kredytowe ze środków funduszy ekologicznych na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

Bank poprzez działalność w formie kredytów preferencyjnych współfinansuje inwestycje proekologiczne z następujących dziedzin:

- ochrona wód – inwestycje między innymi w zakresie budowy i modernizacji komunalnych, przemysłowych i wiejskich oczyszczalni ścieków, budowy kolektorów dosyłowych i sieci

kanalizacyjnych, wprowadzania nowych technologii ograniczających zużycie wody oraz redukcję ilości odprowadzanych ścieków,

- gospodarka wodna – finansowanie zadań obejmujących między innymi budowę małych elektrowni wodnych, tworzenie zamkniętych obiegów wody, wtórne wykorzystywanie wody, zakup urządzeń przeciwpowodziowych, regulacja rzek i potoków,

- ochrona atmosfery – finansowanie zadań między innymi w zakresie zakupu i wdrażania urządzeń i technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (ze szczególnym uwzględnieniem dwutlenku siarki i tlenku azotu) z kotłowni, modernizacji kotłowni w celu zamiany paliwa węglowego na gazowe lub olejowe, inwestycji zmierzających do wykorzystania niekonwencjonalnych metod pozyskiwania energii, gazyfikacji,

- ochrona ziemi – zadania polegające między innymi na rekultywacji powierzchni ziemi, składowania odpadów komunalnych i przemysłowych oraz ich spalaniu, kompostowaniu i przeróbce odpadów w celu ich gospodarczego wykorzystania, wdrażaniu produkcji mało- lub bezodpadowych,

- ponadto zadania w zakresie oszczędnego użytkowania, ochronie i kształtowania żywych zasobów przyrody, rozwoju produkcji specjalistycznych urządzeń i aparatury kontrolno – pomiarowej oraz edukacji ekologicznej.

Oferta kredytowa Banku w zakresie kredytów preferencyjnych obejmuje także kredyty udzielane na gazyfikację wsi ze środków wspomnianej Fundacji Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej Counterpart Fund. Przedmiotem kredytowania są inwestycje w zakresie:

a. budowy sieci rozdzielczych gazu na wsi

b. budowy i wyposażenia rozlewni gazu ciekłego propan – butan.

a. Kredyty na budowę sieci rozdzielczych gazu na wsi obejmują i dotyczą sieci średniego i niskiego ciśnienia, zapewniające dostarczanie gazu z rurociągów wysokoprężnych do gospodarstw domowych na wsi. Przeznaczone są dla społecznych komitetów gazyfikacji wsi o statusie spółek prawa cywilnego, oraz zarządów gmin oraz spółek prawa handlowego z udziałem jednostek samorządu terytorialnego

b. Kredyty udzielane na budowę i wyposażenie rozlewni gazu ciekłego propan – butan, udzielane osobom fizycznym (prowadzącym działalność gospodarczą) i prywatnym spółkom prawa handlowego (z udziałem kapitału prywatnego powyżej 50%) dotyczą takich zadań, jak:

- budowa i wyposażenie rozlewni ciekłego gazu propan – butan do butli lub zbiorników o przerobie do 2000 ton rocznie,
- budowa lokalnej sieci przesyłowej gazu propan – butan, dostarczonego z lokalnej rozlewni,
- zakup specjalistycznych środków transportu umożliwiających dowóz oraz napełnianie gazem butli i zbiorników na terenie gospodarstw rolnych.

Bank angażuje się także w sferze prac dotyczących tworzenia wspólnych, międzynarodowych przedsięwzięć kapitałowych w dziedzinie ochrony środowiska. Wyrazem tego były podjęte działania zmierzające do utworzenia pierwszego w Polsce funduszu inwestycyjnego „Green Equity” z udziałem Banku, Narodowego Funduszu, Funduszu PHARE, NEFCO oraz EBOiR. Bank rozwija również współpracę z Bankiem Światowym w zakresie wykorzystania środków Globalnego Funduszu Ekologicznego na wdrożenie projektu modernizacji małych i średnich elektrociepłowni oraz elektrowni węglowych w Polsce.

W ramach porozumień międzynarodowych Bank pełni rolę agencji wdrażającej realizowany do 2000 roku Program „Zamiana ogrzewania węglowego na gazowe w małych i średnich kotłowniach” dotowanego ze środków funduszu Global Environment Trust Fund w ramach projektu Global Environment Facility, obejmujący udzielanie dotacji na zadania związane z zamianą ogrzewania węglowego na gazowe w w/w kotłowniach. We wdrażaniu tego programu Bank występuje jako administrator działalności Programu i funduszy towarzyszących, wykorzystywanych wyłącznie na cele Programu.

Podstawowym celem Programu jest zmniejszenie emisji gazów powodujących efekt cieplarniany, zaś założeniem jest wdrożenie, poprzez bezzwrotne dofinansowanie, nowoczesnych rozwiązań technologicznych w tym zakresie.

2. Polski Bank Rozwoju S.A.

Bank ten udziela kredytów z własnych środków, jak również ze środków wielu zagranicznych linii kredytowych na inwestycje.

W ofercie kredytowej Banku znajdują się między innymi kredyty z linii kredytowych Europejskiego Banku Inwestycyjnego na inwestycje energooszczędne i związane z ochroną środowiska. Kredyty te w pierwszej kolejności przeznaczone są dla spółek z udziałem podmiotów ze Wspólnoty Europejskiej.

Celem ubiegania się o kredyt, wnioskodawca winien przedstawić dokumenty prawne, analizę ekonomiczno – finansową (wraz z prognozami i analizą wrażliwości projektu inwestycyjnego) jak również analizę marketingową, techniczną oraz propozycje zabezpieczenia spłaty kredytu.

Oferta Banku obejmuje także inwestycje kapitałowe w zakresie organizowania finansowania inwestycji infrastrukturalnych (w tym telekomunikacji i budowy autostrad) jak również wspomaganie przedsięwzięć z dziedziny ochrony środowiska i oszczędności energii.

3. Bank rozwoju Eksportu S.A.

Bank ten udziela kredytów zarówno ze środków własnych jak i udostępnionych ze źródeł zewnętrznych.

Kredyty udzielane ze źródeł zewnętrznych (głównie ze środków finansowych Europejskiego Banku Inwestycyjnego) przeznaczone są na ochronę środowiska i programy oszczędności energii, jak również na turystykę, przetwórstwo rolno – spożywcze i przemysł przetwórczy.

Dla kredytów udzielanych firmom z dowolnego sektora (w tym joint venture) maksymalny udział kredytu w kosztach realizacji przedsięwzięcia wynosi 50%, zaś wysokość kwoty kredytu wynosi od 20 tys. Do 12,5 mln ECU.

4. Bank Śląski S.A.

Bank Śląski S.A. udziela kredytów zarówno ze środków własnych jak i ze środków własnych z dopłatą do oprocentowania ze źródeł zewnętrznych (głównie wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej).

Przedmiotem kredytowania kredytów z dopłatami są zadania wskazane w ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska, między innymi ochrona wód, ochrona powietrza, przyrody,

powierzchni ziemi, edukacja ekologiczna, redukcja emisji SO₂, ograniczenie emisji ze środków transportu publicznego, budowa składowisk odpadów komunalnych.

Dla tego rodzaju kredytów maksymalny udział kwoty kredytu w kosztach realizacji zadania wynosi 80%, zaś kwota kredytu nie może przekroczyć 1 mln. Zł.

Dla kredytów udzielanych ze środków finansowych banku na realizację zadań wskazanych w w/w ustawie związanych z ochroną wód, powietrza, przyrody, powierzchni ziemi, edukacją ekologiczną, redukcją emisji SO₂, ograniczeniem emisji ze środków transportu publicznego, budową składowisk odpadów komunalnych oraz modernizacją zakładów pracy – maksymalny udział kwoty kredytu w kosztach realizacji przedsięwzięcia nie może przekroczyć 80%, zaś kwotowo udzielane są bez ograniczeń.

5. Bank Zachodni S.A.

Kredyty preferencyjne przeznaczone są głównie na realizację inwestycji w dziedzinie ochrony atmosfery, tj. modernizacja systemów grzewczych w budynkach i lokalach (przebudowa kotłowni i pieców opalanych paliwem stałym na kotłownie i piece gazowe, olejowe i elektryczne wraz z niezbędną instalacją gazową, elektryczną i centralnego ogrzewania, budowa gazowych, olejowych i elektrycznych systemów ogrzewania w nowo powstałych obiektach, przyłączanie obiektów do miejskich sieci grzewczych.

Preferencje warunków kredytu możliwe są dzięki wspomaganie kapitału bankowego środkami wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

**Zasady wsparcia finansowego inwestycji
i przedsięwzięć udzielanego w ramach pomocy
zagranicznej**

Pomoc zagraniczna

Dofinansowanie zadań proekologicznych ze środków pomocy zagranicznej polega na wykorzystaniu dotacji dewizowych przekazywanych dla Polski. Z reguły pomoc ta ma charakter promocyjny (w tym także promocja firm i technologii z kraju ofiarodawcy, stąd też dotacja taka często stanowi pomoc przede wszystkim dla producentów zagranicznych).

Wyjątkiem są tutaj środki pomocowe z EWG i Banku Światowego, gdzie strona polska samodzielnie realizuje uzgodnione projekty z postawionych do jej dyspozycji środków.

Wybór projektów przeznaczonych do finansowania ze środków pomocy zagranicznej odbywa się zgodnie z polską procedurą. Projekty zagraniczne są weryfikowane pod kątem zgodności z polskimi normami ekologicznymi. Ważną rolę w tym zakresie odgrywa również możliwość transferu do Polski nowoczesnych technologii ochrony środowiska.

Do wiodących instytucji w zakresie rozdziału i dysponowania środkami pomocy zagranicznej należą między innymi:

1. Międzynarodowy bank Odbudowy i Rozwoju (IBRD) – Bank Światowy
2. Ekologiczny Fundusz Partnerski – Poland and Hungary Assistance for the Reconstruction of the Economy (PHARE) – od 2000r. fundusz ulega zmodernizowaniu.
3. Program Działań Wspólnej Realizacji (Join Implementation) oraz Global Environmental Facility (GEF),

a ponadto:

4. Fundusze pochodzący ze współpracy bilateralnej,

5. Fundusze fińskie:

a. Fundusz Ekokonwersji fińskiej,

b. Fundusz fińskich darów żywnościowych.

1. Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (IBRD) – Bank Światowy

Bank Światowy powstał w 1944 roku, Polska będąc zaś jednym z jego założycieli była jego członkiem do 1950 roku. Ponowne wstąpienie do Banku Światowego nastąpiło w 1986 roku. Bank ten wspólnie z innymi instytucjami finansowymi utworzył tzw. Grupę Banku Światowego zajmującą się udzielaniem pomocy finansowej w różnych strefach, w tym w dziedzinie ochrony środowiska.

Obecnie do grupy tej (oprócz IBRD) należą:

IFC – International Finance Corporation – Międzynarodowa Korporacja Finansowa (instytucja udzielająca wsparcia finansowego przedsiębiorstwom prywatnym, nie posiadającym gwarancji rządowych),

IDA – International Development Association – Międzynarodowe Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju (instytucja zajmująca się realokacją środków finansowych przeznaczonych przez kraje rozwinięte dla państw rozwijających się),

ICSID – International Centre for Settlement of Investment Disputes – Międzynarodowe Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych (zajmująca się prowadzeniem mediacji pomiędzy inwestorami zagranicznymi a rządami krajów, na terenie których prowadzona jest inwestycja),

MIGA – Multilateral Investment Guarantee Agency – Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycyjnych (instytucja zajmująca się ubezpieczaniem inwestycji na zasadach niekomercyjnych i dostarczaniem usług technicznych dla prywatnych inwestycji zagranicznych).

W 1990 roku Bank Światowy podpisał z rządem polskim „Loan Agreement” – Umowę Kredytową na realizację Programu „Strategii Zarządzania Środowiskiem” stanowiącą początek międzynarodowej pomocy dla inwestycji w ochronie środowiska w Polsce.

Pomoc finansowa Banku jest kredytem z okresem płatności nawet do 20 lat, z 5 – cioletnim okresem karencji. Może być on udzielany w wysokości do 50% kosztów inwestycji. Bank oferuje trzy rodzaje kredytów:

Kredyty dostosowawcze – przeznaczone na finansowanie procesów dostosowawczych do warunków Unii Europejskiej,

Kredyty inwestycyjne – przeznaczone na finansowanie projektów inwestycyjnych (modernizacja urządzeń, zmiany organizacyjne, pomoc konsultacyjna itp.),

Linie kredytowe – przeznaczone na finansowanie projektów modernizacyjnych i rozwojowych realizowanych przez prywatne podmioty gospodarcze,
Ponadto Bank oferuje pomoc w postaci gwarancji kredytowych, jak również doradztwa technicznego i strategicznego.

Pomoc Banku przeznaczona jest w głównej mierze na realizację zadań i celów rządowego Programu Rozwoju i Reform Gospodarczych, zgodnie z w/w umową z 1990 roku. Beneficjentami pomocy są prywatne i państwowe podmioty gospodarcze planujące realizację inwestycji, posiadające dla tych zadań gwarancje Ministra Finansów zabezpieczające spłatę kredytów. Kredyty te mają charakter współfinansujący, co oznacza konieczność zgromadzenia przez beneficjanta pomocy środków finansowych z innych źródeł (również z funduszy ekologicznych).

Podstawowe warunki jakie muszą spełniać projekty zgłoszone do finansowania kredytem Banku Światowego to zgodność z Polityką Ekologiczną Państwa, mierzalność spodziewanych korzyści ekologicznych oraz efektywność ekonomiczna realizowanych inwestycji jak również spodziewane długofalowe korzyści ekologiczne i ekonomiczne dla kraju, przyczyniające się do trwałego (zrównoważonego) rozwoju.

W ramach specjalnych linii kredytowych podmioty prywatne i komunalne mogą ubiegać się o kredyty na realizację własnych przedsięwzięć. Linie te pilotażowo uruchomione zostały za pośrednictwem dwóch banków:

- Powszechnego Banku Kredytowego S.A.
- Banku Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych S.A. (na realizację Programu Rozwoju Komunalnego).

2. Ekologiczny Fundusz Partnerski – Poland and Hungary Assistance for the Reconstruction of the Economy (PHARE).

Nowe zasady korzystania z funduszu zmodernizowanego przedstawiono w tekście zasadniczym.

Pomoc finansowa w ramach PHARE, przeznaczona jest głównie na przebudowę gospodarki z modelu scentralizowanego na rynkowy, przyznawana jest Polsce na podstawie co roku

podpisywanych umów z Komisją Europejską. Projekty przydziału środków na programy realizowane przez poszczególne resorty przedstawia Radzie Ministrów Komitet Integracji Europejskiej, powołany przez Rząd RP dla celów przygotowania i koordynacji polityki integracji Polski z Unią Europejską. Koordynatorem realizacji pomocy w ramach PHARE w dziedzinie ochrony środowiska, na którą przeznaczają się zgodnie z zaleceniem Parlamentu Europejskiego 10% sumy środków przekazywanych co roku dla Polski jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Pomoc finansowa w ramach funduszu PHARE jest przyznawana w formie darowizny. W sektorze ochrony środowiska pomoc ta jest przeznaczona na finansowanie przedsięwzięć zmierzających do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego w Polsce, a więc bezpośrednio na cele ochrony wody, powietrza, powierzchni ziemi jak również na opracowania pomocnicze, tj. studia wykonalności, oszacowanie wpływu inwestycji na stan środowiska naturalnego, szkolenia. Beneficjentami pomocy w tym sektorze mogą być wszystkie podmioty prawne.

Projekty zgłaszane do udzielenia pomocy winny uwzględniać założenia Polityki Ekologicznej Państwa, powinny również prowadzić do osiągnięcia trwałego i znaczącego efektu ekologicznego oraz w sposób najbardziej ekonomiczny wykorzystywać zainwestowane środki.

3. Program Działań Wspólnej Realizacji (Join Implementation) oraz Global Environmental Facility (GEF),

Program ograniczenia emisji gazów cieplarnianych został wprowadzony w 1992 roku w wyniku podpisania przez Polskę Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych z sprawie zmian Klimatu (tzw. Konwencji Klimatycznej). Fundusze w ramach programu Polska zyskuje bezpośrednio od krajów – donorów lub za pośrednictwem funduszu GEF, tworzonego ze środków Banku Światowego, zarządzanego przez Bank Ochrony Środowiska S.A.

Pomoc udzielana jest w formie pożyczek lub dotacji, zaś beneficjentami mogą być wszystkie podmioty prawne w Polsce.

Środki w ramach programu Join Implementation przeznaczone są na realizację przedsięwzięć zakwalifikowanych do kategorii:

- projektów bezpośrednio przyczyniających się do redukcji gazów cieplarnianych poprzez poprawę efektywności wykorzystania surowców lub ich zmianę (np. zamiana paliwa z węgla na gaz lub inne); bezpośrednie usuwanie z atmosfery (np. wykorzystanie gazów odpadowych, zalesianie)
- projektów bezpośrednio związanych z rozwojem technologii i wyposażenia (wprowadzanie systemów oszczędności energii, wykorzystanie źródeł energii odnawialnej).

Projekty zgłaszane do dofinansowania powinny uwzględniać założenia Polityki Ekologicznej Państwa, długookresowe, mierzalne korzyści ekologiczne i ekonomiczne dla kraju (tzw. zasady trwałego rozwoju jak również maksymalizację efektu przy danych cenach).

Celem przybliżenia w/w zagadnień można przytoczyć przykład polsko – norweskiego projektu pt. „Zamiana ogrzewania węglowego na gazowe” (faza pilotażowa). Projekt składał się z dwóch części, tj.:

- przejście z ogrzewania węglowego na gazowe, zakładający inwestycje w około trzydziestu nieprzemysłowych małych i średnich ciepłowniach (kotłowniach) w celu dostosowania do spalania gazu. Projekt dotyczył budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej i obejmował wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej w sposób skojarzony poprzez zamianę kotłów węglowych na kotły kondensacyjne i konwencjonalne opalanie gazem.
- ocieplanie budynków mieszkalnych i montaż energooszczędnego wyposażenia w kilkuset nowych mieszkaniach

Projekty zgłaszane w ramach programu zamiany ogrzewania z węglowego na gazowe powinny obejmować (oprócz zmiany systemu grzewczego) również instalacje środków poprawy efektywności energetycznej w systemach rozdziału i przesyłania ciepła oraz w obiektach odbioru ciepła, minimalizujących koszty.

4. Fundusze pochodzące ze współpracy bilateralnej

Pomoc finansowa pochodząca ze współpracy bilateralnej przyznawana jest przez rządy państwa w ramach umów międzynarodowych. Dotychczas podpisano umowy z rządami następujących państw: Belgia, Dania, Finlandia (w tym Fundusz ekokonwersji fińskiej), Holandia, Japonia (nie odnowiono współpracy), Niemcy, Norwegia, USA, Szwajcaria, Szwecja i Wielka Brytania.

Fundusze pochodzące ze środków Pomocy Bilateralnej przyznawane są w postaci dotacji na pokrycie części kosztów przedsięwzięć. Finansowanie odbywa się po stronie kraju, gdzie następuje zapłata podmiotowi będącemu wykonawcą zadania. Beneficjentami tej formy pomocy mogą być wszystkie podmioty prawne w Polsce.

Projekty objęte w/w pomocą powinny być zgodne z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa, jak również winny spełniać ewentualne wymagania dotujących. W wyniku realizacji projektu winna zostać osiągnięta trwała poprawa stanu środowiska naturalnego, jak również wprowadzenie nowoczesnych technologii i umiejętności ich zastosowania (know-how).

**Konkurs Ekofunduszu
na oszczędność energii w systemach ogrzewczych**

EKOFUNDUSZ

Tel. (+48 22) 8400 901; fax (+48 22) 8400 942

e-mail: climate@ekofundusz.org.pl

www.ekofundusz.org.pl

ul. Belwederska 18A

00 – 762 Warszawa

KONKURS NA OSZCZĘDNOŚĆ ENERGII W SYSTEMACH OGRZEWCZYCH

VII edycja

1. Cele i zadania funduszu

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 roku przez Ministra Finansów, działającego w imieniu Skarbu Państwa, dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska. EkoFundusz dysponując pieniędzmi krajów wierzycelskich, z reguły dofinansowuje w formie dotacji projekty mające istotne znaczenie dla ochrony środowiska w skali regionu czy kraju, ale także wpływające na osiągnięcie celów ekologicznych uznawanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową, w skali europejskiej, a nawet globalnej. Ponadto zadaniem EkoFunduszu jest ułatwienie transferu na polski rynek najlepszych zagranicznych technologii, a nawet stymulowanie rozwoju polskiego przemysłu ochrony środowiska.

2. Cel konkursu

Ogrzewnictwo, rozumiane jako zbiór różnorodnych technologii służących do zapewnienia odpowiedniego poziomu temperatur wewnętrznych w pomieszczeniach w okresie niskich temperatur zewnętrznych, ma znaczący udział w generowaniu emisji do atmosfery dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, pyłów oraz innych substancji. W związku z tym EkoFundusz w oparciu o zawarte w statucie priorytety programowe zamierza dofinansować jednostki samorządowe, budżetowe, spółdzielnie mieszkaniowe i przedsiębiorstwa

ciepłownicze przy wdrażaniu projektów poprawiających systemy ogrzewcze poprzez równoczesne zastosowanie energooszczędnych i przyjaznych do środowiska naturalnego technologii, zarówno w fazie wytwarzania, przesyłania jak i użytkowania ciepła, eliminujących CO₂, CO, SO₂, NO_x i pyłu.

Laureaci konkursu zostaną nagrodzeni w formie dotacji w wysokości do 30% nakładów inwestycyjnych niezbędnych do realizacji przedstawionego przedsięwzięcia, na sfinansowanie zadań planowanych do realizacji w roku 2000 i w latach następnych.

3. Warunki techniczne dla systemów i urządzeń istniejących

Aby możliwe było uzyskanie dofinansowania z EkoFunduszu, istniejące systemy i technologie ogrzewnictwa muszą spełniać następujące wymagania:

- całkowita moc znamionowa systemu składającego się ze źródła* (źródeł), sieci dystrybucyjnej i odbiorców nie może być mniejsza niż 1 MW_T i nie większa niż 50 MW_T (jako moc zainstalowana przed modernizacją).

* za źródło można przyjąć węzeł grupowy jeżeli jest on zasilany z ciepłowni o mocy zainstalowanej powyżej 50 MW.

System o którym mówi się w pkt. 1 musi być całkowicie zamknięty w układzie:

Źródło + sieć dystrybucyjna + budynki

Warunek kompleksowości projektu uważa się za spełniony, jeżeli po stronie odbioru obejmuje on użytkowników energii zamawiających min. 70% mocy pochodzącej ze źródeł ten system zasilających. Jeżeli w systemie tego rodzaju już wcześniej dokonano częściowej modernizacji (zaliczać się będzie prace, które wykonano po 1 stycznia 1996r.), projekty obejmujące modernizację pozostałych części tych systemów również mogą być dofinansowane pod warunkiem, że projekty te przewidują zamknięcie prac modernizacyjnych dla całego systemu.

Oznacza to, że nie będą dofinansowane projekty obejmujące tylko wybrane elementy systemu, a pozostawiające dalsze ich części bez zmian.

- przedmiotem dofinansowania mogą być systemy, w których:

a. źródła i sieci dystrybucyjne mają minimum 15 lat

- b. źródła i sieci dystrybucyjne są czynne (źródła nie pracujące nie emitują zanieczyszczeń)
- c. roczny czas wykorzystania mocy znamionowej źródeł wynosi minimum 1700h

4. Warunki dla uzyskania dofinansowania z EkoFunduszu

Uprawniony do występowania o dofinansowanie i w przypadku przyznania środków do dysponowania nimi, jest właściciel systemu lub budynków i obiektów będących przedmiotem projektu. Jeżeli elementy systemu należą do różnych właścicieli, mogą oni występować wspólnie przedkładając dokument potwierdzający wolę współpracy w ramach i sposób podziału kwoty dotacji.

Projekt zgłoszony do EkoFunduszu musi zawierać zamkniętą strukturę finansowania (ew. planowaną) całości zadań przewidzianych do realizacji (łącznie z planowaną dotacją EkoFunduszu).

Projekt zgłoszony do EkoFunduszu musi być zoptymalizowany pod względem:

- a. technicznym, tzn. poprzez równoczesne zastosowanie przedsięwzięć dla źródła, sieci dystrybucyjnej oraz budynków i obiektów, zapewniać dopasowanie wielkości źródła i sieci dystrybucyjnej do zmniejszonego zapotrzebowania ciepła w budynkach i obiektach,
- b. ekonomicznym, tzn. wybór takiej, która umożliwi zapewnienie wymaganych standardów ogrzewania pomieszczeń i obiektów przy najniższych z możliwych nakładach inwestycyjnych
- c. organizacyjnych, tzn. zapewnienie rozliczeń mieszkańców i innych odbiorców ciepła według rzeczywistego, zmierzonego zużycia, stosując taryfy zachęcające do oszczędzania ciepła.

Powyższe zasady optymalizacji powinny być w projekcie udokumentowane (3.a. i 3.b.) lub potwierdzone dołączeniem kopii stosownych dokumentów (3.c. – podpisanie umowy z mieszkańcami lub odbiorcami)

UWAGA!!! Podstawowym dokumentem opisującym przedsięwzięcie od strony technicznej, organizacyjnej i ekonomiczno – finansowej jest wniosek o dotację.

W celu umożliwienia oceny projektu od strony efektywności ekonomiczno – finansowej konieczne jest umieszczenie we wniosku biznes planu przedsięwzięcia oraz dołączenie sprawozdań finansowych (ostatnie 3 lata) podmiotów biorących udział w projekcie.

Analizę ekonomiczną przedsięwzięcia należy wykonać w dwóch wariantach finansowania:

- wyłącznie w oparciu o środki własne i komercyjne
- uwzględniając dotację EkoFunduszu w wysokości 30% kosztów projektu, która w części zastąpi środki komercyjne.

Wszystkie wielkości ekonomiczne należy podawać dla tego samego okresu czasu (na dzień złożenia wniosku).

5. Kryteria oceny przedsięwzięć inwestycyjnych

Zgłaszane projekty poddane zostaną analizie w oparciu o obowiązujące w EkoFunduszu kryteria oceny.

Kryteria podzielone są na trzy grupy:

- pierwszą z nich tworzą kryteria związane z położeniem i charakterem inwestycji. Najwyżej ocenione zostaną przedsięwzięcia programowe podejmowane w ramach planów energetycznych gmin lub planów zagospodarowania przestrzennego na obszarach objętych specjalną ochroną lub na terenach, gdzie występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza.
- drugą grupę stanowią kryteria techniczne. Zgodnie z nimi preferowane są projekty powodujące największą redukcję mocy zainstalowanej w źródłach, redukcję zużycia energii pierwotnej i finalnej oraz emisji dwutlenku węgla.
- kryteria trzeciej grupy dotyczą wskaźników ekonomicznych. Według nich najwyższą ocenę uzyskują projekty o średnim poziomie rentowności, ale charakteryzujące się wysoką efektywnością redukcji dwutlenku węgla i zoptymalizowaniem wysokości nakładów inwestycyjnych na działania energooszczędne.

6. Tryb postępowania konkursowego

Wniosek o dotację wraz z wymaganymi załącznikami należy złożyć w dwóch egzemplarzach w terminie określonym w ogłoszeniu prasowym. Wnioski muszą być kompletne, zgodnie z instrukcją

wypełnienia wniosku oraz wymaganiami dodatkowymi. W przypadku braku któregokolwiek elementu w złożonym wniosku zostanie on odrzucony z dalszego rozpatrywania.

Wnioski zostaną poddane ocenie formalnej i merytorycznej przez komisję konkursową w oparciu o zatwierdzone przez Radę Nadzorczą EkoFunduszu kryteria. Projekty, które uzyskują powyżej 60% max ilości punktów przedstawione są do zatwierdzenia dotacji EkoFunduszu. Po uzyskaniu pozytywnej decyzji wnioskodawca zostanie pisemnie poinformowany o przyznaniu nagrody oraz o jej wysokości. Wnioskodawcy ubiegający się o dotację, którzy nie uzyskali wymaganego minimum punktów zostaną poinformowani o tym fakcie wraz z uzasadnieniem negatywnej decyzji.

Wnioski można składać w okresie od daty ukazania się ogłoszenia o konkursie do 01.10.2000r. (jedyną formą aplikacji jest dołączony wniosek o dotację). Zgłaszane wnioski będą rozpatrywane na bieżąco w miarę ich napływu.